

ՄԵՐ ԱՆԿԻՒՆԵՆ

Պատասխանատուքենե Խուսափողները

Ելոյթ ունենալով տեղական ինքնակառավարման մարմիններու մէկ ժողովին առջեւ, Հայաստանի նախագահ Սերժ Սարգսեան արտայայտած է միտքեր ու արտասանած՝ խօսքեր, որոնք յստակօրէն կը հակասեն գիրար:

Աղքատներու մասին խօսելով նախագահը ըսած է թէ, անոնք որոնք առաւօտէն մինչեւ երեկոյ պատրաստ չեն աշխատելու, դատապարտուած են վատ ապրելու ու պիտի թուայ իրենց, որ ամբողջ Հայաստանի մէջ բոլորը գող են:

Նոյն ելոյթին մէջ Սարգսեան խօսքը այս անգամ ուղղելով համայնքապետերուն ըսած է. «Շատ համայնքապետեր չարաշահում են իրենց պաշտօնը եւ այն օգտագործում են անհասկանալի եւ անընդունելի եկամուտներ ունենալու համար... ձեզնից ոմանք մեր բնակչութեան փողերը տանում իրենց տունը»:

Նոյն պահուն նման երկու հակասական միտքեր արտայայտելը բաւական տարօրինակ է Սերժ Սարգսեանի նման քաղաքական գործիչի մը համար, որ ընդհանրապէս շատ զգոյշ է իր արտասանած խօսքերուն մէջ:

Եթէ պաշտօնեաները պիտի մեղադրուին ժողովուրդի փողերը գողնալու մէջ, ապա կարելի չէ դառնալ եւ մեղադրել անոնց, որոնք կը դժգոհին այդ իրավիճակէն: Բնակչութեան փողերը իրենց տունները տանողներն են, որոնք նոյն այդ ժողովուրդը կը մատնեն աղքատութեան:

Վերջին օրերուն Հայաստանի մէջ զգալիօրէն կը բարձրանան տարրական սնունդի անհրաժեշտ պահիքի, հաւկիթի եւ այլ ապրանքներու գիները, բողոքի ալիք բարձրացնելով բոլորի մօտ: Ի պատասխան բողոքողներուն Ազգային ժողովի ընկերային եւ առողջապահական հարցերու մշտական յանձնաժողովի նախագահ Յակոբ Յակոբեան յայտարարեց, որ գիներու աճը չազդեր աղքատներուն քանի որ, անոնք այսպէս կամ այնպէս գումարը չունին այդ ապրանքները գնելու եւ ուրիշ միջոցներ կը գտնեն սնունդ ստանալու համար: Ժողովուրդը արհամարհող երկրորդ միտքը կը պատկանէր Ազգային ժողովի Հանրապետական անդամ Խոսրով Յարութիւնեանին, որ օգնութեան հասնելու համար իր գործընկերոջ, խորհրդարանէն ներս յայտարարեց, որ աղքատները կը սնանին գետնախնձոր (գարտոֆիլ) ուտելով:

Այս բոլորը դարձեալ կու գան հաստատելու, որ հայաստանի իշխող դասակարգը կը խուսափի պատասխանատուքենե եւ մտադրութիւնը չունին տեսանելի ապագային հիմնական փոփոխութեան ենթարկելու իր վարած տնտեսական եւ ընկերային քաղաքականութիւնը: «ՄԱՍԻՍ»

Սարգսեան. «Բաւական է, Պետութիւնը Ի Վիճակի Չէ Բոլորի Սոցիալական Խնդիրները Լուծել»

Սերժ Սարգսեան Տեղական ինքնակառավարման եւ տարածքային կառավարման մարմիններուն նուիրուած խորհրդաժողովի ժամանակ

Տեղական ինքնակառավարման եւ տարածքային կառավարման մարմիններուն նուիրուած խորհրդաժողովի ժամանակ ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսեան յայտարարած է, որ եթէ ոեւէ մէկը առաւօտէն երեկոյ պատրաստ չէ աշխատելու, «ուրեմն միշտ վատ է ապրելու, միշտ նախանձեղու է ուրիշին, միշտ բամբասանքներն առաջին տեղն է դնելու եւ իրեն թուալու է, որ ամբողջ Հայաստանում բոլորը գող են ու միայն ինքը գող չէ, դրա համար վատ է ապրում»:

«Ինչպէս է ստացւում, որ գնում ենք համայնքներ, գիւղեր եւ տեսնում ենք, որ նոյն աշխատուժը

ունեցող տարբեր ընտանիքներ տարբեր սոցիալական վիճակ ունեն: Նայում են՝ օրինակ, այս տանն էլ կայ մի տղամարդ, երկու հասուն երեխայ, միւս տանն էլ, այդ համայնքում կարծես հողը գրեթէ նոյնն է, ուղղման վիճակը նոյնն է, նոյն կարկուտն է գալիս, չգիտեմ, նոյն չորային եղանակներն են լինում, բայց մէկը ապրում է շատ լաւ տան մէջ, իսկ միւսի վիճակը ուղղակի խղճահարութիւն է յարուցում: Պէտք է մարդկանց կշտամբել նրա համար, որ չեն ուզում աշխատել: Արդէն բաւական է,

Շար.ը էջ 5

Կարօ Փայլան Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքի Ընտրութեան Հարցը Փոխադրած է Խորհրդարան

Թուրքիոյ հայ համայնքը երկար ժամանակէ Պոլսոյ Հայոց պատրիարքի ընտրութեան կազմակերպման հարցով պատասխան կը սպասէ ներքին գործերու նախարարութեանէն: Սակայն տակաւ պատասխան չէ ստացած է իսթանպուլի նահանգապետարանի միջոցով պատրիարքարանի կողմէ ներկայացուած դիմումին:

Թուրքիոյ խորհրդարանի հայ պատգամաւոր Կարօ Փայլան հարցը տեղափոխած է Մեծլիս գրաւոր հարցում ուղղելով ներքին գործոց նախարար Սուլէյման Սոյլուին: Ինչպէս կը հաղորդէ «Արմենիա-րես»:

Թուրքիոյ խորհրդարանի հայ պատգամաւոր Կարօ Փայլան

Գրաւոր հարցումին մէջ Փայլանը չի շեղուցած է, որ պատրիարք Մեսրոպ Մուսիսեանի առողջական խնդիրներու հետեւանքով չի կրնար կատարել իր պարտականութիւնները: Ան նշած է, որ պատրիարքական տեղապահ ընտրուած Գարեգին արքեպիսկոպոս Բեքչեանի գլխաւորութեամբ ստեղծուած էր Նախաձեռնող խումբ, որ իր կարգին յատուկ դիմում

ուղարկած է իսթանպուլի նահանգապետարան՝ ընտրութիւնները կազմակերպելու խնդրանքով, սակայն այդ դիմումին մինչ օրս պատասխան չէ եկած, մինչդեռ ընտրութիւնները նախատեսուած էր կազմակերպել Դեկտեմբերի 10-13-ը ինկած ժամանակամիջոցին:

Շար.ը էջ 5

Թրքական Պետութիւնը Լուռ Հետեւած է Հրանդ Տինքի Սպանութեան Կամզակերպման. Թուրք Հետախոյզ

Հրանդ Տինքի սպանութեան գործով հերթական դատավարութեան ժամանակ Տրապիզոնի ոստիկանութեան հետախուզութեան բաժնի նախկին պետ Մեթին Ելըտըզ գալթակղեցուցիչ յայտարարութիւն մը ըրած է:

Ինչպէս կը տեղեկացնէ «Ակոս»-ը, Մեթին Ելըտըզ դատարանէն ներս յայտարարած է թէ, պետութիւնը տեղեկ եղած է Տինքի սպանութեան նախապատրաստման մասին, սակայն ոչինչ չէ ըրած զինք պաշտպանելու համար: «Ոստիկանութիւնը եւ ահաբեկչութեան դէմ պայքարի վարչութիւնը մեզմէ առաջ իմացած են Հրանդ Տինքի դէմ նախապատրաստուող մահափորձի մասին»:

«Պոլսոյ ոստիկանութիւնը բաւարար տեղեկութիւններ ունէր, որ Տինքի դէմ մահափորձ կը կազմակերպէ: Այնտեղ ամէն ինչ շատ լաւ գիտէին, սակայն չփորձեցին կանխել սպանութիւնը», - ըսած է Մեթին Ելըտըզը:

Նախորդ վկայութեան ժամանակ Մեթին Ելըտըզ նաեւ շեշտած էր, որ Տինքի դէմ նախապատրաստուող սպանութեան մասին տեղեկացուցած է ոստիկանութեան հրամանատարին, սակայն, որեւէ հրահանգ չէ ստացած գործողութիւն իրականացնելու համար:

Թուրք Մտաւորականները Արցախ Այցելելու Համար Ալիեւէն Ներողութիւն Չեն Խնդրած

Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարար Մեւլութ Չաւուշօղլուն յայտարարած էր, որ Թուրքիոյ յայտնի մտաւորականներ Ալի Պայրամօղլուի, Ուֆուք Ուրասի, էրոյլ Քաթըրճըրօղլուի եւ Սաիթ Չեթինօղլուի դէմ հետաքննութիւն սկսած է Արցախ այցելութեան համար:

Մտաւորականները Արցախ այցելած էին Սեպտեմբերին, ինչէն ետք Ատրպէյճանը «Երկրի տարածքը ապօրինի հատելու» մեղադրանքով անոնց նկատմամբ հետախուզում յայտարարած էր:

«Ակոս» շաբաթաթերթի համաձայն, մտաւորականները յայտարարութիւն տարածած են՝ հերքելով Չաւուշօղլուի խօսքերը, թէ Թուրքիոյ մէջ իրենց նկատմամբ հետաքննութիւն սկսած է. «Ղարաբաղեան այցի հարցով Թուրքիոյ

Շար.ը էջ 5

ՐԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՄԱՍԻՍ

Երեւանը Քայլ Արեց. Զերթը Պարուհին Է

ՄԵՏԱՔՄԻԱ ՇԱԼՈՒՆՑ

Պաշտօնական Երեւանի կողմից օրերս հնչել է մի ելույթ Ատրպեյջանի վերաբերեալ, որը Պաքուն արհամարհել է կարող: Ճիշտ է ելույթի հասցեատեղը ոչ այնքան Ատրպեյջանն է, որքան միջազգային հանրութիւնը, բայց միեւնոյն է դրանից չի փոխուում իրադրութիւնը...

Այսպէս, Վիեննայում ելույթ ունենալով ԵԱՀԿ երկրների արտաքին գործերի նախարարների խորհրդի 24-րդ հանդիպմանը Հայաստանի արտգործնախարար Էդուարդ Նալբանդեանը, կարելի է ասել, ծրագրային ելույթով է հանդէս եկել, որում ծաւալուն անդրադարձ է կատարել ԼՂ խնդրին, աւելի ճիշտ՝ պատճառներին, թէ ինչու առաջընթաց չի արձանագրուել կարգաւորման գործընթացում: Նա առանձնացրել է 9 պատճառ:

«Առաջին, Ատրպեյջանը յետքայլ է կատարել եւ մերժել է Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտութեան կարգաւորման երեք սկզբունքները՝ որպէս հակամարտութեան կարգաւորման հիմք: Երկրորդ, Ատրպեյջանն ընտրողական մօտեցում է որդեգրել համանախագահների կողմից առաջարկած տարրերի նկատմամբ... Եր-

րորդ, Պաքուն չի կատարում ձեռք բերուած պայմանաւորութիւնները եւ յետ է կանգնում դրանցից, ինչպէս դա տեղի ունեցաւ բանակցութիւնների մի շարք փուլերում, մասնաւորապէս, 2010թ. Յունիսին Սանկտ Պետերբուրգի, 2010թ. Հոկտեմբերին Աստրախանի, 2011թ. Մարտին Սոչիի, 2011թ. Յունիսին կազանի գագաթնաժողովների ժամանակ... Չորրորդ, համանախագահների ջանքերի գրեթէ անդադար խոչընդոտումը եւ միջնորդութիւնն այլ ձեւաչափեր տեղափոխելու փորձերը բացայայտորէն մատնացոյց են անում Ատրպեյջանի՝ բանակցութիւնները խաթարելու մտադրութիւնը: Հինգերորդ, Ատրպեյջանի կողմից ուժի կամ ուժի սպառնալիքի կիրառումը, հրադադարի պարբերական խախտումներն ու սադրանքները, առանց նախազգուշացման զօրավար-ժողովուրդների անցկացումը՝ բացայայտորէն գործելով ԵԱՀԿ Վիեննայի փաստաթղթին հակառակ, Ատրպեյջանի բարձրաստիճան պաշտօնեաների ռազմատենչ յայտարարութիւնները ցոյց են տալիս, որ Պաքուն պատերազմը դիտարկում է որպէս հնարաւոր տարբերակ: Վեցերորդ, բանակցային գործընթացին լուրջ հարուած հասցուեց Լեռնային Ղարաբաղի դէմ Ատրպեյջան-

նի 2016թ. ագրեսիայով, որն ուղեկցուեց միջազգային մարդասիրական իրաւունքի կոպտագոյն խախտումներով, քաղաքացիական բնակչութեան, ներառեալ՝ երեխաների, կանանց եւ տարեց անձանց նկատմամբ վայրագութիւններով, դիակների խեղումը, ԴԱԵՇ-ի ոճով գլխատումներով», նշել է Նալբանդեանը:

Եթե երրորդ կէտը վերաբերում է ապրիլեան ագրեսիայից յետոյ պատերազմի հետեւանքները վերացնելու նպատակով համանախագահների կազմակերպած Հայաստանի եւ Ատրպեյջանի նախագահների մասնակցութեամբ երկու գագաթնաժողովներին՝ Վիեննայում եւ Սանկտ Պետերբուրգում, պարզաբանել է ՀՀ ԱԳ նախարարը: Ութերորդ, Ատրպեյջանը շարունակում է հակահայկական ատելութեան քարոզչութեան քաղաքականութիւնը, աշխարհի բոլոր հայերին կոչում է իր համար մէկ թշնամի, դասագրքերում հայերին ներկայացնում որպէս Ատրպեյջանի գենետիկ հակառակորդներ, ոչնչացնում է տեղաբնիկ հայերի մշակութային ժառանգութիւնը եւ կրօնական կոթողները, պնդում է, որ իբր Հայաստանի տարածքներն ատրպեյջանական պատմական հողերն են:

ՀՀ արտգործնախարարը նաեւ յաւելել է, որ Մամեդիարովի հետ ունեցած հանդիպումը նախօրէին՝ «ընդհանուր առմամբ դրական մթնոլորտում էր»։ Կը տեսնենք, թէ ինչ զարգացումներ կը լինեն դրանից յետոյ», - նշել է Նալբանդեանը:

Պաշտօնական Երեւանը բաւական կոշտ քննադատելով Ատրպեյջանի իշխանութիւններին, փաստացի, նրա ուսերին է դրել կարգաւորման գործընթացը տապալելու ծանր բեռը:

Երեւանի դժգոհութիւնը նաեւ նախապայման է չի չեցնում՝ կամ Պաքուն պէտք է կատարի իր պարտաւորութիւնները, կամ՝ այլեւս այսպէս հնարաւոր չէ անվերջ շարունակել անպտուղ բանակցութիւններն ու փակուղային իրավիճակը կարգաւորման գործընթացում:

Ապրիլեան պատերազմից յետոյ այսօր մի փուլում ենք, երբ պէտք է որոշուի կարգաւորման գործընթացի շարունակականութեան հարցը:

Հայկական կողմն արձանագրում է, որ Մամեդիարովի հետ վերջին հանդիպումը «ընդհանուր առմամբ դրական մթնոլորտում էր»: Սա չի նշանակում, որ Մամեդիարովի՝ Պաքու վերադառնալուց յետոյ Ալիեւը հանդէս չի գալու հերթական ապակառուցողական ելույթով:

Բայց ինչդերն այն է, որ Նալբանդեանի ելույթը հասցեատէր միջազգային հանրութիւնն էլ հոգնել է «մուկն ու կատու» խաղալ, այն էլ Ալիեւի «խաղի կանոններով», եւ խոշոր հաշուով, սա հասկանում է Ալիեւը, ուստի դիտակցում է նաեւ, որ ծանր քայլեր անելու հերթը բացառապէս իրենն է, ընդ որում՝ բացառապէս իր մեղքով:

«ՀԱՅԵԼԻ»

Յինիզը Զայաստանի Գաղափարական Իրականութիւնն Է

ԿԱՐՊԻՍ ՓԱՇՏՅԵԱՆ

Ամէն ինչի համար ժողովուրդն է մեղաւոր: Յնցումներով ու անկումներով լեցուն 10 տարուայ կառավարումից յետոյ Սերժ Սարգսեանն ահա եկաւ այս եզրայանգմանը. «Ժողովուրդն աղքատ է, որովհետեւ ծոյլ է, աշխատել չի սիրում»: Ընդհանրապէս, եթէ ուշադիր հետեւենք Սարգսեանի հոետորաբանութեանը, ապա «գող» մթնոլորտի համար էլ է ժողովուրդը մեղաւոր, մարդիկ ամէն քայլափոխի «գող» են փնտուում, բայց չեն նկատում իրենց մէջ բոյն դրած փոքրիկ «աւազակին»: Փաստորէն պետութիւնը «ընտանեկան կալուածք» վերածած Սերժ Սարգսեանը ժողովրդին մեղադրում է ծոյլ լինելու մէջ, իսկ նրա գեբելսեան առաջադէմ քարոզչամեքենան լեզուաբանութեամբ է այդ խօսքերի ճշմարտացիութիւնը:

Խնդիրն այն է, որ այս մօտեցման կրողները միայն Սերժ Սարգսեանն ու իշխանութիւնները չեն: Ընդդիմադիրները նոյնպէս ժողովրդին մեղադրելու բաւակաւին «ծանրակշիւ» պատճառներ ունեն: Մասնաւորապէս՝ նրանք իրենց անկարողութիւնն ու անտաղանդութիւնը փորձում են բարդել ժողովրդի վրայ: «Ժողովուրդը ծախուած է, կաշառակեր է, 10 հազար դրամով վաճառել է իր ապագան, դրա համար էլ մենք պարտուել ենք ընտրութիւններում»: Մօտեցումն այս ամփոփուում է Աժ պատգամաւոր Նիկոլ Փաշինեանի ֆանտաստիկ ելույթով. «Դուք հացին կակա էք ասելու, քանի դեռ 10 հազար դրամ էք վերցնում»:

Այսինքն եւ՝ իշխանութիւնը եւ՝ ընդդիմութիւնը իրենց ձախողումներին համար մեղադրում են ժողովրդին: Իրենք լաւն են, իսկ ժողովուրդը ծախուած է, 10 հա-

զարնոց է, ծոյլ է ու գող: Այս հարցում կարծես թէ ընդդիմադիրներն ու իշխանականները միբան են, կոալիցիա են կազմել: Երեւի թէ հենց սա է Սերժ Սարգսեանի պատկերացրած ազգային միասնութիւնը:

Բայց ժողովրդի դէմ գործող կոալիցիան դեռեւս վերջնական չէ: Դրան կարող ենք աւելացնել նաեւ քաղաքացիական հասարակութեան մի զգալի հատուածին: Այս տիրոջութում գործող մարդիկ էլ պատճառներ ունեն ժողովրդի վրայ յարձակուելու համար: Յաճախ կարող ենք նկատել, թէ ինչպէս են ՀՀ «հարաւ քաղաքացիները» ֆէյսբուքում ծաղրում ու ստորացնում Հայաստանի ժողովրդին՝ վերջինիս պիտակելով որպէս՝ անգրագէտ, տգէտ, ողորմելի, անդէմ ինչ-որ զանգուած: Այսինքն՝ միջին վիճակագրական աշխուժակը մի քանի դիրք կարգաւորելուց յետոյ կարող է ինքն իրեն մարտնչող անգրագիտութեան դէմ սուր պայքար մղելու իրաւունք շնորհել: Երեւի գուշակում էք, թէ մարտնչող անգրագիտութեան տակ ում նկատի ունեն ՀՀ «արժանապատիւ քաղաքացիները»: Ենթադրենք աշխարհի աղմուկից կտրուած, սարերից այն կողմ ապրող հովիւր չի հաւատում բժկական պատուաստումների արդիւնաւէտութեանը ու դրանից ելնելով նա անգրագէտ, ողորմելի գորշ զանգուած է, որի դէմ անհրաժեշտ է ֆէյսբուքեան խաչակրաց արշաւանք սկսել:

Իրականում քաղաքացիական հասարակութիւն կոչուող անդէմ զանգուածը բեւեռացուած ու կտրուած է ժողովրդից եւ վերանորոգել է ֆէյսբուքեան ու փաբային ինչ-որ սնոր զանգուածի: Ժողովուրդը քաղաքացիական հասարակութեանը չի ճանաչում, վերջինս էլ ժողովրդին չի ճանաչում, չի էլ ուզում ճանաչել, որովհետեւ

ժողովուրդը «քեարթ է ու անգրագէտ»: Իսկ իրենք առաջադէմ են՝ համամարդկային արժէքներով տոգորուած:

Այսինքն՝ եկանք այն եզրակացութեանը, որ ներկայումս հայկական միջավայրում ձեւաւորել է նախադէպը չունեցող «եռապետութիւն» կամ՝ երեք ուժերի դաշինք: Առանձին-առանձին այդ դաշինքի տիրոջութում սրանք պայքարում են իրար դէմ, բայց ժողովուրդը կապ չունի այդ պայքարի հետ, այն ինչ-որ օտար մարմին է եւ որեւէ կերպ չի առնչում այդ երեքին: Միակ շփումը դրսեւորուում է այն ժամանակ, երբ երեքը միասին կամ առանձին-առանձին յարձակուում են ժողովրդի վրայ՝ պիտակելով որպէս ծոյլ, անգրագէտ եւ ծախուած:

Լաւ է թէ իշխանութիւնը, ընդդիմութիւնը եւ քաղ. հասարակութիւնը օտար են ժողովրդին, ապա ու՞մ համար են դրանք ստեղծուած, ո՞րն է դրանց գոյութեան իմաստն ու հիմնաւորումը: Ենթադրենք իշխանութիւնները փորձում են զարգացնել տնտեսութիւնը, բայց ժողովուրդը ծոյլ է ու ոչ մի կերպ ընդառաջ չի գալիս իշխանութիւնների այդ ձգտմանը, ընդդիմութիւնը մարտական է տրամադրուած ու փորձում է իշխանափոխութիւն իրականացնել, իսկ ժողովուրդը ծախուած է ու որեւէ կերպ չի արձագանգում ընդդիմադիրների յորդորներին, քաղ. հասարակութիւնը չափազանց լուսաւորական է եւ փորձում է իր բարձր արժէքները տարածել ամբողջ երկրում, բայց ժողովուրդը անգրագէտ է ու չի հասկանում այդ արժէքների կարեւորութիւնը: Մի՞թէ հնարաւոր է, որ բոլորը բարի ու անմեղ լինեն, իսկ ժողովուրդը մեղաւոր ու դատապարտուած:

ՄԱՍԻՍ
ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ՊԱՇՏՅՈՒՆԱԹԵՐԹ
ՄՈՅԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ԶՆՉԱԿԵԱՆ
ԿՈՒՄԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի
ՎԱՐԻՉ ՏՆՕՐԵՆ
ՎԱՅԷ ԱՏԱՊԱՅԵԱՆ
MASSIS Weekly
Organ of the Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104
Phone: (626) 797-7680
Fax: (626) 797-6863
E-Mail: massis2@earthlink.net
http://www.massisweekly.com
(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
Published Weekly
Except Two Weeks in August
ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
USA \$50.00, \$100.00 (First Class)
Canada \$125.00 (Air Mail)
Overseas \$250.00 (Air Mail).
All payments must be made in US funds & Drawn on US banks.
Periodicals Postage Paid at Pasadena CA.
Please Send Address Change To MASSIS WEEKLY

ՐԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«ՀՀԿ-ական Պատգամաւորները Պետք է Ձրկել Մանդատէն» Արմէն Մկրտչեան

Վերջին օրերուն մեծ աղմուկ բարձրացուցած են Հանրապետական կուսակցութեան որոշ պատգամաւորներու արտայայտած միտքերը: ՀՀԿ-ական պատգամաւոր Յակոբ Յակոբեան, անդրադառնալով ապրանքներու գիններու բարձրացման, կարծիք յայտնած էր, թէ աղքատը այսպէս թէ այնպէս քիչ կը ծախսէ, իսկ ՀՀԿ-ական մէկ այլ պատգամաւոր՝ Խոսրով Յարութիւնեանն ալ, պաշտպանելով այս «թէ-զը»՝ ըսած էր. «Պատկերացրէ՛ք՝ կայ ընտանիք, որը միայն կարտոֆիլ (գետնախնձոր) է օգտագործում: Հիմա, եթէ միւսը թանկ է կամ էժան, ինքը միեւնոյնն է՝ գումար չունի միս գնելու, շարունակում է կարտոֆիլ օգտագործել...»:

ՄԴՀԿ քաղաքական դիւանի պատասխանատու Արմէն Մկրտչեան

լով, որ այնպիսի տպաւորութիւն է, որ ոեւէ մէկը կրնայ գլխուն փշած յիմարութիւնը, ժողովուրդին ուղղուած բացասական եւ լկտի խօսքը արտայայտել հանրային կերպով եւ պատասխանատուութեան չենթարկուիլ:

Մկրտչեանը նկատել տուած է, որ պատգամաւորներուն առաւելութիւն տուող թուղթը մանդատն է, ուստի առաջին հերթին պէտք է զրկուին իրենց մանդատներէն, եւ երկրորդ՝ իրենց խորհրդարան մտցուցած քաղաքական ուժի կողմէն ստանան հրապարակային նկատողութիւն:

ՄԴՀԿ քաղաքական դիւանի պատասխանատուի կարծիքով լրատուամիջոցները եւս պէտք է աջակցին հասարակական դժգոհութեան ալիքին եւ սա պէտք է ըլլայ այն դէպքերէն, որ մէկ-երկու շաբաթ խօսին եւ ետքը մոռցուի: Պէտք է անընդհատ ուշադրութեան կեդրոնին պահել: Իսկ իրենք՝ որպէս քաղաքական ուժ, կը պատրաստուին քայլեր ձեռնարկել՝ խնդրին առաւել հնչեղութիւն տալու համար:

ԼՈՒՐԵՐ-ի թղթակիցին հետ գրոցի ժամանակ Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան քաղաքական դիւանի պատասխանատու Արմէն Մկրտչեան, անդրադառնալով ներքաղաքական վերջին զարգացումներուն, նշած է, որ թերեւս լաւագոյն տարբերակը կ'ըլլար արհամարհել այդ երկու պատգամաւորներուն, բայց հարցը հասարակական հնչեղութիւն ստացած է, ուստի պէտք է մինչեւ վերջ պայքարիլ:

«Անգամ Յակոբ Յակոբեանի համերկը ցինները՝ մարտունեցիները յայտարարութիւն արեցին՝ համաձայնելով, որ իրենց համաքաղաքացիին լկտի պահուածք է դրսեւորել: Այս երկու պատգամաւորներն իրենց ցինիզմով ուզում են ապացուցել, որ ինչ կատարուած է երկրում՝ օրինաչափ է եւ որեւէ մէկը պատասխանատուութիւն չի կրելու դրա համար: Երէկ մեր կուսակցութիւնը յայտարարութիւն տարածեց՝ պահանջելով խստագոյնս պատժել երկու պատգամաւորներին», - ըսած է ան, ընդգծե-

Մարութեան.

«Հանրապետութեան Նախագահի Ելոյթով Արձանագրուեցաւ, Որ Իշխանութիւնը Տեղեակ Եղած է Թալանի Մասին»

Սերժ Սարգեանի յայտարարութիւնը ցոյց տուած է, որ բարձր իշխանութիւնը տեղեակ եղած է թալանի մասին, սակայն թալանչիներուն ներած են, քանի որ անոնք ձայներ ապահոված են իշխանութիւններու համար, պատասխանելով «Ազատութեան» հարցին, կարծիք յայտնած է Ազգային ժողովի ընդդիմադիր «ԵԼՔ» խմբակցութեան պատգամաւոր Խոսրով Մարութեանը՝ անդրադառնալով Տեղական ինքնակառավարման մարմիններուն նուիրուած խորհրդաժողովի ընթացքին նախագահ Սերժ Սարգեանի ելոյթին:

«ԵԼՔ» խմբակցութեան պատգամաւոր Խոսրով Մարութեան

Այդ ելոյթի ժամանակ նախագահը համայնքապետներուն զգուշացուցած էր, որ եթէ անոնք շարունակեն, չարաչափելով պաշտօնը, ժողովուրդի փողերը տուն տանիլ, ապա Նոր տարուընէ ետք ներում պիտի չըլլայ: - «Մենք պատրաստ չենք տեսնելու, թէ ձեզմէ ոմանք ինչպէս են մեր բնակչութեան փողերը տանում իրենց տուն: Ամօ՛՛թ է», - ըսած էր Սարգեան: - «Եւ ինչու եմ, որեւէ մէկը Նոր տարուընէ ցետոյ՛ լինի մարգպետ, լինի նախարար կամ ինձ մօտ մարդ, չմիջնորդի որեւէ համայնքապետի ներելու համար այդպիսի դէպքերում», - ընդգծած էր ան:

Խոսրով Մարութեան մեկնաբանած է. «Փաստօրէն Հանրապետութեան նախագահի այդ ելոյթով

արձանագրուեց, որ բարձր իշխանութիւնը տեղեակ է եղել թալանի մասին, իրաւապահ մարմինները իրենց տեղում են եղել, գործեր են յարուցել, ուսումնասիրել են՝ ինչպէ՞ս է իշխանութիւնը իմացել, չէ՞, որ թալան է եղել:

Հաշուի առնելով նախագահի յայտարարութիւնը՝ Խոսրով Մարութեան ընդգծած է՝ Գլխաւոր դատախազը պէտք է ընթացք տայ ելոյթի ժամանակ հնչած միտքերունը - «Եթէ ես լինէի Գլխաւոր դատախազը, ես անպայման ընթացք կտայի, կը սկսէի զբաղուել այդ գործով, տեսնէի ո՞ր մարդպետներն են, որ միջնորդել են եւ ինչ ընթացակարգերով են ներուել»:

«Սասնա ծռերը» Կը Պահանջեն Իրենց Դատել Հայրենասիրութեան Համար

«Սասնա ծռեր» զինուած խումբի անդամներն Դեկտեմբեր 12-ին դատարանի մէջ կրկին յայտարարած են, որ չեն ընդունիր իրենց առաջադրուած մեղադրանքը եւ կը պահանջեն զիրենք դատել չափէ աւելի հայրենասէր ըլլալուն համար:

Ամբաստանեալներ Արամ Մանուկեանը, Յովհաննէս Յարութիւնեանը, Թաթուլ Թամրազեանը ի պատասխան դատաւոր Արթուր Օհանեանի հարցերուն ըսին, թէ կատարած են ապստամբութիւն՝ այդ համարելով իրենց պարտքը:

Արամ Յակոբեանը ըսած է. «Քրէական դատաւարութեան օրէնսգրքում նոր կէտ աւելացրէք եւ մեզ դատէք հայրենասէր լինելու համար՝ սահմանելով նաեւ աստի-

ճաններ: Հայրենասիրութեան համար կարելի է դատել՝ զցէք առաջին կատեգորիա, երկրորդ կատեգորիա... կ'իմանանք, թէ ինչի համար ենք դատուել: Դուք էլ ազատ կը լինէք ձեր կապանքներից... Թէ չէ հա կեղծ մեղադրանքները դրել էք, որ ի՞նչ»:

Մեղադրական եզրակացութեան եզրափակիչ հատուածին մէջ տեղ գտած նկարագրութիւնները չընդունեցին նաեւ Մարտիրոս Յակոբեանը, Արայիկ Յակոբեանը, Սերգէյ Կիւրեղեանը, Թորոս Թորոսեանը, Գէորգ Իրիթեանն ու Տիգրան Մանուկեանը: Վերջինս յայտարարեց՝ «Ես ազատագրական պայքարի մէջ եմ եղել: Ես զաղափարի մարտիկ եմ, ինչ արել եմ, ձիւտ եմ արել, ու դեռ պայքարը շարունակուելու է»:

Աժ-ն Ընդունած է 2018 Թուականի Պիւտճէն

Հայաստանի Ազգային ժողովը քուէարկութեան դրած է ՀՀ 2018 թուականի պետական պիւտճէի մասին օրէնքի նախագիծը:

Վարման կարգով Մի. քայլ Մելքումեան նշած է. «Քանի որ 2018 թուականի պետական պիւտճէի նախագիծը չի արտայայտում այն քաղաքական բովանդակութիւնը, եւ մեր տեսակէտները տարբերուած են, լուրջ հիմքեր չեն ձեւաւորուած ոչ միայն տնտեսական աճի, այլեւ տնտեսութեան զարգացման համար, աւելին, սոցիալական, կրթական, գիտութեան ոլորտի ծախսերը հակադրուած են քափիթալ ծախսերին, մենաշնորհների դէմ ազատ, արդար մրցակցութիւն ձեւաւորելու համար չեն ձեւաւորուած պայմաններ, մենք չենք կարող կիսել այս պիւտճէի իրականացման քաղաքական պա-

տասխանատուութիւնը եւ բնակա-նաբար «Մառուկեան» խմբակցութիւնը միանշանակ դէմ է քուէարկելու պիւտճէի այս նախագիծին»:

2018 թուականի պիւտճէի նախագիծը ընդունուած է 64 կողմ, 35 դէմ ձայներու քուէարկութեամբ:

Պիւտճէի նախագիծի հաստատումէն ետք դահլիճէն ներս ծափահարութիւններ հնչած են:

2018-ի պիւտճէի նախագիծով ընդհանուր եկամուտները կը կազմեն 1 թրիլիոն 308 միլիարդ 285 միլիոն դրամ. որմէ՛ հարկային եկամուտներու եւ պետական տուրքի գիծով ծրագրուած է 1 թրիլիոն 248 միլիարդ 500.0 միլիոն դրամ: Ծախսերը կը կազմեն 1 թրիլիոն 465 միլիարդ 200 միլիոն դրամ, իսկ պակասուողը գրեթէ անփոփոխ է՝ 156, 9 միլիարդ դրամ:

Ապրիլի 2-ին Հայաստանի Մէջ «Ժողովրդավարութիւնը Չախջախուեցաւ»

Կաշառակերութիւնը իր բոլոր դրսեւորումներով այս տարի ամենավարձ արտայայտուեցաւ խորհրդարանական ընտրութիւններու ժամանակ. Նման գնահատական հնչեցուցին շարք մը մասնագէտներ «Կաշառակերութիւնը եւ անվտանգութեան մարտահրաւէրները» թեմայով քննարկման ընթացքին:

Արատաւոր այս երեւոյթի դէմ պայքարի միջազգային օրուան ընդառաջ բանախօսները արձանագործ են՝ Ապրիլի 2-ին Հայաստանի մէջ ժողովրդավարութիւնը Չախջախուեցաւ կաշառքի եւ վարչական միջոցներու չարաչափման հետեւանքով:

Տնտեսագէտ Վահագն Խաչատրեան. - «Ընտրութիւնները ամբողջացրեցին եւ մեզ հնարաւորութիւն տուեցին հասկանալու, թէ ինչ է նշանակում համակարգուած կոռուպցիա (կաշառակերութիւն): Իշխանութիւնը, կամ պետութիւնը ցոյց տուեց, թէ ինչպէս կարելի է կոռուպցիոն համակարգերը կամ մեխանիզմները օգտագործելով՝ հասնել նպատակին»:

Իրաւապաշտպան Աւետիք Իշխանեան. «Մեր երկրում ժողովրդավարութիւնը՝ որպէս ամենակարեւոր յատկանիշներից մէկը մարդու իրաւունքների պաշտպանութեան, գոյութիւն չունի»:

«Թրանսփարենտի ինթըրնաշընլ հակակաշառակերութեան կեղ-

րոնի» 2016 թուականին կատարած ուսումնասիրութեան մէջ ընդգրկուած էին հայաստանցիներու կարծիքով կաշառակերութեամբ ամենաշատ զբաղուող կառուցներու եւ անձերու անունները: Առաջին տեղը գրաւած են պետական պաշտօնեաները, երկրորդը՝ նախագահի աշխատակազմը: Անոր յաջորդած են դատական համակարգը, ոստիկանութիւնը, հարկային մարմինները:

Կեդրոնի ծրագրիներու ղեկավար Վարուժան Հոկոտանեան ըսած է, որ թէեւ սա հասարակութեան կարծիքն է, բայց ինք ալ անձամբ համոզուած է, որ երկրի մէջ առկայ համակարգային կաշառակերութեան դէմ պայքարելու համար քաղաքական կամք պէտք է. «Խնամի-ծանօթ-բարեկամ, հովանաւորչութիւն եւ այլ երեւոյթները, որոնք շատ արմատացած են մեր երկրում, այս ամէնը իսկապէս պետական կառավարման համակարգը դարձնում են բաւականին անարդիւնաւէտ»:

Հոկոտանեանի համոզմամբ՝ կաշառակերութեան արմատացման կը նպաստէ առկայ անպատժելութեան միջոցները:

Մինչդեռ Արդարադատութեան փոխնախարար Սուրէն Քրմոյեանը պնդած է, որ Կառավարութիւնը այս տարի լուրջ բարեփոխումներ ըրած է, որոնք կը նպաստեն կաշառակերութեան դէմ արդիւնաւէտ պայքարին:

ԼՈՒՐԵՐ

Նալպանտեան Եւ Մամետեարով Ղանդիպուճը «Դրական Եւ Կառուցողական»

Նալպանտեան-Մամետեարով հանդիպումը ԵԱԳԿ Սինսքի խումբի համանախագահներուն հետ

Ատրպէյճանի արտաքին գործոց գործնախարար Էլմար Մամետեարովի գնահատմամբ՝ Հայաստանի արտաքին գործոց նախարար Էտուարտ Նալպանտեանի հետ հանդիպումը Վիեննայի մէջ «անցած է դրական եւ կառուցողական»։ Այս մասին յայտարարած է Ատրպէյճանի արտաքին գործոց նախարարութեան մամուլի ծառայութեան ղեկավարը։

ԱՊԱ լրատուական գործակալութեան փոխանցմամբ՝ Հիքմէթ Հաճիբեւը յայտնած է, որ «բանակցութիւններու ընթացքին կայացած են կեղծոնացուած եւ յստակ քննարկումներ Լեւոնայի Ղարաբաղի հակամարտութեան կարգաւորման կապակցութեամբ առկայ առաջարկներու շուրջ», պայմանաւորուածութիւն ձեռք բերուած է երկու նախարարներուն յաջորդ հանդիպումը 2018 թուականի Յունուարի երկրորդ կէսին իրականացնելու մասին։

Նշենք, որ ինչպէս Հայաստանի, այնպէս ալ Ատրպէյճանի արտաքին գործոց նախարարները երէկ նախ առանձին հանդիպումներ ունեցած են ԵԱԳԿ Մինսքի խումբի համանախագահներուն հետ, ապա միջնորդներու եւ ԵԱԳԿ գործող նախագահի անձնական ներկայացուցիչի մասնակցութեամբ կազմակերպուած է անոնց հանդիպումը։ Հայաստանի արտաքին գործոց նախարարութիւնը յայտնած է, որ տեղի ունեցած է նաեւ Նալպանտեանի եւ Մամետեարովի առանձնազրոյցը։

Թուրքիոյ Մէջ Հայոց Ցեղասպանութիւնը Ծանչցած Լրագրողներուն Ցմահ Ազատագրելու Կը Սպառնայ

Լրագրողներ Ահմետ Ալթանի, Սեհմետ Ալթանի եւ Նազըլը Ըլըճաք

Թուրքիոյ մէջ կիւլէնականներու լրատուական կայքերու գործով դատական նիստին մեղադրող կողմը 7 մեղադրեալներէն 3-ի համար ցմահ ազատագրելու պահանջած է։

Թրքական «BirGun» պարբերականի փոխանցմամբ՝ Պոլսոյ ծանր յանցագործութիւններու գործերով 26-րդ դատարանէն ներս ընթացող դատավարութեան պետական մեղադրողը պահանջած է «Սահմանադրական կարգը խախտելու» մէջ մեղադրուող լրագրողներ Ահմետ

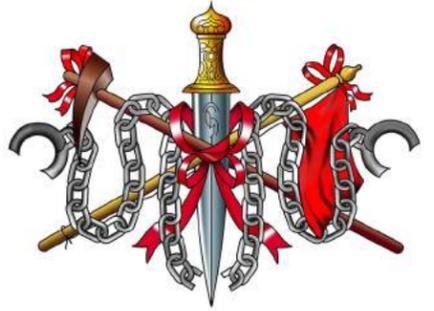
Ալթանի, Սեհմետ Ալթանի եւ Նազըլը Ըլըճաքի համար ցմահ ազատագրելու։

Մեհմետ Եւ Ահմետ Ալթանները ներկայ չեն եղած դատարան, սակայն դատավարութեան մասնակցած են Skype-ի միջոցով։

Նշենք, որ ձերբակալուած երկու մտաւորականներն ալ Թուրքիոյ մէջ Հայոց ցեղասպանութեան ճանաչման աշխոյժ կողմնակիցներէն էին ու բազմաթիւ յօդուածներ գրած են Հայոց ցեղասպանութեան ճանաչման անհրաժեշտութեան մասին։

Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութեան Հայաստանի Վարչութեան Յայտարարութիւնը

Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան Հայաստանի վարչութիւնը խոր մտահոգութիւն է յայտնում առաջին անհրաժեշտութեան պարենային միջոցների վերջին շրջանի կտրուկ թանկացմամբ։ ՄԴՀԿ-ն կարծում է, որ կառավարութիւնն անհրաժեշտ խիստ միջոցները ձեռք չի առնում՝ գնաճը զսպելու եւ ՀՀ քաղաքացիների վրայ ընկած սոցիալապէս առանց այդ էլ ծանր բեռը թեթեւացնելու համար։ Նման կտրուկ իրադարձութիւնները աւելացնում են երկրի ներսում սոցիալական լարուածութիւնը, ինչպէս նաեւ խթանում արտագաղթի նոր ալիքները։ ՄԴՀԿ-ն նաեւ վրդովմունք է յայտնում ԱԺ որոշ պատգամաւորների՝ ցինիկ եւ անպատասխանատու յայտարարութիւնների վերաբերեալ, ինչպէս նաեւ փաստում, որ ցանկացած ժողովրդավարական երկրում նման արտայայտութիւններ թոյլ տուող խորհրդարանականը վաղուց արդէն հրաժեշտ էր տուել իր մանդատին՝ որպէս հանրային պատիժ։

Իբրեւ աշխատակողմների իրաւունքների պաշտպան հանդիսացող քաղաքական ուժ, ՄԴՀԿ-ն ակնկալում է, որ ՀՀ կառավարութիւնը կտրուկ քայլեր պետք է ձեռնարկի գնաճը եւ թանկացումները զսպելու համար, ինչպէս նաեւ ակնկալում է ՀՀ իշխող Հանրապետական կուսակցութիւնից պատժել սոցիալապէս նման բեռնուածութիւն ունեցող երկրում քաղաքականապէս եւ մարդկային ոչ բորեքթ յայտարարութիւններ անող պատգամաւորին։

ԱՄՆ Երկայացուցիչ. «Հայաստանում Մրցակցութիւնը Սահմանափակ է»

Շուկայում բոլորի համար հաւասար հնարաւորութիւններ ստեղծելու մասին իշխանութիւնների կողմից տարիներ ի վեր հնչեցուող խոստումների ֆոնին միջազգային հեղինակաւոր Արժույթի Միջազգային Հիմնադրամի (ԱՄՀ) ներկայացուցիչը փաստում է՝ Հայաստանի անտեսութեան մէջ

ԱՄՆ հայաստանեան ներկայացուցիչ Յուլիա Ուստյուգովա

մրցակցութիւնը սահմանափակ է, եւ իշխանութիւնները դեռ շատ գործ ունեն անելու։

«Ազատութեան» հետ զրոյցում ԱՄՀ հայաստանեան ներկայացուցիչ Յուլիա Ուստյուգովան ընդգծեց է՝ շուկայում գերիշխող ուժերին չպետք է թոյլ տրուի, որ նրանք չարաշահեն իրենց ուժը։ «Մեր գնահատականն այն է, որ հայաստանեան շուկայում մրցակցութիւնն, իրօք, սահմանափակ է, եւ բարելավման շատ տեղ կայ։ Այս հարցը մենք բարձրացրել ենք ու քննարկել ենք Հայաստանի իշխանութիւնների հետ։ Մեր կարծիքով՝ այն չի նպաստում տնտեսական աճին, եւ այս խնդիրը պետք է լուծուի ստանալ երկու ուղղութեամբ։

Մի կողմից, անշուշտ, գերիշխող ուժերին չպետք է թոյլ տրուի՝ չարաշահել իրենց ուժը։ Միւս կողմից, կարեւոր է նպաստել գործարար միջավայրի բարելավմանը, որպէսզի նոր ընկերութիւններ մուտք գործեն շուկայ եւ աճեն։ Այդ ճանապարհը կը սահմանափակի գերիշխող ուժերին», - ասաց Յուլիա Ուստյուգովան։

Ընդամէնը մէկ ամիս առաջ, ամփոփելով իր պաշտօնավարման մէկ տարին, վարչապետ Կարէն Կարապետեանն ազդարարել էր մրցակցութեան ոլորտում իշխա-

նութիւնների ձեռքբերումների մասին։ «Մենք տնտեսական ազատութիւնների ինդեքսով 55-ից 34-րդ տեղն ենք հասել։ Մրցակցութեան մասով՝ 79-ից 73-րդ։ Համոզուած ենք, որ Հայաստանի բիզնես միջավայրը բարելավուած է, բայց նաեւ ընդունում ենք, որ մենք նեղ տեղեր ունենք, որի վրայ պետք է միանշանակ աշխատենք», - ասել էր Կարապետեանը։

Արժույթի միջազգային հիմնադրամի ներկայացուցիչից հետաքրքրվեցինք՝ ի՞նչ են պատասխանում Հայաստանի իշխանութեան ներկայացուցիչները, երբ ազատ մրցակցութեան հարցը բարձրացնում ենք «իշխանութիւնների պատասխանը կարող ենք տեսնել Հայաստանի կառավարութեան ծրագրում։ Դա պաշտօնական փաստաթուղթ է, որն արտացոլում է պաշտօնական տեսակետ, եւ այդ փաստաթղթում կարող ենք տեսնել, որ իշխանութիւնները ծրագրում են յստակեցնել իրաւական ձեւակերպումները, սահմանելով, թէ ինչ ասել է՝ գերիշխող դիրքի չարաշահում։ Միեւնոյն ժամանակ, կառավարութիւնը ծրագրում է միջոցներ ձեռնարկել՝ բարելավուելու գործարար միջավայրը, յստակեցնել խաղի կանոնները, աջակցել՝ շուկայ մուտք գործող ընկերութիւններին», - պատասխանեց Հայաստանում ԱՄՀ ներկայացուցիչը։

Ջօրացիւք Օժանդակելք Փրկելք

Syrian Armenian Relief Fund
P. O. Box 1948
Glendale, CA 91209-1948

www.syrianarmenianreliefund.org

ԱՄՆ Դեսպան Ռիչարդ Միլզ «Այսօր, Առաւել Քան Երբեւէ, Պէտք է Կարելորել Խօսքի Ազատութիւնը»

ԱՄՆ դեսպանութիւնը, Գերմանիոյ Դաշնային Հանրապետութեան դեսպանութիւնը, Հայաստանի մէջ Եւրոմիութեան պատուիրակութիւնը, Մեծ Բրիտանիոյ եւ Հիւսիսային Իրլանտայի Միացեալ Թագաւորութեան դեսպանութիւնը, Ֆրանսայի Հանրապետութեան դեսպանութիւնը, Միաւորուած ազգերու կազմակերպութեան հայաստանեան գրասենեակը եւ Եւրոպայի խորհուրդի երեւանեան գրասենեակը երէկ տեղի ունեցած Համընդհանուր իրաւունքներու մրցանակաբաշխութեան ընթացքին իրենց գնահատանքը յայտնած են այն անձերուն եւ կազմակերպութիւններուն, որոնք հանդէս եկած են Հայաստանի մէջ մարդու իրաւունքներու, խօսքի ազատութեան, բազմազանութեան, կրօնական հանդուրժողականութեան, ժողովրդավարութեան, թափանցիկութեան, իրաւական բարեփոխումներու ու հաւասար հնարաւորութիւններու խթանման դիրքերէն:

ԱՄՆ դեսպանատան մամուլի ծառայութեան յայտնած են, որ միջոցառման մասնակցած են ՀՀ պաշտօնեաներ, օտարերկրեայ դիւանագէտներ, քաղաքացիական հասարակութեան եւ ԶԼՄ-ներու ներկայացուցիչներ:

Հայաստանի մէջ Միաւորուած ազգերու կազմակերպութեան ներկայացուցիչ Պրետլի Պուզեթթոն, յանձնած է «Խիզախ կին» մրցանակը: «Ճգնաժամներու եւ գինուած հակամարտութիւններու ընթացքին առաւել վտանգի տակ կը դրուին մարդու իրաւունքները, եւ այս ժամանակներուն է, երբ ի յայտ կու գան այն քիչերը, որոնք խիզախութիւն ունին օգնելու միւսներուն,

երբ վտանգուած է իրենց սեփական կեանքը: Անի Պալիսեան այդ քիչերէն էր, որ առանց վարանելու յանձն առաւ մարդկային կեանքեր փրկելու առաքելութիւնը՝ օգնելով շատերուն դուրս գալ սուրիական հակամարտութեան գօտիէն: Ան խիզախ գտնուեցաւ նաեւ անկէ ետք՝ Հայաստանի մէջ, երբ շարունակեց օգնել Սուրիայէն տեղահանուած ընտանիքներուն: Պատիւ ունիմ Պալիսեանին յանձնելու «Խիզախ կին» մրցանակը՝ մարդասիրական առաքելութեան, մարդկային կեանքեր փրկելու եւ փախստականներու պաշտպանութիւնը առաջ մղելու իր բացառիկ նուիրուածութեան եւ Սուրիայէն տեղահանուած ընտանիքներուն ընդելուզման ուղղուած անոր խիզախ քայլերուն համար», - նշած է Պուզեթթոն:

Հայաստանի մէջ Եւրոպական միութեան պատուիրակութեան ղեկավար, դեսպան Պիտեր Սվիթսլըքին «Իրազէկ քաղաքացիներու միաւորում» ՀԿ-ին յանձնած է «Արդարութեան եւ թափանցիկութեան խթանում» մրցանակը: Երեւանի մէջ Եւրոպայի խորհուրդի գրասենեակի ղեկավար Նաթալիա Վութովան յանձնած է «Կառավարութեան բարեփոխիչ» մրցանակը:

ՀՀ-ի մօտ ԱՄՆ դեսպան Ռիչարդ Միլզ «Մետիա գերազանցութիւն» մրցանակը յանձնած է «Մետիալայ» խմբագրութիւնը-լապորատորիային: «Այսօր, առաւել քան երբեք, պէտք է կարեւորել խօսքի ազատութիւնը. այս է ազատ եւ ժողովրդավարական հասարակութեան հիմքը», - ըսած է դեսպան Միլզը:

Սարգսեան՝ Բաւական է

Շարունակուած է 1-էն

հասկանում էք, պետութիւնը ի վիճակի չէ բոլորի սոցիալական խնդիրները լուծել: Մարդ եթէ ուզում է լաւ ապրել՝ պէտք է աշխատի: Եթէ առաւօտից երեկոյն ապտրաստ չէ աշխատելու, ուրեմն միշտ վատ է ապրելու, միշտ նախանձելու է ուրիշին, միշտ բամբասանքներն առաջին տեղն է դնելու եւ իրեն թուալու է, որ ամբողջ Հայաստանում բոլորը գող են ու միայն ինքը գող չէ, դրա համար վատ է ապրում», - յայտարարած է Սերժ Սարգսեան:

Դիմելով համայնքապետերուն Սարգսեանն ըսած է ամուր տեղական ինքնակառավարումը եւ անկախ դատական իշխանութիւնը, թերեւս, ամենակարեւոր քննութիւններն են, որ մենք կը յանձնենք՝ որպէս պետականութիւն կերտող ժողովուրդ եւ այդ քննութիւններէն կախուած է մեր երկրի ապագան:

«Մենք կարող ենք եւ պարտաւոր ենք միասին ու պատուով յանձնել այս քննութիւնը, բայց որպէսզի կարողանանք դա անել, ուղղակի պարտաւոր ենք փոխել մեր վերաբերմունքը մեր պարտականութիւնների նկատմամբ: Գաղտնիք չէ, որ շատ համայնքապետներ չարաչահում են իրենց պաշտօնը եւ այն օգտագործում են անհասկանալի եւ անընդունելի եկամուտներ ունենալու համար՝ սկսած նրանից, ո՞ր տարբեր խորամանկութիւններով, տարբեր ձեւերով օտարում են հա-

մայնքներին պատկանող հողերը, ո՞ր անագնիւ վերաբերմունք են ցուցաբերում համայնքային բիւջէների նկատմամբ, եւ չմանրամասնեմ, որովհետեւ ինձ համար շատ տհաճ է այս խօսակցութիւնը: Մի բան եմ, ուղղակի, ուզում ասել. շատ ներողամիտ ենք եղել համայնքապետների նկատմամբ: Ներողամիտ ենք եղել, որովհետեւ համարել ենք, որ պէտք է կայանայ, եւ այս ընթացքում հնարաւոր են որոշակի վատ դրսեւորումներ: Ուզում եմ բոլորիդ, ոչ մէկին չեմ վախեցնում, ուղղակի ուզում եմ բոլորիդ գոռաչացնել՝ եթէ որեւէ մէկը պէտք է այս գործերով դբաղուի, աւելի լաւ է գնայ ուրիշ տեղ աշխատի: Մենք պարտաստ ենք, անկեղծ եմ ասում, պարտաստ ենք մեր աչքի լոյսի պէս ձեզ վերաբերուել, պարտաստ ենք մեր հնարաւորութիւնների սահմանում օգնելու՝ լինի դա անձնական, թէ համայնքային հարց, բայց մենք պարտաստ չենք տեսնելու, թե ձեզնից ոմանք ինչպէս են մեր բնակչութեան փողերը տանում իրենց տուն: Ամո՞թ է:

Մենք կարող ենք պայմանաւորուել, որ եթէ այդպիսի երեւոյթներ լինեն, որեւէ մէկը ուրիշին մեղադրելու: Եթէ նոյնիսկ դուք չսաքայտ, ապա ես ասում եմ հետեւեալը՝ եթէ այս նոր խոշորացուած համայնքներում, իհարկէ, մնացածներում եւս, այդպիսի դէպքեր յայտնաբերուեն, թող որեւէ մէկը ներողամտութիւն չհայցի, չսպասի, որ իրեն ներելու են:

Լաւրով Դրական Գնահատած է Հայաստանի Եւ Ատրպէյճանի Միջեւ Երկխօսութիւնը

Վիեննայի մէջ ԵԱՀԿ արտաքին գործոց նախարարներու 24-րդ խորհուրդի նիստի աշխատանքներուն մասնակցող ԱԳ նախարար Էտուարտ Նալպանտեանը այսօր հանդիպում ունեցած է Ռուսաստանի արտաքին գործոց նախարար Սերկէյ Լաւրովի հետ:

ԱԳՆ փոխանցմամբ՝ արտաքին գործոց նախարարները քննարկած են Հայաստանի եւ Ռուսաստանի յարաբերութիւններու օրակարգային հարցեր, անդրադարձած երկու երկիրներու ղեկավարներուն միջեւ ձեռք բերուած պայմանաւորուածութիւններու կատարման ընթացքին: Անդրադարձ եղած է նաեւ դարբանեան հիմնախնդրի խաղաղ կարգաւորման գործընթացին:

Ռուսաստանի արտաքին գործոց նախարար Սերկէյ Լաւրով, երէկ Վիեննայի մէջ կայացած մամուլի ասուլիսին ըսած է, թէ Ռուսաստանը դրական գնահատած է դարբանեան հակամարտութեան կարգաւորման հարցին մէջ Հայաստանի եւ Ատրպէյճանի միջեւ առկայ երկխօսութիւնը:

«Հակամարտ կողմերու միջեւ ուղիղ երկխօսութիւնը ցաւօք դեռ

Ռուսաստանի արտաքին գործոց նախարար Սերկէյ Լաւրով

լուրջ առաջընթացի չէ յանգած, բայց մեզի դրական կը թուի այն փաստը, որ այս տարուայ ընթացքին երկխօսութիւն տեղի ունեցաւ նախագահներու, եւ ոչ մէկ անգամ արտաքին գործոց նախարարներու մակարդակով,- ըսած է ան:

Լաւրով նշած է, որ Ռուսաստանը ԱՄՆ-ի եւ Ֆրանսայի հետ պիտի շարունակէ միջնորդական խմբային ջանքերը:

Թուրք Մտաւորականները

Շարունակուած է 1-էն

մէջ մեր նկատմամբ որեւէ հետաքննութիւն չէ եղած, հետապնդում չէ իրականացուած»:

Ինչ կը վերաբերի այն լուրերուն, թէ Չառուչօղլուն մտաւորականներէն պահանջած է ներողութիւն ինքնիւր Ատրպէյճանի նախագահ Իլհամ Ալիեւէն Արցախի այցելելու համար, մտաւորականները հետեւեալ կերպ արձագանգած են.

«Նախարարի (Չառուչօղլու) հետ կապ հաստատեցինք՝ պահանջելով, որ պետութիւնը պաշտպանէ մեր իրաւունքները ընդդէմ Ատրպէյճանի՝ մեզ ձեռքադրելու նախաձեռնութեան: Անոր (Չառուչօղլու) ցանկութեամբ՝ Ալիեւին նամակ գրեցինք՝ ներկայացնելով մեր այցի նպատակը եւ ստեղծուած իրավիճակի վերաբերեալ մեր անհանգստութիւնը: Այդ նամակին մէջ «ափսոսանք», «ներողութիւն» բառերը ներառուելու նախարարի յորդորներուն տուրք չենք տուած»:

Մտաւորականները համատեղ յայտարարութեան մէջ ընդգծած են, որ իրենք գիտնականներ եւ լրագրողներ են, որոնք հակամարտութիւններու լուծման թեմայով աշխարհի տարբեր հակամարտութեան գօտիներ այցելած են: Իսկ

դարբանեան այցելութիւնը որեւէ առնչութիւն չունի Հայաստան-Ատրպէյճան տարաձայնութիւններու եւ Ղարաբաղի իրաւական կարգավիճակի հետ:

Ալի Պայրամօղլուն թեմայի վերաբերեալ նաեւ մեկնաբանութիւն տուած է «Ակօս»-ին՝ կրկնելով, որ իրենց նկատմամբ թուրքերու մէջ որեւէ հետաքննութիւն չէ սկսած: Ան ընդգծած է, որ թուրքերու օրէնսդրութեամբ այդ մէկը նաեւ անհնար է, քանի որ արտասահմանի մէջ կատարուած խախտումներու պարագային, որոնք կը պահանջեն մինչեւ մէկ տարի ազատազրկում կամ 1000 թրքական լիրայի չափով տուգանք, ինչպէս օրինակ ապօրինի սահման անցնիլն է, թուրքերու օրէնքներով որեւէ իրաւական գործընթաց չի նախատեսուիր: Բացի այդ, ինչպէս նկատած է Պայրամօղլուն, չկայ որեւէ երկիր, ուր թուրքերու կ'արգիլէ այցելել:

«Պետութեան կ'ակնկալենք, որ երկրէն դուրս մեր դէմ յարուցուած գաղափարական հետաքննութիւններու դէմ պաշտպանէ մեր իրաւունքները: Թուրքերու Հանրապետութիւնը այս հարցի կապակցութեամբ ոչինչ կ'ընէ: Անգամ հակառակը կ'ընէ, ինչը մտահոգիչ է», - աւելցուցած է Պայրամօղլուն:

Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքի Ընտրութեան Հարցը

Շարունակուած է 1-էն

Փայլան ընդգծած է, որ համաձայն լրատուամիջոցներու մէջ տեղ գտած տեղեկատուութեան իսթանպուլի նահանգապետ Վասիփ Շահինն ըսած է, թէ «պետութիւնը Գարեգին Բեքչեանին չի ճանչնար որպէս պատրիարքական տեղապահ եւ կը փափաքի, որ ընտրութիւնը կատարուի պատրիարքարանի միւս երկու եպիսկոպոսների միջեւ:

«Պետութեան կողմէ պատրիարքի ընտրութիւններուն նման կերպ միջամտելը եւ գործընթացի այսքան ձգձգուելը համայնքին ներս անհանգստութեան պատճառ դարձած է», - յայտնած է հայ պատգամաւորը:

Ան նախարարէն պահանջած է պատասխանել՝ արդեօք որն է պատրիարքական ընտրութիւններուն պետութեան միջամտութեան հիմքը, իսկապէս կայ միջամտութիւն պատրիարքական ընտրութիւններուն, ինչպէս նշած էր Իսթանպուլի նահանգապետը: Բացի այդ, ան փորձած է հասկնալ, ո՞ն է ընտրութեան կազմակերպման գործընթացի ձգձգումը, եթէ հայկական համայնքին ներս կայ համաձայնութիւն եւ աշխատանքները այդ ուղղութեամբ արդէն սկսած են:

Ի վերջոյ, Փայլան հարցուցած է, թէ ե՞րբ պիտի աւարտին պատրիարքի ընտրութիւնը արգիլելու փորձերը:

Երուսաղեմի Կարգավիճակի Փոփոխությունը Կրնայ Խառնաշփոթ Ստեղծել Եկեղեցապատկան Կալուածներու Իրաւունքներու Շուրջ

ԱՄՆ նախագահ Տանըլտ Թրամբլի յայտարարութիւնը Երուսաղեմի կարգավիճակի վերաբերեալ մեծ անհանգստութիւն առաջացուց թէ միջազգային, թէ կրօնական հանրութեան շրջանին: Այդ առթիւ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածինը իր մտահոգութիւնն ու անհանգստութիւնը արտայայտած է, նոյնը ըրած են Երուսաղեմի քոյր եկեղեցիներու հոգեւոր առաջնորդները, որոնք առանձին գրութեամբ դիմած են ԱՄՆ նախագահ Թրամբլին, որ ետ կոչէ կայացուած որոշումը: Ինչպէս լրագրողներու հետ զրոյցի ժամանակ նշած է Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի տեղեկատուական համակարգի տնօրէն Տէր Վահրամ քահանայ Մելիքեանը, հիմնական անհանգստութիւնը կապուած է այդ փոփոխ կայունութեան ապակայունացման հետ, որովհետեւ այն յղի է նոր բախումներով:

«Վտանգ ենք տեսնում, որ իսրայէլա-պաղեստինեան հակամարտութիւնը կարող է նոր թափ ստանալ: Բացի այդ, Երուսաղեմը շատ բարձր քաղաք է, եւ գիտենք, որ բազմաթիւ վիճարկումներ են եղել քաղաքի պատկանելութեան հետ կապուած, ընդհուպ մինչեւ ժամանակին ՄԱԿ-ի որոշում կայացնելը, որով Երուսաղեմը չէզոք գօտի սահմանուեց», - ըսած է ան: Բացի այն, որ հակամարտութեան աշխուժացման խնդիր կայ, Տէր Վահրամ քահանայ Մելիքեանը նշած է, թէ բազում խնդիրներ կան կալուածներու իրաւունքներուն հետ կապուած: Քրիստոնեաները, իսլամները, հրեաները ունին իրա-

ւունքներ իրենց կալուածներու հետ կապուած:

«Կարգավիճակի փոփոխութիւնը կարող է ենթադրել խառնաշփոթ այդ դաշտում, քանի դեռ որոշումներ կայացուած չեն կողմերի միջեւ, նման քայլի դիմելը մեծ վտանգ է պարունակում, յղի է անկանխատեսելի հետեւանքներով ոչ միայն իսրայէլցիների եւ պաղեստինցիների համար, այլեւ այնտեղ ապրող, մշտապէս իրենց իրաւունքների համար մարտնչող եկեղեցիների համար: Գիտէք, դարերով ձեւաւորուած են այդ կալուածների գործածութեան իրաւունքները, կանոնակարգերը: Երուսաղեմի կարգավիճակի փոփոխութիւնը կարող է մեզ կանգնեցնել նոր իրողութիւնների առջեւ», - ըսած է ան:

Լրագրողներու այն հարցին, թէ Երուսաղեմի հայերը մտահոգութիւն ունին իսրայէլի քաղաքականութեան հետ կապուած, Տէր Վահրամ քահանայ Մելիքեանը նշած է, որ իսրայէլի վարած քաղաքականութեան գնահատական տալ չի կրնար, սակայն ընդգծած է, որ տարբեր օրինակներ կան, երբ տարբեր հաստատութիւններ փորձած են ինչ-ինչ քայլեր ձեռնարկել կալուածներու ուղղութեամբ:

«Եւ գիտէք, քանի դեռ կալուածները կան, իսկ դրանք փոքրաթիւ չեն, միշտ էլ տարբեր կառուցանքների կողմից հետաքրքրութիւն դրսեւորում է: Մեր պարտականութիւնն է ունեցած ժառանգութիւնը պաշտպանելը», - աւելցուցած է Տէր Վահրամ քահանայ Մելիքեանը:

Ռայաստանը՝ 75-րդ «Լաւ երկիր»

Մարդկութեան իր քաղաքակա- նութեամբ եւ կեցուածքով օգուտ բերող երկիրը՝ «Լաւ երկիր» է: Կան երկիրներ, որոնք բեռ են մարդկութեան համար, կան երկիրներ, որոնք ցանկին վրայ գրաւած են միջին հորիզոնականները: 163 երկիր ներառող հետա- գոտութեան իբրեւ արդիւնք՝ Հայաստանը գրաւած է 75-րդ տեղը: «Լաւ երկիր» (Good Country) եզրուածը հեղինակած է East Anglia բրիտանական համալսարանի պատուաւոր փրոֆէսոր Սայմոն Անհոլթը, որ անցեալ երկու տասնամեակներուն ընթացքին համագործակցած է աւելի քան 50

պետութիւններու նախագահներու եւ վարչապետներու հետ, այցելած է բազմաթիւ քաղաքներ, շրջաններ, գաւառներ: Այդ քսան տարիներու աշխատանքին իբրեւ արդիւնք՝ ծնած է «Լաւ երկիր»-ի ցուցիչ կազմելու գաղափարը: Մարդկութեան կեանքին մէջ առանձին երկիրներու դերին մասին հինգ գիրքերու հեղինակ Անհոլթը՝ իր գործընկերներուն հետ՝ 2005-էն սկսեալ կը հաշուարկէ «Լաւ երկիր»-ի ցուցիչը: Յուցիչը հաշուարկելու համար փորձագէտները կ'օգտագործեն 35 հետազոտութիւններու տուեալները, ամեն մեծ մասը կը տրամադրէ ՄԱԿ-ը:

Մեղրիի Ազատ Տնտեսական Գօտին Մէջ Պիտի Իրականացուին 130-150 Միլիոն Տոլարի Ներդրումներ Պիտի Ստեղծուի 1500 Նոր Աշխատատեղի

ՀՀ կառավարութիւնը հաւանութիւն տուաւ Միւնիքի մարզի Մեղրիի համայնքին մէջ ազատ տնտեսական գօտի ստեղծելու, «Մեղրիի Ազատ Տնտեսական Գօտի» փակ բաժնետիրական ընկերութիւնը ազատ տնտեսական գօտիի կազմակերպիչ ճանչնալու, ինչպէս նաեւ ազատ տնտեսական գօտիի գործունէութեան վերաբերեալ կազմակերպիչին կողմէ ներկայացուող հաշուետուութեան ձեւերը հաստատելու մասին նախագիծին:

ՀՀ տնտեսական զարգացման եւ ներդրումներու նախարար Սուրէն Կարայեան նշած է, որ ազատ տնտեսական գօտիին նպատակն է օտարերկրեացի ուղղակի ներդրումներու ներգրաւումը, երկրի ներդրումային գրաւչութեան բարձրացումը, արտահանման ուղղուածութիւն ունեցող գործունէութեան խթանումը, արտահանման ծաւալներու աւելացումը, նոր աշխատատեղիներու ստեղծումն ու կայուն տնտեսական զարգացման խթանումը:

«Ազատ տնտեսական գօտիի գործառնական տեսակը կը սահմանուի որպէս արտադրարդիւնաբերական եւ համեմատական՝ գիւղատնտեսութեան, մշակող արդիւնաբերութեան, էլեկտրականութեան մատակարարման, մեծածախ առեւտուրի, փոխադրումներու եւ պահեստային տնտեսութեան, մասնագիտական եւ տեխնիկական գործունէութեան, մշակոյթի, գուարձութիւններու եւ հանգիստի ոլորտներուն մէջ», - ըսած է Կարայեանը:

Անոր խօսքով, ազատ տնտեսական գօտին պիտի զարգանայ

երկու փուլով՝ աւարտական փուլին ունենալով 70 հեքթար տարածք: «Գօտիի գործունէութեան հետեւանքով յառաջիկայ տարիներուն կը նախատեսուի ներգրաւել 50-70 շահագործող կազմակերպութիւններ, որոնք պիտի իրականացնեն 130-150 միլիոն տոլարի ներդրումներ, պիտի ստեղծուի շուրջ 1500 նոր աշխատատեղի: Արտահանման ծաւալները պիտի կազմեն 350 միլիոն տոլար», - ըսած է նախարարը:

Վարչապետ Կարէն Կարապետեանի հարցին ի պատասխան՝ Կարայեան նշած է, որ 15 Դեկտեմբերին տեղի պիտի ունենայ բացումը ազատ տնտեսական գօտիին, որու գործունէութեան ժամկէտը 50 տարի է:

Կ'ակնկալուի, որ Միւնիքի մարզին մէջ ազատ տնտեսական գօտիի գործունէութեան մեկնարկը պիտի նպաստէ Հայաստանի մէջ ներդրումներու, միջազգային ընկերութիւններու ներգրաւման, արտահանման խթանման, ԵԱՏՄ, ԵՄ, ԻԻՀ եւ Մերձաւոր Արեւելքի շուկաներուն մէջ հայկական արտադրանքի ճանաչման ու տարածման, ինչպէս նաեւ նոր աշխատատեղիներու ստեղծման:

Մրազրի իրականացման նպատակով ՀՀ կառավարութեան կողմէ հիմնադրուած է «Մեղրիի Ազատ Տնտեսական Գօտի» փակ բաժնետիրական ընկերութիւնը: Ընկերութեան 100 տոկոս բաժնետոմսերու փաթեթը կը տնօրինուի «Համա հայկական Ֆոնտ» փակ ոչ հրապարակային պայմանագրային ներդրումային ֆոնտին կողմէ:

ՀԱՅՅ. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԱՐԵՒՍՏԵԱՆ ԹԵՄ

ԱՅՍՈՒ ՂՈԳԵԿԱՆ ՑՆՈՒԹԵԱՄԲ
ԿԸ ՀԱՂՈՂԵԼՔ ԹԵՄԻՄ ՀԱՒԱՏԱՑԵԱԼՆԵՐՈՒՆ, ԹԷ
ՍՈՒՐԲ ԾՆԱԴԵԱՆ ՏՕՒՆ ԱՌԹԻԻ
ՂՈՐԵՇՄԱԹԻ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 3ԻՆ, 2018
ԱՌԱԹՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 10:00ԻՆ
ԹԵՄԱԿԱԼ ԱՌԱՋՆՈՂ
ԳԵՐՇ. Տ. ՅՈՎՆԱՆ ԱՐՔԵՊԻՄԿՈՊՈՍ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆԻ
ՀԱՆԴԻՍԱՊԵՏՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ
ՍԱՍՆԱԿՅՈՒԹԵԱՄԲ ՀՈԳԵՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ
ՄԻՇԸՆ ՀԻԼՁԻ ՄԷՋ ԳՏՆՈՒՈՂ
ԱՐԱՐԱՏ ՀԱՅ ՏԱՐԵՑՆԵՐՈՒ ՏԱՆ ՄԷՋ
ՊԻՏԻ ՊԱՏԱՐԱԳԷ ԵՒ ՔԱՐՈՋԷ՝
ԱՐԺԱՆԱՇՆՈՐՀ Տ. ԵՐԵՄԻԱ ՔԱՀԱՆԱՅ ԽԱՀԱՏԱՐԵԱՆ
ՍՈՒՐԲ ՊԱՏԱՐԱԳԻ ԱՒԱՐՏԻՆ ԱՌԱՋՆՈՂ ՍՐԲԱՋԱՆ ՀՈՐ
ՀԱՆԴԻՍԱՊԵՏՈՒԹԵԱՄԲ ՊԻՏԻ ԿԱՏԱՐՈՒԻ ԶՐՈՐՀՆԷՔԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ
ԱՊԱ ԶՐՈՐՀՆԷՔ ՊԻՏԻ ԿԱՏԱՐՈՒԻ ՆԱԵՒ ՀԻԲԱՆԴԱՆՈՑԻ ԲԱԺՆԻՆ ՄԷՋ
ԻՍԿ ԿԷՍՈՐԷ ՅԵՏՈՅ ԺԱՄԸ 3:30ԻՆ
ԻԿԸԼ ՌԱՔԻ ԱՐԱՐԱՏ ՏԱՆ ՄԷՋ
ՆՈՅՆՊԷՍ ՊԻՏԻ ԿԱՏԱՐՈՒԻ ԶՐՈՐՀՆԷՔԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՑԵԱԼՆԵՐ ՄԻՐՈՎ ԿԸ ՀՐԱԻՐՈՒԻՆ
ԱՐԱՐԱՏ ՀԱՅ ՏԱՐԵՑՆԵՐՈՒ ՏՈՒՆ
ՄԻՍՆԱԲԱՐ ԱՂՈԹԵԼՈՒ ԵՒ
ԼՍԵԼՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ՊԱՏԳԱՄԸ

ԴՈԿՏ. ՎԻԳԵՆ ՉՔՐԵԱՆ.

«ՐԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԹՈՒՐԵՐՈՒՆ ԶԱՄԱՐ ՆՈՅՆՊԵՍ ՑԱԷ Է ՈՒ ՏԱԳՆԱՊ»

Լիբանանի մեր քոյր օրկան «Արարատ» օրաթերթը յատուկ հարցազրույց ունեցած է լրագրող, պատմություն եւ միջազգային քաղաքականության գիտություններու դոկտոր եւ քաղաքական վերլուծաբան Վիգեն Չքրեանի հետ:

Իր շահեկանության համար հարցազրույցը կը ներկայացնենք մեր ընթերցողներուն:

«ՄԱՍԻՍ»

«ԱՐԱՐԱՏ» Եթէ կարելի է մեր ընթերցողներուն ներկայացնէք ձեր նորագոյն աշխատասիրության «Open Wounds: Armenians, Turks, and a Century of Genocide» գիրքի մասին:

Վ. Չ. Կ. Ն. ՉՔՐԵԱՆ. «Open Wounds» գիրքը կը փորձէ Ցեղասպանություններն եւ 100 տարուան պատմությունը պատմել: Հայոց Ցեղասպանությունը իւրապատուկ եւ շատ կարեւոր դէպք է մարդկային պատմության մէջ, երբ պետություն մը փորձեց բնաջնջել իր սեփական ժողովուրդի մէկ հատուածը, իսկ երկրորդ յատուկութիւնը այն է, որ 100 տարիէ ի վեր տակաւին չէ ընդունուած: Ասիկա հող կը ստեղծէ ուսումնասիրողի համար, որ պրպտէ այն մասին, թէ իսկապէս տեղի ունեցած է ոճիր մը եւ եթէ աշխարհը աչքերը գոցած է այդ ոճիրին առջեւ: Ի՞նչ են այդ ոճիրին հետեւանքները: Արդեօք կը ցամքի՞ն, կ'անհետանա՞ն, կամ մենք պարզապէս մեր աչքերը կը գոցենք, մինչ յետագային այդ ոճիրը իր մեծ ազդեցութիւնը կը ձգէ այդ շրջանի ժողովուրդներուն եւ բնակիչներուն վրայ:

Ես երբ սկսայ գիրքին վրայ աշխատել, հիմնական նպատակս էր ցոյց տալ, թէ Ցեղասպանութեան ճանաչման անտեսումը որքան մեծ շուք ձգած է հայերուն վրայ, սակայն ես այս աշխատանքի ընթացքին հասկցայ նաեւ, որ նոյն այս ցեղասպանութիւնը շատ աւելի մեծ եւ խոր ազդեցութիւն ունի նաեւ

ինքնին թուրքիոյ վրայ. թրքական քաղաքական մշակոյթը գերի է այդ ոճիրին եւ անոր հերքման քաղաքականութեան: Այսինքն՝ այսօր թուրքիան ինք իր ձեռքերը կապած է եւ չի կրնար աւերեսուիլ իր սեփական պատմութեան հետ: Ես անձնապէս շատ բան սորվեցայ այս գիրքը պատրաստելու ընթացքին: Գիրքը շատ արդէ է, ի վերջոյ 100 տարուան պատմութիւն պատմել 400 էջի վրայ շատ դժուար է: Աւելին, այս գիրքը ոչ միայն կը խօսի հայերուն մասին, այլեւ թուրքերուն, քիւրտերուն մասին, եւ այս բոլորը իրար միացնելով գայն հետաքրքրական դարձնել ընթացողին, դիւրին չէր. ասոր համար ալ փորձեցի տարբեր թեքնիքներ գործածել: Անշուշտ այնտեղ կար ակադեմական բոլոր պայմաններու յարգումը, միաժամանակ փորձեցի լրագրական ոճով 13 բաժինները իրար կապել եւ դիւրացնել կարդացողի գործը,

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ

Դոկտ. Վիգեն Չքրեան, լրագրող, Պատմության եւ միջազգային քաղաքականության գիտություններու դոկտոր եւ քաղաքական վերլուծաբան: Ծնած է Պէյրուս, այժմ կ'ապրի ժընեւ, Չուիցերիա, ուր կը դասաւանդէ ժընեւի «Webster» համալսարանի մետիա եւ հաղորդակցութեան միջոցներ ֆաքուլթեթի մէջ, իսկ միջազգային յարաբերութիւններու շուրջ կը դասախօսէ ժընեւի համալսարանին մէջ: Ան ծանօթ է Միջին Արեւելքի, Հիւսիսային Ափրիկէի եւ յետ-խորհրդային երկիրներու մասին իր վերլուծականներով եւ յօդուածներով: Վերլուծական յօդուածներ ունի լիբանանեան պատերազմի, պաղեստինցի գաղթականներու, Կովկասի եւ Միջին Ասիոյ հակամարտութիւններու, ինչպէս նաեւ Ուքրանիոյ եւ Ռուսիոյ քաղաքական զարգացումներու մասին: Դոկտ. Չքրեան կարեւոր դերակատարներն մէկն էր ժընեւի մէջ Cimera խորհրդատուական գրասենեակի (www.cimera.org) ստեղծման, որ մասնագիտացած է յետխորհրդային տարածքի լաւ կառավարման ծրագիրներու նախագծման: Չքրեան նաեւ հիմնադրած է 2002-2004 ղեկավարած է Երեւանի մէջ Կովկասեան լրատուամիջոցներու հիմնարկը (www.caucasusmedia.org), որ զանգուածային լրատուամիջոցներու ուսուցման ու մարզումի եւ հետազոտական հիմնարկ է: Աշխատակցած է շարք մը ակադեմական եւ քաղաքական հեղինակաւոր թերթերու, ինչպէս՝ «Le Monde Diplomatique», «Neue Zürcher Zeitung», թրքական «Ակսու» եւ այլն: Իր մտքի արգասիքին մաս կը կազմեն հետեւեալ գիրքերը.

- © War and Peace in the Caucasus, Russia's Troubled Frontier, հրատարակուած Hurst/Columbia University Press կողմէ, 2008ին:
- © Environment and Security Issues in the Southern Mediterranean Region, OSCE, UNU, UNEP/ GRID, Zoi, Geneva, 2009
- © From Perestroika to Rainbow Revolutions: Reform and Revolution after Communism (հրատարակուած C Hurst կողմէ, 2013ին)
- © Little Wars and a Great Game: Local Conflicts and International Competition in the Caucasus, հրատարակուած Swiss Peace Foundation կողմէ, Պըրնի մէջ, 2001 թուականին

Իսկ 2015ին հրատարակուած էր Չքրեանի «Open Wounds: Armenians, Turks, and a Century of Genocide» (Բաց վերք. հայերը, թուրքերը եւ Ցեղասպանության հարիւրամեակը) գիրքը, որուն արաբերէն թարգմանութիւնը կատարուած էր վերջերս «Յայաթ» օրաթերթի լրագրող Յուսամ Իթանիի կողմէ եւ հրատարակուած «Տար ըլ Ռէյխ» հրատարակչատան կողմէ: Գիրքի լիբանանեան շնորհահանդէսը տեղի ունեցաւ անցեալ շաբաթավերջին Beirut Book Fair-ի ընթացքին:

որովհետեւ ի վերջոյ Ցեղասպանութեան մասին գիրք է, ինչ որ ծանրութիւն կ'ենթադրէ, սակայն եթէ ոճը ուսումնասիրուած է, ապա շատ հեզասահ, դիւրին եւ հետաքրքրուած կերպով կ'ընթերցուի:

«ԱՐԱՐԱՏ». Արդեօք զուգահեռներ կատարեցի՞ք Յայոց Ցեղասպանության եւ վերջին 10 տարիներուն Միջին Արեւելքի մէջ տեղի ունեցող նոր ցեղասպանություններու միջեւ:

Վ. Չ. Այդ զուգահեռները շատ շեշտուած ձեւով չկատարեցի: Այնտեղ կայ որոշ յետահայեաց, սակայն իմ հիմնական նիւթս այն էր, որ Ցեղասպանութեան հերքումը ի՞նչ փուլերէ անցաւ քեմալիստներու ժամանակի քաղաքականութենէն մինչեւ էրտոզանի ժամանակներ: Ուզեցի ներկայացնել նաեւ թրքական մտայնութեան փոփոխութիւնը. յատկապէս 90-ական թուականներուն եւ ի մասնաւորի վերջին 10 տարիներուն ընթացքին ինչու թուրք մտաւորականներ սկսան հետաքրքրուիլ այս նիւթով: Նոյն հարցումը ունի իր երկրորդ երեսը. եթէ վերջին 20 տարուան ընթացքին հետաքրքրուեցան, ինչո՞ւ չհետաքրքրուեցան 80 տարի շարունակ. ասիկա ի վերջոյ իրենց ալ պատմութիւնն է. այսօր իրենք կ'ապրին այն գիւղերուն մէջ, ուր տակաւին կը գտնուին հայկական դպրոցներու, եկեղեցիներու եւ կոթողներու աւերակները: Ինչպէ՞ս կրցան ծտանամեակ իրենց աչքերը փակել այս բոլորին ի տես: Այս բոլորը այնքան հարուստ նիւթ է, սակայն չուզեցի կապել գայն այսօրուան դէպքերուն հետ, որոնք ինքնին շատ բարդ երեւոյթներ են եւ կարիքը ունին յատուկ ուսումնասիրութեան:

«ԱՐԱՐԱՏ». Իսկ ի՞նչ կարելի է ըսել գիրքի արաբերէն թարգմանութեան նախաձեռնութեան մասին:

Վ. Չ. Գիրքին թարգմանիչը բարեկամս է «էլ Հայաթ» օրաթերթին՝ Հուսամ Իթանի, որ նոյնպէս գիրքի հեղինակ է եւ շատ ծանօթ լիբանանցի լրագրող: Ես կ'ուզէի գիրքը թարգմանուի քանի մը լեզուներով եւ չմնայ միայն անգլերէնով: Ուրախ եմ, որ գիրքը արժանացաւ Վեհափառ Հայրապետին, «Պապիկեան» ֆոնտի եւ «Խաչեր Գալուստեան» ֆոնտի աջակցութեան, որոնք հոգացին թարգմանութեան ծախսերը, հնարաւորութիւն ստեղծելով, որ այս գիրքը թարգմանուի: Այս գծով խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեմ «Ռէյչիս» հրատարակչութեան, որ այս գիրքը ընդունեց տպել, յուսալով, որ արաբախօս հանրութեան մօտ նորութիւն մը ըլլայ եւ մեր պատմութիւնը այս ձեւով հասցնենք արաբախօս ընթերցասէր հասարակութեան լայն խաւին: Այստեղ կ'արժէ մատնանշել, որ հակառակ Միջին Արեւելքի համայնքային խճանկարին, սակայն կայ նաեւ մտաւորական ընտրանի մը, որ կրօնական, ցեղային եւ իրենց ինքնութենէն աւելի անդին անցնելով աւելի համամարդկային մօտեցում ցուցաբերել:

Դոկտ. Չքրեանի հետ հանդիպումէն բացի, հետաքրքրական զրոյց ունեցանք գիրքի թարգմանիչ Հուսամ Իթանիի հետ: «ԱՐԱՐԱՏ» Ինչո՞ւ ստանդնեցիք այս գիրքի թարգմանութիւնը եւ արդեօք նախապէս տեղեակ էիք Յայոց Ցեղասպանության մասին:

Հ. Ի. Անշուշտ տեղեակ էի եւ

«Open Wounds, Armenians, Turks, and a Century of Genocide» Գիրքին Մասին

2007 թ. Սթամպուլի մէջ թուրք-հայկական հաշտեցման հեղինակաւոր պաշտպան եւ խմբագիր ու գրող Յրանդ Տիմքի սպանութիւնը, թուրքիոյ մէջ վերահրահրեց Օսմանեան հայերու ոչնչացման մասին բանավեճը: Առ այդ՝ հայկական ժառանգութիւնը զարթօնք ապրեցաւ մեծաթիւ թուրքերու մօտ, որոնք բացայայտեցին իրենց մեծ հայրերու եւ մայրերու բռնի իսլամացումն ու թրքացումը, եւ այն տառապանքները, որոնք անոնք դիմագրաւած էին՝ գաղտնի պահելու համար իրենց ծագումն ու պատմությունները: Հասարակական քննարկումներ տեղի ունեցան թրքական պետութեան կողմէ բռնագրաւուած հայկական կալուածներու եւ փոքրամասնութիւններու ոչնչացման շուրջ: Եւ վերջապէս լռութիւնը խզուած էր: Առաջին Համաշխարհային պատերազմէն յետոյ թրքական նոր հանրապետութիւնը ստիպուած էր քննել յանցագործութիւններու յիշատակը եւ հայերու հետքերը՝ իրենց պատմական հողերէն՝ գործընթաց մը, որուն աչք խփեց միջազգային հանրութիւնը: Չքրեան կը պնդէ, որ այս յիշողութեան կորուստի՝ ամենգիայի գինը եղած է, «ցեղասպանութեան դարը»: Թուրք մտաւորականութիւնը կը գիտակցի այն գինը, որ հասարակութիւնը հաւաքականօրէն պիտի հատուցէ, մոռացութեան մատնելու համար նման ցնցիչ, թրոմաթիք իրադարձութիւնները, եւ որ թուրքիան չի կրնար լուծել իր փոքրամասնութիւններուն հետ շարունակուող հակա-մարտութիւնները՝ ինչպէս քիւրտերու պարագան է այսօր - ոչ ալ կրնայ բաց եւ ժողովրդավարական հասարակութիւն ունենալ՝ առանց իր նախնական մեղքի, Յայոց Ցեղասպանության հետ դիմակայուելու, որուն հիմքին վրայ կառուցուած է այսօրուան պետականութիւնը:

«ՋԱՐՄՕՆԻ» ՍԵՆԵԿԱՅԻՆ ՆՈՒԲԱԳԱԽՈՒՄԲԻ ԵՒ «ՆՈՐ ՅՈՅՍ» ԵՐԳԻՉՆԵՐՈՒ ՅԱԶՈՂ ՋԱՐՄԵԳԸ

Հիւսիսային Ամերիկայի Հայ Աւետարանական Միութիւնը գեղեցիկ գաղափար մը յղացած էր հանգանակային բարեսիրական համերգ մը կազմակերպել, սատարելու համար Իրաքէն եւ Սուրիայէն Գանատա արտագաղթած շուրջ 350 ընտանիքներու: Արդարեւ, սոյն համերգը տեղի ունեցաւ Դեկտեմբերի 3ին, 2017, Հայ Աւետ. Միացեալ Եկեղեցեոյ մէջ, Սթիւարթօ Միթի:

Ընտրանի հասարակութիւն մը լեցուցած էր եկեղեցին: Ներկայ էին Հայ Աւետ. Համայնքի կրօնական եւ աշխարհիկ ղեկավարներ, մամուլի եւ այլ կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ:

Մեզի համար մեծ անակնկալ մըն էր բեմին վրայ տեսնել զուտ երիտասարդ եւ շնորհալի երաժիշտներէ բաղկացած սենեկային փոքր բայց որակեալ նուագախումբ մը, որ կը կոչուի «Նոր Յոյս»:

Գործադրուեցաւ գեղեարուեստական բարձրորակ յայտագիր, որուն մէջ տիրապետողն էր հայ եւ միջազգային երաժիշտներու ստեղծագործուիւններէն ընտիր ծաղկեփունջ մը, համեմուած կարգ մը ժամանակակից եւ հոգեւոր երգերով: Առանձնապէս տպաւորիչ էին երգահան Ալան Յովհաննէսի Celestial Fantasy եւ Ալեքսանդր Աճէմեանի «Իմ Մայրիկիս»ը, տաղանդաւոր երգչուհի Սոնա Յովսէփեանի (մեծածօ սփրանօ) կատարմամբ: Այս վերջինը հոյակապ կերպով մեկնաբանեց նաեւ Ժօրժ Պիզի «Գարմէն» օեփրային «Հապաներա»ի ղեկերգը:

Վահագն Թովենց (պաս) իր թովիչ ձայնով եւ իւրապատուկ ապրումով մեկնաբանեց Ներսէս Շնորհալիի («Նոր Մօղիկ», «Առաւօտ Լուսոյ») եւ Սիպերիուսի (Be Still My Soul) հոգեշունչ երգերը:

Առանձնապէս տպաւորիչ էին շնորհալի երգիչներ Ռաֆֆի Գերպապեանի «Այ վարդ» ու Սոփրանօ Արփի Այնթապեանի «Երեւան»ի ինքնուրոյն մեկնաբանութիւնները:

Երգերու բաժինն աւարտեցաւ «Երեւան-էրէբուլի»ով, «Harmony» նուագախումբի եւ «Նոր Յոյսեր» ու կատարումով:

Համերգի աւարտին երաժշտասէր հասարակութիւնը հոգեկան մեծ բաւարարութեամբ ունկնդրեց անմահն կոմիտասի ստեղծագոր-

ծութիւններէն ընտրանի փունջ մը («Շողեր ջան», «Նուպար, Նուպար», «Ամպել ա», «Վաղարշապատի պար», եւ այլն) ներկաները ոգեւորելով հայրենաբոյր մթնոլորտով:

Օրուան հիւր հոգեւորականներէն վեր. Սերոբ Մկրտիչեան խօսք առնելով իր գոհունակութիւնը յայտնեց կազմակերպուած սոյն ձեռնարկի յաջողութեան համար, որուն առաջադրանքն է մարդասիրական օգնութեամբ սատարել մեր հայրենակիցներուն: Արդարեւ անոնք Միջին Արեւելքի քաղաքական անբարենպաստ պայմաններու հետեւանքով, հարկադրաբար արտագաղթած էին դէպի հիւրընկալ այլ ափերը: Ուստի կոչ ուղղեց ներկաներուն իրենց սրտաբուխ նուիրատուութիւններով սատար հանդիսանան Սուրիայէն եւ Իրաքէն տեղահան եղած մեր հայրենակիցներուն:

Հայ Աւետ. եկեղեցիներու Միութեան նախագահ վեր. Արա Չազրեան եւ Սուրիահայութեան Օժանդակ Մարմնի տնօրէն (ՍԱՐՖ), Ռաֆֆի Քէնտիրճեան, իրենց հերթին խօսք առնելով բնութագրեցին քաղաքացիական կռիւներէն մեծապէս վնաստուած սուրիահայութեան կրած ահաւոր վնասները եւ ներկաներուն կոչ ուղղեցին օժանդակել մեր տառապեալ ազգակիցներուն:

Փակման խօսքով հանդէս եկաւ ԱՄՆի Հայ Աւետ. Եկեղեցիներու Միութեան հովուապետ (առաջնորդ) վեր. Պերճ Ճամպապեան: Ան իր ուրախուիւնն ու անհուն գիտահոգութիւնը յայտնեց ի տես «Նոր Յոյս»ի երգիչներուն եւ նորակազմ «Հարմօնի» սենեկային նուագախումբի իւրաքանչիւր անդամին: Միաժամանակ յայտնեց որ վերոյիշեալ երիտարդական զոյգ միաւորները յառաջիկայ քանի մը ամիսներու ընթացքին, հանդէս պիտի գան երաժշտական բարձրորակ մակարդակի նոր ձեռնարկներով:

Իր ելոյթի աւարտին վեր. Պ. Ճամպապեան յորդորեց լիաբուն նուիրատուութիւններով մասնակցիլ սուրիահայութեան ի նպաստ եղած միջոցառումներուն:

Արդարեւ հաճելի եւ օգտակար երեկոյթ մըն էր, որուն համար մեծապէս գնահատելի են նախաձեռնողները:

Գ. ՄՈՂՈՅԵԱՆ

ԼԱՐՔ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՅԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Լարք Երաժշտական Ընկերակցութիւնը իր երաժշտական առաքելութեան կողքին, 2014-ին հիմը դրաւ «Հայք» Հայագիտական Լսարանին: Սա՝ շաբաթօրեայ դասախօսութիւններու շարք մըն է, որ կը տրուի հետաքրքրուող ուսանողներու համար, ամէն Շաբաթ օր առաւօտեան ժամը 8:00-էն մինչեւ կէսօր: Չորս նիւթեր կը դասաւանդուին Հայր Տաճատ Եարտըմեանի եւ Պրն. Վաչէ Պարսումեանի կողմէ. ոսկեղնիկ գրաբար լեզու, Հայ եկեղեցեոյ պատմութիւն եւ աստուածաբանութիւն, Հայ մշակոյթի եւ ինքնութեան պատմութիւն, 2016-էն սկսեալ, մասնակիցներու խնդրանքով կը դասաւանդուի նաեւ Հայ երաժշտութեան ներածութեան դասը՝ հայ երաժշտութեան տեսական եւ գործնական իր երեսակներով:

Սայեաթ Նովայի եւ ա՛յլ բանաստեղծներու եւ երաժիշտներու գործերը, հասնելով մինչեւ կոմիտաս եւ քսաներորդ դարու ականաւոր մշակոյթի գործիչները:

Կոմիտասի գործերուն ունկնդրութիւնը եւ անոնց մեկնաբանութիւնները հայութեան վաղնջական արժէքներու ազնիւ եւ նուիրական հանճարը կը հաստատագրեն ուսանողներու հոգիներուն մէջ: Ահա այս հոգեպարար դասախօսութիւններուն ընդմէջէն ուսանողներս կը ջերմանանք եւ կը հպարտանանք մեր ժողովուրդի անմեռ մշակներու սիրանքներով, անգամ մը եւս անդրադառնալով մեր հարուստ եւ անանցանելի ժառանգութեան բարձր յատկանիշներուն:

Դասընթացքը աւելի հետաքրքրական եւ յազնուած է շնորհիւ հիւր դասախօսներու մասնակցութեան, յատկապէս ճարտարապետութեան եւ գրական բնագաւառներու մասնաւոր գեղուցումներով:

Հետաքրքրուողներ կրնան գանգել Լարքի գրասենեակ՝ 818-500-9997 համարով:

Հայք Հայագիտական Կեդրոնի Ուսանողներ

Advertisement for Garni hair products. It features the Garni logo at the top, followed by the text 'Nourish your hair with natural products'. Below this, there are images of a Garni hair product box and a bottle, along with two circular inset photos showing a woman with styled hair and a man with styled hair. At the bottom, the website 'www.GarniUSA.com' and the address 'Pasadena, CA 91102, USA' are listed.

Massis Weekly

Volume 37, No. 47

Saturday, December 16, 2017

President Serzh Sarkisian Warns Local Government Officials to Stop Embezzling Public Funds

YEREVAN -- An Armenian opposition leader called for criminal investigations on Monday after President Serzh Sarkisian warned local government officials to stop embezzling public funds.

Sarkisian issued the stark warning at a weekend conference in Dilijan that was attended by senior government officials and city and town mayors from across Armenia. “We are not prepared to see some of you pocket our population’s money,” he said. “It’s shameful. If such cases are detected, let nobody seek clemency.”

“And let nobody -- be it a provincial governor, a minister or a person close to me -- ask after the New Year [celebrations] for forgiveness for any community head in such cases,” Sarkisian added in a speech.

Edmon Marukian, a leader of the opposition Yelk alliance, said the president thus admitted that he has been “aware of the plunder” among local government officials. Marukian claimed that the authorities have not prosecuted that “large group of plunderers” be-

cause the latter have bought votes and provided other “services” to the ruling Republican Party of Armenia (HHK) in various elections.

“They are first and foremost members of the Republican Party and the authorities forgave those people at the highest level,” Marukian told a news conference. He said Armenian prosecutors must launch criminal proceedings in connection with Sarkisian’s public remarks.

The HHK spokesman, Eduard Sharmazanov, rejected the verbal attack. “The president did not report any crime in his speech,” he told RFE/RL’s Armenian service (Azatutyun.am). “As head of state and leader of a political team, the president of the republic is just set a task of better governance in advance of new realities and new challenges.”

Sharmazanov also said that it is up to law-enforcement agencies, not Sarkisian, to determine who must be prosecuted for corruption.

Continued on page 4

Armenian Bar Association Activist Placed on Azerbaijan Blacklist

GLENDALE -- There are often comedic moments that expose some rather serious truths. This is, of course, the essence of a good joke: a light-hearted jest that passingly reveals an underlying, formidable truth. We have all seen it performed on an improv stage. However, when it is performed by a country, it sometimes exposes matters of legal consequence—and we notice.

On November 3, 2017, the Armenian Rights Watch Committee—ARWC of the Armenian Bar Association was alerted to the fact that one of its co-chairs, Garo Ghazarian, had been placed on a list of people declared *personae non gratae* by Azerbaijan. The list is an interesting assortment of international figures: lords and ministers of parliament from across Europe, journalists from internationally renowned publications, writers, professors, musicians, an astronaut—and even Anthony Bourdain. The sin of these nearly 450 publicly-declared “undesirables”: they traveled to Artsakh without permission from Baku.

First, *nostra culpa*: Mr. Ghazarian did recently travel to the Artsakh Republic—again. When presenting himself at the border, however, he was greeted by Artsakh passport control. It is they who granted Mr. Ghazarian access to the Artsakh Republic—not Azerbaijan. In fact, Azerbaijani authorities were nowhere to be found. Mr. Ghazarian presented his passport and, upon being granted entry, trav-

eled to Stepanakert and met with the Artsakh Republic’s Human Rights Ombudsman to lay the foundation for a ground-breaking legal clinic at Artsakh State University. In fact, just a few weeks ago, we announced the opening of the legal clinic in Stepanakert, which was made possible by an amazing collaboration among the Armenian Bar Association, Yerevan State University and Artsakh State University.

Azerbaijan must have become aware of Mr. Ghazarian’s travels in the Artsakh Republic—but not as a result of any sovereign functions on the ground like Azerbaijani police contact, the work of Azerbaijani clandes-

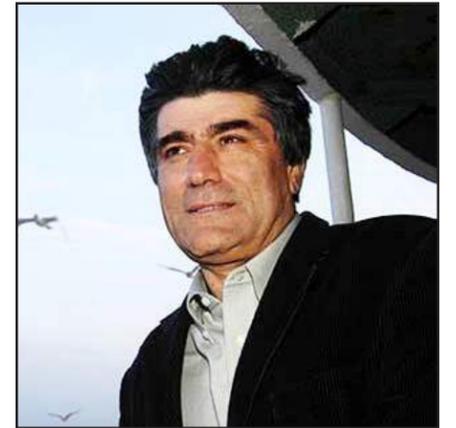
Continued on page 4

Turkey’s Authorities Knew About Dink’s Murder Six Months Before: Hürriyet

ISTANBUL -- Speaking at a hearing of the case on Dec. 5, former Trabzon Gendarmerie Intelligence head Lt. Col. Metin Yildiz said the authorities knew of a plot to assassinate Armenian-Turkish journalist Hrant Dink six months before he was shot dead in 2007.

“We heard from Coskun Igci, who worked at the Soil Products Office, that [Yasin] Hayal was planning the killing of Hrant Dink,” Yildiz, who is being tried under arrest in the case, said at the 14th Istanbul Heavy Penal Court.

“I briefed Ali Öz about this. He gave me no orders. It was busy in the department at the time, so I focused on other tasks. But it was certain Hayal and three or four others would be carrying out this act. There was an intelligence loop,” he added.

However, former Trabzon Gendarmerie Chief Ali Öz, who is also being tried under arrest, said in the same hearing that he “does not recall

Continued on page 4

The UN Observes International Day of Commemoration and Dignity of the Victims of the Crime of Genocide

NEW YORK -- For the third time since 2015 a special event in observance of the International Day of Commemoration and Dignity of the Victims of the Crime of Genocide and of the Prevention of this Crime was held at the United Nations in New York on 8 December.

The observance of the International Day commenced with a minute of silence in honour of the memory of the victims of Genocide. Mr Miguel de Serpa Soares, Under-Secretary-General for Legal Affairs and United Nations Legal Counsel, representing the Secretary-General delivered opening remarks. Mr Adama Dieng, UN Special Adviser on the Prevention of Genocide delivered a keynote speech and launched a one year appeal for the universal ratification of the Genocide Convention.

The panel featured Mr Zohrab Mnatsakanyan, Ambassador and Permanent Representative of Armenia to the UN, Mr Jean-Claude Félix do Rego, Ambassador Permanent Representative of Benin to the UN, and Mr Martin Fode Seck, Ambassador and Perma-

nent Representative of Senegal to the UN. Ms Silvia Fernández de Gurmendi, President of the International Criminal Court made remarks on the drafting of the Genocide Convention and its present challenges.

In his remarks Ambassador Zohrab Mnatsakanyan noted that “there is a strong symbolism in determining 9 December as the International Day. Reaffirming the significance of the Convention as an effective international instrument for the prevention and punishment of the crime of genocide, UN General Assembly Resolution 69/323 linked the International Day to the date of the adoption of the Convention. Ambassador Zohrab Mnatsakanyan further noted that “intolerance, xenophobia, racial and ethnic profiling, glorification of hate crimes, especially lead and encouraged by the political leaders within a state should be a concern to the entire international community and serve a

Continued on page 4

Armenian and Azeri FMs Hold Talks in Vienna

VIENNA -- The foreign ministers of Armenia and Azerbaijan held late on Wednesday what they both described as “positive” negotiations on the unresolved Nagorno-Karabakh conflict.

Edward Nalbandian and Elmar Mammadyarov met in Vienna in a bid to build on progress that was reportedly made at a recent Armenian-Azerbaijani summit. The meeting apparently lasted for several hours.

According to the Armenian Foreign Ministry, the two men began the talks in the presence of the U.S., Russian and French mediators and then spoke in a tete-a-tete format. A ministry statement said they discussed ways of implementing agreements reached by the Armenian and Azerbaijani presidents at their last three meetings.

“Yesterday’s meeting with my Azerbaijani counterpart took place in a

generally positive mood,” Nalbandian told on Thursday an annual session of the OSCE’s Ministerial Council also held in the Austrian capital. “Let’s see what developments will follow it.”

An Azerbaijani Foreign Ministry spokesman said, for his part, that Mammadyarov and Nalbandian engaged in “intensive and concrete discussions on existing proposals” to resolve the Karabakh conflict. “Elmar Mammadyarov said that the meeting was positive and constructive,” the official, Hikmet Hajiyev, was quoted by Azerbaijani news agencies as saying.

Hajiyev also said that Mammadyarov and Nalbandian agreed to meet again “in the second half of January 2018.” The Armenian Foreign Ministry likewise reported that their next talks will take place early next year.

IMF Still Sees Lack Of Competition in Armenia

YEREVAN -- Armenia’s economy is continuing to suffer from a lack of competition, a senior official from the International Monetary Fund said on Tuesday.

“Our assessment is that competition in the domestic market is indeed limited and there is a lot of room for improvement,” Yulia Ustyugova, the head of the IMF office in Yerevan, told RFE/RL’s Armenian service (Azatutyun.am) in an interview.

“We have been raising this question and having very candid discussions with the authorities,” she said. “According to our assessment, it does impede growth.”

Ustyugova said the government should ensure that companies dominating various types of business do not abuse their positions. It is also essential to improve the investment climate so that new firms can enter those sectors, she added.

“We are convinced that the business environment in Armenia is improving,” Prime Minister Karen Karapetian declared a month ago. “But we also acknowledge that we have weak spots which we must definitely work on.”

Speaking in the parliament last week, Karapetian insisted that his government is liberalizing lucrative sectors of the Armenian economy that have long been dominated by a handful of wealthy entrepreneurs. But he said

more time is needed to complete that process.

Ustyugova pointed out that the government’s five-year policy program approved by the Armenian parliament in June contains major anti-trust measures. “But the question is implementation,” she stressed.

A World Bank survey released in 2013 said that “oligopolies” control 68 percent of economic activity in Armenia, making it the most monopolized economy in the former Soviet Union. The lack of competition has been particularly acute in lucrative imports of fuel and basic foodstuffs such as wheat, sugar and cooking oil. Economists have long said that de facto monopolies hamper the country’s sustainable economic development.

Echoing government forecasts, Ustyugova said the Armenian economy may grow by more than 4 percent this year after practically stagnating in 2016. But she cautioned that that will not be enough to significantly reduce very high unemployment which official statistics put at about 20 percent. The government should focus on more job creation, including by “retraining those who need jobs,” added the IMF official.

Visiting Yerevan in April, the head of an IMF mission, Hossein Samiei, said the current Armenian government is committed to implementing major reforms needed for speeding up economic growth and reducing poverty.

U.S., Russia, France Hail Renewed Armenian-Azeri Talks

VIENNA -- U.S. Secretary of State Rex Tillerson and Russian Foreign Minister Sergei Lavrov praised Armenia and Azerbaijan on Thursday for resuming their high-level talks on resolving the Nagorno-Karabakh conflict.

In a joint statement, they also urged both sides to take specific measures to prevent ceasefire violations and avoid “further delays” in negotiating a compromise peace deal.

“We express satisfaction with the intensified negotiations, and appeal to the sides to focus their efforts on finding compromise solutions to the substantive issues of political settlement,” said the statement. “Further delays will only complicate the situation and could call into question the commitment of the Parties to reach a lasting agreement.”

Tillerson and Lavrov issued the statement in Vienna during an annual meeting of top diplomats from countries making up the Organization for Security and Cooperation in Europe. It was also signed by France’s permanent representative to the OSCE. The United States, Russia and France have been spearheading international efforts to mediate a Karabakh settlement through the OSCE’s Minsk Group.

The statement specifically welcomed the October 16 Armenian-

Azerbaijani summit in Geneva and a meeting of Armenia’s and Azerbaijan’s foreign ministers held in Vienna late on Wednesday. It said the American, French and Russian diplomats co-chairing the Minsk Group have been instructed to continue pressing for “commitments on the working proposals submitted to the Parties.”

Tillerson and Lavrov further urged the parties to comply with their confidence-building agreements reached following the April 2016 hostilities in Karabakh. “With reference to the declared commitment of the two Presidents to take additional measures to reduce tension on the line of contact, we urge Baku and Yerevan to accept the expansion of the existing Office of the Personal Representative of the OSCE Chairperson-in-Office,” they said.

“Other decisions adopted during the Summits in Vienna and St. Petersburg in 2016 should also be implemented,” the statement added in an apparent reference to a mechanism for OSCE investigations of truce violations.

Azerbaijan has been reluctant to implement these safeguards against renewed fighting, saying that they would cement the status quo. Armenia maintains that such measures are essential for achieving progress towards a peaceful settlement.

Garo Paylan Brings the Issue of Armenian Patriarch’s Election to Turkish Parliament

ANKARA -- Member of the Turkish Parliament, Istanbul-Armenian Garo Paylan raised the issue of Armenian patriarchal elections in the Turkish parliament, Ermenihaber.am reports.

In a written note to Süleyman Soylu, Paylan asked about the reasons of the Turkish government’s intervention in the elections of the Armenian Patriarch of Istanbul.

“Armenian Patriarch Mesrop Mutafyan has not been able to perform his duties for nine years because of illness. To start the process of election of a new Patriarch, clergymen of the Armenian Patriarchate elected Karekin Bekchyan as Locum Tenens,” Paylan noted.

He reminded that the Patriarchate then sent a notice to the Ministry of Interior through the Istanbul Governor’s Office. “No response has been received, although the two-round

elections were planned to be held on December 10 and 13,” he added.

The lawmaker cited media reports claiming that Istanbul Governor Vasip Sahin does not recognize Karekin Bekchyan as Locum Tenens and offers to choose between the two other Archbishops of Istanbul.

Garo Paylan then voiced the concern of the Armenian community connected with the dragging out of the process and the government’s intervention “in the organization of the election, which the Armenian community has the right to.”

Paylan then asks to clarify the grounds of the government’s intervention in the process, explain the reasons of the delay and demands clarification on when the “government will stop creating obstacles in the organization of the Patriarchal election.”

AEF. Court Cases Against Mining Project in Amulsar

Currently there are several court cases against gold mining project in Amulsar. They have the following developments.

In the RA Administrative Court the complaint presented by 8 Gndevaz residents continues to be examined. The residents demand annulling permissions given for gold mine exploitation in Amulsar. Among the complainants were two environmental NGOs “Ecological right” and “EcoDar”, which however have been left out from the process based on the decision of the judge (Karen Zarikyan) made on August 30.

As a result the head of “Ecological Right” NGO Arthur Grigoryan appealed this decision at the RA Court of Appeal. However, a few days ago it turned out that the first court hearing is planned for April 26, 2019. This means appeal of administrative cases is impeded in Armenia.

Meanwhile, on November 30 (2017) during the examination of the case by Gndevaz residents at the RA Administrative Court, plaintiff’s lawyer Hayk Alumyan presented the court with conclusions from three international independent expert groups (Blue Minerals Consultancy–Australia, Buka Environmental-USA, Clear Coast Consulting, Inc., Canada) regarding the environmental risks of this gold mine project. The judge accepted the documents and gave time to “Lydian Arme-

nia” company representative to get introduced with them. The next court hearing is not yet announced.

Parallel to this a new complaint is launched at the Court of General Jurisdiction of Kentron and Nork-Marash Administrative Districts against “Lydian Armenia” company. The plaintiff is owner of land in Herher village of Vayots Dzor region, lawyer Harutyun Baghdasaryan. He claims that his right to property is violated and demands new assessment and expertise of Amulsar project.

Armenian Environmental Front in its turn applied to RA Administrative Court with a new complaint against RA Ministry of Emergency Situations for not providing copies of conclusions on technical safety expertise for Amulsar project. The complainant demands from the court to oblige the RA Ministry of Emergency Situations to provide the requested documents. These include copies of all conclusions on technical safety expertise for industrial dangerous objects provided by “National Center for Technical Safety” SNCO for gold mine in Amulsar. This expertise refer to 1) open pits, 2) mine’s barren rock storage facility, 3) cyanide heap leach facility, 4) gold extraction factory.

This much for now; new court cases and revelations are ahead.

Armenian Environmental Front (AEF) civil initiative

Armenian Parliament Passes Bill Against Domestic Violence

YEREVAN (RFE/RL)—Following a heated debate, the Armenian parliament passed on Friday a government bill which is meant to combat domestic violence in the country.

The government pushed the bill through the National Assembly despite continuing resistance from some deputies representing the ruling Republican Party of Armenia (HHK). But it won over other, more senior HHK figures who openly criticized the initial version of the legislation circulated in September.

The latter joined conservative fringe groups in claiming that some of the proposed legal provisions would undermine traditional “Armenian family values.” The Armenian Justice Ministry responded by amending the bill drafted by it. In particular, the ministry expanded the title of the bill to emphasize that it is aimed at not only preventing domestic violence and protecting its victims but also “restoring solidar-

ity within families.”

Women’s groups have criticized this phrase, saying that “solidarity” is not a legal term and could be open to different interpretations by relevant authorities.

The final version of the bill retained other significant provisions. The Armenian police will now be required to stop violence within families threatening the lives or health of their members. What is more, the police could force a violent husband to leave his victim’s home and stay away from it for up to 20 days. Armenian courts will be allowed to extend such bans to between 6 and 18 months.

The law stipulates that domestic violence can be not only physical but also sexual, psychological and even economic. It makes clear that a “substantiated presumption” of such instances of violence will be sufficient grounds for police intervention. Deputy

Cyprus President Hosts Event Dedicated to Armenian Community

NICOSIA -- President Nicos Anastasiades has expressed the state’s pride for the contribution of the Armenian community in the political, social, and economic life of the island, Cyprus Mail reported.

Anastasiades, who was addressing an event in honour of the Armenians of Cyprus, recalled that both peoples have fallen victim historically to the same aggressor, noting that they did not give up but fought and are continuing to fight for the great principle of justice in order to prevail on the international scene.

“This is why Cyprus was one of the first European countries to recognise the Armenian genocide and we have jointly condemned the perpetrators of this crime,” he said.

Referring to the Armenian community in Cyprus, he said that “as a state, we will always show off proudly the fact that your small community manages with its vigour to be present in all aspects of our country’s life – political, social and economic.”

Anastasiades also spoke of his vision for a free and reunified Cyprus, which will be inhabited in peace and prosperity by all Cypriot citizens: Greek Cypriots, Turkish Cypriots, Armenians, Maronites and Latins.

“We aim to put an end to the occupation and we insist on working towards a just, viable and functional solution, which will not allow for a dependence on any third country,” he stressed.

To that extent, he referred to the efforts over the summer in the Swiss resort of Crans-Montana to reach a solution to the Cyprus problem.

“It is true that the outcome disappointed us but there was no other

alternative,” he pointed out.

According to Anastasiades, Turkey’s persistence in retaining anachronistic treaty of guarantee, intervention rights and a presence of Turkish troops did not allow for anything other than a rejection of these positions.

He said that he has conveyed a message to UN Secretary General Antonio Guterres that he is ready to return to the negotiating table on the internal aspects of the problem.

On the international aspect, he said he has “made it clear to the UN SG, our European partners and the five permanent members of the UN Security Council that a new conference on Cyprus should be well prepared so that it does not lead to disappointment.

“What we seek is mutual respect and political will from both our Turkish Cypriot compatriots and Ankara, because human rights and security are not negotiable,” he stressed.

The Armenian Representative Mr. Mahdessian, on behalf of the Armenian Community of Cyprus, expressed words of gratitude to the government of Cyprus, for catering for all the needs of the community, thus strengthening and safeguarding the preservation of the rich Armenian culture, language and religious identity.

His Holiness Catholicos Aram I of the Great House of Cilicia also addressed the event and decorated the President of the Republic of Cyprus with the “Prince of Cilicia” medal.

Afterwards a cultural programme took place, with the participation of both Sourp Asdvadzadzin Cathedral choirs, as well as the Hamazkayin “Sipan” and the “Nanor” dance groups, followed by a reception.

Justice Minister Vigen Kocharian stressed that this would be done by a special police unit trained to deal with such cases.

Hayk Babukhanian, a controversial lawmaker from the ruling HHK, attacked this provision during Thursday’s parliament debate on the bill. “Can you imagine what it could lead to?” he said, warning of police mistakes.

Gevorg Petrosian of the Tsarukian Bloc, the second largest parliamentary force, echoed this concern. Petrosian claimed that the law would revive what he called a Soviet-era practice of police prosecuting men at the best of their “malicious, freedom-loving wives.” “I regard it as a law on destroying peace

and harmony in families,” he said.

The HHK-controlled National Assembly backed the landmark law by 73 votes to 12, with 6 abstentions. All of those 12 deputies represent the Tsarukian Bloc, which claims to be in opposition to the government.

None of the HHK deputies voted against the bill. Babukhanian and several other Republicans chose to boycott the vote instead.

Gagik Melikian, the number two figure in the ruling party’s parliamentary faction, defended the legislation, saying that it poses no threat to “traditional families.”

Deputies from the opposition Yelk bloc also voted for the measure.

Warren R. Paboojian Award Established at Fresno State

Michael Rettig
Editor Hye Sharzhoom

The lasting impact that the Armenian Studies Program has had on its alumni is often reflected in the support these former students give to the Program. In the Fall 2017 semester, local attorney Warren Paboojian established the “Warren R. Paboojian Award” to annually recognize the Editor of Hye Sharzhoom. This award, funded by the Warren and Lesa Paboojian Foundation, is the first designated to support Hye Sharzhoom.

Paboojian studied Journalism at Fresno State and graduated with his Bachelor’s degree in 1980. While a student, Paboojian wrote for Insight, the then Journalism Department’s newspaper, as well as the student-run Daily Collegian. When a group of his classmates, including Mark Malkasian, Bill Eryisian, and Barlow Der Mugrdechian, started the Hye Sharzhoom under the supervision of Dr. Dickran Kouymjian in 1979, Paboojian eagerly joined the staff.

“It was a way to write about Armenian events for both our campus and the community. We had not seen anything like that, especially on a college campus,” said Paboojian. “My grandfather was the editor of an Armenian newspaper locally, and as time went on, I realized that journalism was something that I wanted to do.”

Paboojian’s first article, on the Armenian Community School of Fresno, appeared in Hye Sharzhoom’s second issue in Fall of 1979.

Writing in student-run papers helped equip Paboojian with the skills he needed to earn his Juris Doctorate degree at the San Joaquin College of Law, where he was inducted into the College’s Hall of Fame for his trial advocacy.

“In a courtroom, I have to communicate the story of my client to the jury. It’s no different than writing a journalism piece,” Paboojian explained. “My experience at Fresno State gave me the tools to communicate and to be successful.”

Paboojian is now a partner in the Baradat & Paboojian law-firm, where he specializes in cases of catastrophic personal injury, wrongful death, medical malpractice, and wrongful termination.

In 2008, Paboojian was the first attorney in the Central Valley to become the Consumer Attorneys of California’s (CAOC) “Trial Lawyer of the Year.” He was similarly selected the Cal-ABOTA (American Board of Trial Advocates) “Trial Lawyer of the Year” in 2017.

The award Paboojian is especially proud of is his selection as the College of Arts and Humanities’ “2017 Top Dog Outstanding Alumnus.” Each year, an alumnus from each of Fresno State’s academic schools and colleges is chosen as “Top Dog” to honor outstanding accomplishments in their field and commitment to service in the community.

Paboojian’s appreciation for his roots at Fresno State are apparent in his nickname, the “Bulldog in the courtroom,” and in his support for Hye Sharzhoom. He learned from his experience as a staff writer that finances are always an issue for student-run papers.

“I wanted to help ease their financial burden and acknowledge the work the Editor puts in to the paper,” explained Paboojian. “The Hye Sharzhoom has a special place in my heart, and every time I receive it I am so glad to see that it is still around after 39 years. I think the world of Prof. Barlow Der Mugrdechian and his ability to keep the paper going for all these years.”

President Serzh Sarkisian Warns

Continued from page 1

Sarkisian, whose final presidential term ends in April, demanded a tougher fight against bribery and other corrupt practices when he met with the leadership of one such agency, the Special Investigative Service (SIS), late last month. “For us, the fight against corruption is a matter of na-

tional security,” he declared.

Armenia’s leading anti-graft watchdog reacted with skepticism to that statement. “Serzh Sarkisian has repeatedly said such things since [taking office in] 2008,” said Varuzhan Hoktanian of the Armenian branch of Transparency International. “So I don’t see a fundamentally new anti-corruption policy here.”

Turkey’s Authorities Knew About Dink’s Murder

Continued from page 1

being conveyed this information.”

“My fault is not ordering the personnel to write down such allegations at the time. My mistake is that I trusted the office. I believe the personnel had no bad intentions. Information was skipped in this matter but that information was not on the records,” Öz added.

Dink, the former editor-in-chief of weekly Agos, was shot dead outside

his office in Istanbul’s Sisli district on Jan. 19, 2007 by 17-year-old Ogün Samast, who had traveled to Istanbul from the Black Sea province of Trabzon before the murder.

Relatives and followers of the case have claimed government officials, police, military personnel and National Intelligence Agency (MIT) officials played a role in Dink’s murder by neglecting their duty to protect the late journalist.

Dilijan Season XIII: Concert 3

Boris Allakhverdyan, recently appointed Principal Clarinetist of the Los Angeles Philharmonic Orchestra, makes his long-awaited Dilijan Series debut, performing masterpieces by Franz Schubert (Shepherd on the Rock) and Alexander Arutunian (Suite for Violin, Clarinet, and Piano) at the December 17 concert at Zipper Hall.

Another LA Phil Principal musi-

cian, remarkable cellist Robert deMaine, returns to the Series, performing one of the beloved classics of the chamber music repertoire, Antonin Dvorak’s “Dumki” Trio.

Joining them for the festive program are pianist Steven Vanhauwaert (who will also perform the iconic solo piano works by Komitas), soprano Shoushik Barsoumian, and Artistic Director, violinist Movses Pogossian.

Armenian Bar Association Activist

Continued from page 1

tine services and/or informants operating within the territory of the Artsakh Republic. Azerbaijan likely became aware of Mr. Ghazarian’s travels by trolling the Armenian Bar Association’s Facebook page. Stellar work. Perhaps by hitting the “like” button, they could have greater access to our work in Artsakh including, of course, our upcoming annual meeting scheduled to take place in Stepanakert in May 2018.

But, like everything absurd, there is a revealing truth laying just beneath the surface. Beneath this public relations charade by Azerbaijan is the reality that the Artsakh Republic is, in truth and in fact, already a state under international law. While an exposé on the subject is beyond the scope of this statement, we stress that our reference to Artsakh statehood is not a political position, but a legally impregnable fact under international law. And to be clear, Azerbaijan’s placing of our ARWC co-chair on its list of undesirables—along with those 400 or so other unsavory political leaders, human rights activists, performers, writ-

ers, a chef and an astronaut—reveals the utter absurdity in Azerbaijan’s puerile mulishness in itself not recognizing the Artsakh Republic.

Rather than shaming an Armenian Bar board member and the other undesirables, Azerbaijan’s list only evidences nervous impotence breeding a patently vacuous exercise of state power—declaring personae non gratae. This, while the Artsakh Republic, in fact and on the ground, continues to provide hope, progress and society for its citizens—while protecting them from what otherwise would be the certainty of utter annihilation. And this is not conjecture.

We know that the Azerbaijanis had lists of “undesirables” during Sumgait pogroms in 1988. We know that the Turks had lists of “undesirables” during the Istanbul pogroms in 1955. And, of course, we know that the Ottomans had lists of “undesirables” in 1915. The fact that Azerbaijan has a list of “undesirables” today may be ridiculous—but it’s not funny.

Armenian Rights Watch
Committee—ARWC
Armenian Bar Association

The UN Observes International Day

Continued from page 1

clear early warning sign of potential conflict and atrocity crimes”. Stressing the importance of achieving universalization of the Genocide Convention, Ambassador Zohrab Mnatsakanyan recalled that Armenia had proposed to launch a global campaign for raising the awareness of the Convention and calling upon those states that have not acceded to the Convention to do so by its 70th anniversary. He added that Armenia endorses, fully supports and commits to work together with the Office of the Special Adviser on the Prevention of Genocide in launching a one year appeal for the universal ratification of the Convention by the end of 2018.

Representatives of UN member states, academic institutions, civil society organizations and media, as well

as representatives of the Armenian-American community and school children attended the observance of the International Day. The event was widely publicized in the UN.

Background: Upon the initiative of Armenia, in September 2015, the UN General Assembly unanimously adopted resolution 69/323 proclaiming 9 December as an International Day of Commemoration and Dignity of the Victims of the Crime of Genocide and of the Prevention of this Crime. This landmark resolution followed up on resolution 28/34 of the UN Human Rights Council initiated by Armenia. The resolutions, which have led to the establishment of the Day, as well as the events held in its observance add to the continued efforts of Armenia to promote consolidated international action against the crime of genocide.

Բաց Նամակ «Ասպարէզ» Օրաթերթին

Մեծայարգ՝ Տիար Աբօ Պո-
ղիկեան
Խմբագիր՝ «Ասպարէզ» օրա-
թերթի

Նախ կը փափաքիմ ձեզի յայտ-
նել իմ սրտագին շնորհակալու-
թիւններս, «Ասպարէզ» օրաթեր-
թի Երեքշաբթի, Նոյեմբեր 14,
2017 թիւին մէջ հրատարակուած
եւ ստորագրութեամբս գրուած նա-
մակին առիթով:

Ձեր յօդուածներուն եւ խմբագ-
րականներուն մէջ կը նկատեմ ան-
կեղծութիւն եւ արդարամտութիւն,
եւ ընդհանրապէս ձեր տեսակէտնե-
րը եւ ազգային մօտեցումները
հայապահպանումի նկատմամբ եւ
մեր ժողովուրդի գերագոյն շահե-
րու վերաբերմամբ՝ յար եւ նման են
Հ.Բ.Ը. Միութեան տեսակէտներուն:

Հ.Բ.Ը. Միութիւնը համահայ-
կական կազմակերպութիւն մըն է
որ ունի բազմաթիւ անդամներ
որոնք կը պատկանին կամ համա-
կիր են այլազան քաղաքական եւ
յարանուանական կազմակերպու-
թիւններու եւ համոզումներու, բայց
Հ.Բ.Ը.Մ-ի շրջանակէն ներս թոյ-
լատրելի չէ որեւէ քարոզչութիւն
կատարել՝ ըլլան անոնք քաղաքա-
կան կամ յարանուանական, քանզի
Հ.Բ.Ը.Մ-ը ըլլալով բարեսիրական
եւ ապաքաղաքական կազմակեր-
պութիւն մը՝ որուն նպատակն է
հոգալ, ծառայել եւ նպաստել Հայ
ժողովուրդի կարիքներուն անխ-
տիր: Տեղին է յիշել թէ բոլոր
կազմակերպութիւններու մէջ գո-
յութիւն ունին «Մեծամիտներ»
որոնք կը ձեւացնեն որ «Ամենա-
գէտ» են ու լաւատեղեակ բոլոր
հարցերուն: Բայց իսկական լաւա-
տեղեակները սակաւաթիւ են ու
համեստ:

Այստեղ կը փափաքիմ ձեր
ուշադրութեան յանձնել իբր մտա-
ւորական անձնաւորութիւն՝ քա-
ջութիւնը եւ համեստութիւնը ու-
նեցաք ըսելու հետեւեալը - «Ես
տեղեակ չէի որ նման հաշուետու-
թիւն կը տրամադրուի հրապարա-
կային կերպով»: Կը փափաքիմ
լուսաբանել այն մտահոգութիւն-
ները որ արծարծուած էին «Աս-
պարէզ» օրաթերթի Նոյեմբեր 14,
2017 թիւին «Օրը Օրին» սիւնա-
կին մէջ ուր կ'ըսուի հետեւեալը -
«Որ նուիրատուութեանց հրապար-
ակման կողքին, նաեւ հանրու-
թեան ներկայացնեն ստացուած գու-
մարներուն ճակատագիրը, զանոնք
ծախսելու սկզբունքները, առաջ-
նահերթութիւնները...»:

Ձեզի զրկուած եւ ձեր տրա-
մադրութեան տակ զրուած գրքոյկ-
ներուն մէջ, հաշուապահական ձե-

ւով տրուած են այդ տեղեկութիւն-
ները: Սակայն ընդառաջելով ձեր
թելադրութեան պիտի փոխանցեմ
ձեզի մանրամասնութիւնները:

Ծախսուած գումարները յատ-
կացուած են հետեւեալ ազգաշէն
նպատակներուն եւ ծրագիրներուն
համար:

1. Հայ ժողովուրդի տնտեսա-
կան վիճակի բարելաւման ծրա-
գիրներուն:
2. Հայ ժողովուրդի կրթական
եւ մտաւորական զարգացման ծրա-
գիրներուն:
3. Հայ ժողովուրդի առողջա-
պահական ծրագիրներուն:
4. Հայ մշակոյթի զարգացման
ծրագիրներուն:
5. Հայ երիտասարդական ծրա-
գիրներուն:
6. Հոգեւոր եւ բարոյական
արժէքներու պահպանման ծրա-
գիրներուն:
7. Մարդասիրական եւ անակն-
կալ աղէտներու օժանդակութեան
համար:
8. Հայ ժողովուրդի եւ հայրե-
նիքի ապահովութիւնը երաշխաւո-
րելու ծրագիրներուն:
9. Մեր ազգին արդար պա-
հանջները իրականացնելու նպա-
տակներուն:
10. Հայ տաղանդները միջազ-
գային ճանաչման հասցնող միջոց-
ներուն:

Վերոյիշեալ նպատակներուն
համար 2015 թուականին ծախս-
ուած են 47, 348, 306.00 Ամերիկ-
եան տոլար:

Այս նպատակներուն համար
ծախսուած գումարներու մանրա-
մասնութիւնները կը գտնուին միու-
թեան հաշուետուութեան փաստա-
թուղթերուն մէջ որոնք գաղտնի
պահուած տեղեկութիւններ չեն:
Այս հաշիւները ամէն տարի պաշ-
տօնական հաշուէքննիչ (Auditing)
ընկերութիւններու կողմէ մանրա-
մասնօրէն կը քննուին, կը վաւե-
րացուին եւ կը ներկայացուին պե-
տութեան ու անդամական ժողով-
ներուն:

Որպէսզի համոզիչ ըլլան այս
ճշմարտութիւնները ձեզի կը ներ-
կայացնեմ հետեւեալ վկայութիւնը:-

Ամերիկեան լրատու գործա-
կալութիւնները ներառեալ "Boston
Globe", "American Charity Watch-
dog", "Charity Navigator" միջազգա-
յին ճանաչում ունեցող եւ հանրա-
ծանօթ հաստատութիւնները ման-
րամասն քննել վերջ միութեան
հաշուէկշիւը եւ բարեսիրական
նպատակներու համար ծախսուած
գումարները՝ 1100 բարեսիրական
կազմակերպութիւններու մէջէն,

Հ.Բ.Ը. Միութիւնը ընտ-
րած են թիւ մէկ, որպէս
ամենէն վստահելի եւ
գիտակից միութիւնը՝
բազմիցս անգամներ,
նախընտրելով մեր
միութիւնը "American
Red Cross", "Save The
Children", "Amnesty In-
ternational" եւ "United
Jewish Foundation"-էն եւ
կը հաստատեն թէ՛ բա-
րերարներ վստահելով
իրենց նուիրատուու-
թիւնները Հ.Բ.Ը. Միու-
թեան, կրնան ապահով
ըլլալ թէ՛ իրենց նուիր-
ատուութիւնները պի-
տի ծառայէն ճշգրիտ նպատակին
ամենայն իմաստուն եւ տնտեսապէս
ապահով կերպով: Օտարներու կող-
մէ այս վկայութիւնները, հպար-
տութեամբ կը լեցնէ իւրաքանչիւր
ազնիւ հայ մարդու սիրտը:

Կը տեսնենք որ Հ.Բ.Ը. Միու-
թեան հաշիւները գաղտնի պահ-
ուած չեն եւ տրամադրուած են
մամուլին՝ պահանջուած պարա-
զային: Կը փափաքիմ նաեւ լուսա-
բանել հետեւեալ նախադասութիւնը
-«Ղեկավարութեան ոճը եւ նորե-
լուկ անդամներու հարցերը» որ
արծարծած էիք ձեր գրութեան
մէջ:

Հ.Բ.Ը. Միութեան համար «Նո-
րելուկ» կը նշանակէ երիտասարդ,
եւ ան կը հաւատայ սերնդափոխու-
թեան ի հեճուկս մանաւանդ մեր
ազգային կազմակերպութիւննե-
րուն: Հ.Բ.Ը. Միութեան որեւէ
պաշտօնական վարչութեան ան-
դամներ 75տարեկանէն վերջ կը
փոխարինուին երիտասարդ վար-
չականներով: Բայց այդ «Աւար-
տականները» իրենց ծառայութիւն-
ները կրնան շարունակել իբր «Վե-
թերան» անդամներ յատուկ ծրա-
գիրներու մէջ:

Հ.Բ.Ը. Միութեան հիմնադիր
անդամները եղած են համալսարա-
նական յաջողակ մասնագէտներ -
ճարտարագէտ, հնարիչ գիտարար-
ներ, օրէնսդիրներ, պատմաբան,
գիւղատնտես, բժիշկ, բանասէր,
երկրաչափ, դիւանագէտ, փաստա-
բան եւ յն...:

Հ.Բ.Ը. Միութեան հիմնա-
դիր նախագահ հանգուցեալ Պո-
ղոս Նուպար Փաշա բացառիկ
հմտութեամբ յաջողած է այդ
փաշաները եւ իրենց ժամանակի
անձնաւորութիւնները՝ որոնք մե-
ծահարուստներ եղած են, հա-
մախմբելով ծառայելու համար
մեր տառապեալ ժողովուրդի կա-
րիքներուն: Անոնք իսկական
անաղմուկ հերոսներ են:

Հ.Բ.Ը. Միութիւնը 111 տա-
րիներու ընթացքին նոյն իմաս-

տութեամբ շարունակած է իր
գործելաոճը ընտրելու իր կեղրո-
նական վարչութեան անդամները:
Ներկայիս այդ «Նորելուկ-
ները» պարզապէս նիւթական մեծ
միջոցներ ունենալուն համար չէ
որ յայտնաբերուած են: Անոնք
յաջողակ համալսարանաւարտ մաս-
նագէտներ են: Հ.Բ.Ը. Միութեան
բարերարներու զաւակներ եւ կամ
Հ.Բ.Ը. Միութեան հաւատաւոր ան-
դամներն են՝ որոնք պատրաստ են
անշահախնդիր նուիրումով ծա-
ռայելու հայապահպանումի սրբա-
զան առաքելութեան: Նիւթական
առաւելութիւն ունենալը բարե-
մասնութիւն պէտք է նկատել:

Հ.Բ.Ը. Միութեան պատաս-
խանատու մարմիններուն մէջ, նոյ-
նիսկ կեղրոնական վարչութեանց
մէջ եղած են շատ մը նիւթականով
համեստ անձնաւորութիւններ
որոնք հոգիով ու միտքով «Մե-
ծահարուստներ» եղած են:

Հ.Բ.Ը. Միութիւնը յաջողած
է այդ «Մեծահարուստները» մղել
ազգային ծառայութեան որ հարկ
եղած պարագաներուն իրենց նիւ-
թական նպաստներով կ'օժանդա-
կեն Հ.Բ.Ը. Միութեան ծրագիրնե-
րու շարունակականութիւնը ապա-
հովել: Որեւէ ազգասէր հայ միայն
երախտագէտ պէտք է ըլլայ այս
նուիրեալ անձնաւորութիւններուն:
Երանի թէ մեր բոլոր ազգա-
յին կազմակերպութիւնները բախ-
տը ունենան Հ.Բ.Ը. Միութեան
օրինակով բարգաւաճելու:

Իմ սրտագին շնորհակալու-
թիւններս կ'ուզեմ փոխանցել ձե-
զի: Մեր փոխադարձ գրութիւն-
ներուն ոգին եղաւ դրական եւ
շինիչ: Փորձեցի համեստօրէն ձեր
մտահոգութիւնները լուսաբանել:
Եթէ փափաքիք աւելի մանրա-
մասն տեղեկութիւններ ունենալ
մեր ազգաշէն միութեան՝ Հ.Բ.Ը.Մ-
ի մասին, միշտ կարելի է հանդի-
պիլ ու լուսաբանուիլ:
Յարգանքներով՝
ԵՆՈՎՔ ՊԱԼԻԲԵԱՆ

Since 1975, we have proudly served our community's insurance needs.

CA Insurance Lic. #0C99815

WELCOME HOME & AUTO INSURANCE
Along with all of our other *Trusted Insurance Services*

We will shop you with over 20 A-rated companies to find the best fit for your needs and budget.

CALL US FOR A PERSONALIZED QUOTE
(818) 500 9305

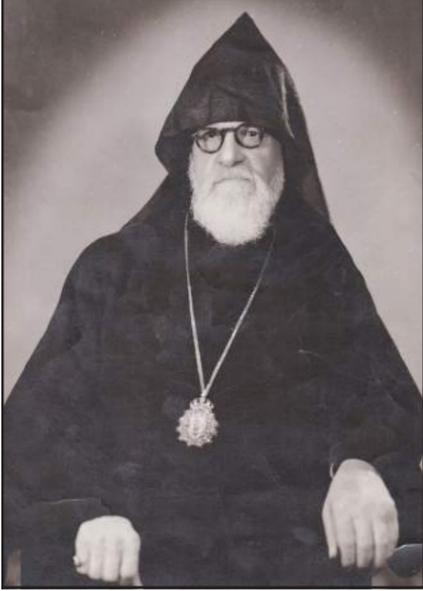
ՎԱԽՃԱՆՄԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿ

ԵՐՋԱՆԿԱՅԻՇԱՏԱԿ Տ. ԽԱԴ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱԶԱՊԱՅԵԱՆ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռի Նուիրեալը (1883-1968)

ԴՈԿՏ. ԶԱԻԵՆ ԱԻՏ ՔՅՆՅ.
ԱՐՁՈՒՄԱՆԵԱՆ

Երախտիք

Որպէս երախտագէտ նախկին միաբան Կիլիկեան Ուխտին, իմ մեծաւորին՝ Երջանկայիշատակ Տեղապահ Ս. Աթոռին Տ. Խադ Արքեպիսկոպոս Աջապահեանի յիշատակին կ'ընծայեմ սոյն գրութիւնը իր վախճանման յիսնամեակի սեմին՝ պատահած Լիբանանի մէջ 1968 թուի Յուլիսի 17-ին: Սրբազանը Կիլիկեան Աթոռի Սիսիւն Անթիլիաս ճգնաժամի ճանապարհին մնաց ամենէն կարկառուն Աջապահեան աստուածընտիր սերունդի վերջին շառաւիղը, իր մեծաւորին՝ Տ.Տ. Սահակ Բ. Խապայեան Կաթողիկոսի կողքին, տարագրութեան դժիւրեմ տարիներուն, մինչեւ Աթոռին ապահով վերականգնումը Լիբանանի Անթիլիաս աւանին մէջ: Իր կեանքի երկրորդ մասը նուիրաբերեց յետ-եղեռնեան Տանն Կիլիկիոյ Աթոռին՝ վարելով Առաջնորդի կենսական պաշտօնները նորահաստատ թեմերէն ներս, երկիցս վարելով նաեւ Տեղապահի բարձր դիրքն ու պատասխանատու պաշտօնը՝ միշտ նախադասելով ամէն բանէ վեր Սիսիւն հնաւանդ Աթոռն ու անոր պատմական ինքնութիւնը:

Չի Աջն ու արծաթեայ արկղը, Սիսիւն հնաւանդ եկեղեցական սպասներով միասին իր հետ առնելով ապահով կը հասցնէր Հայկապ եւ անկէ մի քանի տարիներ ետք Անթիլիաս, որպէս իսկական Աջապահեան հոգեւորական: Նոյն տարիներուն Խադ Վարդապետ տեսուչ կը կարգուէր Պէյրութի երուսաղէ-մապատկան եկեղեցիին: Հինգ տարիներ ետք, երբ Սուրիոյ եւ Լիբանանի Երուսաղէմի տեսչութիւնները Կիլիկիոյ Աթոռին փոխանցուեցան Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց վանքի միաբանութեան որոշումով, Աջապահեան Վարդապետ գլխաւոր միաբաններէն մին կը հանդիսանար եկեղեցական տեսչութիւնները թեմերու վերածելով եւ կարգաւ անոնց գլուխը անցնելով, միշտ Տ.Տ. Սահակ Կաթողիկոսի հրահանգով:

Թեմական Պաշտօններ

Աջապահեան վարդապետ 1929-ին Հայկապի մէջ եպիսկոպոս կը ձեռնադրուէր Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Տ.Տ. Սահակ Հայրապետի ձեռամբ, օծակից ունենալով Արտաւազդ եպիսկոպոս Սիւրմէ-եանը: Խադ եպիսկոպոս նախ կաթողիկոսական փոխանորդի պատասխանատու պաշտօնը կը վարէր Դամասկոսի (1929), եւ ապա Անտիոքի (1933) թեմերուն, կանոնական դերը ստանձնելով այն ատեն Երու-

սաղէմի տեսչութիւններու փոխանցման կարեւոր գործին մէջ: Իր հաւատարիմ եւ արդիւնաւոր ճամբուն վրայ Խադ եպիսկոպոս Արքեպիսկոպոսութեան բարձրացաւ 1936-ին, եւ ապա իր կեանքն ու գործերը նուիրեց նորահաստատ Անթիլիասի Կաթողիկոսարանին՝ որպէս Կաթողիկոսական Փոխանորդ Լիբանանի թեմին, եւ ապա Տեղապահ երկիցս՝ 1941 եւ 1952 թուականներուն:

1941 թուին Խադ Արքեպիսկոպոս դժուարին պայմաններու տակ, երբ արդէն Պետրոս Ա. Կաթողիկոս Սարաճեան վախճանած էր, որպէս Տեղապահ հրաւիրուեցաւ Մայր Աթոռ այցելելու եւ մասնակցելու Ազգային-եկեղեցական ժողովին որ պիտի ընտրէր Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը: Մայր Աթոռ թափուր էր 1938 թուականէն, նահատակ Խորէն Ա. Սուրբաբեգեան Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի վախճանումէն ի վեր, որ սակայն չիրագործուեցաւ եւ յետագուեցաւ եպիսկոպոսներու բացակայութեան պատճառով:

Աջապահեան իր Տեղապահի պաշտօնը յաջողութեամբ վարեց հինգ տարիներ եւ կարողացաւ յաջողցնել ընտրութիւնը Տ.Տ. Գարեգին Ա. Յովսէփեանց Կաթողիկոսին՝ 1943 թուականին: Յաջորդող տասնամեակին Խադ Արքեպիսկոպոս մնաց սերտ գործակիցը Գարեգին Ա. Կաթողիկոսին վարելով միանգամայն Լիբանանի Կաթողիկոսական Փոխանորդի պաշտօնը 1946-էն մինչեւ 1951, եւ ապա Կաթողիկոսական Ընդհանուր Փոխանորդութիւնը Գարեգին Ա. Հայրապետի հիւանդութեան տարիներուն, մինչեւ Հայրապետին վախճանումը՝ տարի մը ետք 1952 Յունիս 21-ին: Նոյն տարին Կիլիկեան Միաբանութիւնը Խադ Սրբազանը ընտրեց Տեղապահ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան:

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի Սէջ

Խադ Արքեպիսկոպոսի երկրորդ պաշտօնական այցը Մայր Աթոռ եղաւ 1954 թուին երբ Ամենայն Հայոց Տ.Տ. Գէորգ Զ. Հայրապետը վախճանեցաւ, որուն յու-

ղարկաւորութեան նախագահելու համար հրաւիրուած էր Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդէն որպէս երիցագոյն բարձրաստիճան հոգեւորական: Խադ Արքեպիսկոպոս կատարեց երջանկայիշատակ Հայրապետին վերջին օծումը՝ շրջապատուած ութ եպիսկոպոսներէ՝ բոլորն ալ ձեռնադրուած վախճանեալ Հայրապետէն 1945 եւ 1951 թուականներուն: Այլապէս նաեւ իր աւանդապահ եւ պատկառելի ղեկավարութեան տակ Սրբազանը արդիւնաւէտ գործունէութիւն ծաւալեց Կիլիկիոյ Աթոռը պահելով բնականոն ընթացքի մէջ, երբ Դպրեվանքը տուաւ իր հունձքը, տնտեսապէս բարօր շրջան մը բոլորելով:

Խադ Սրբազան Հօր Տեղապահութեան շրջանին, իր արտօնութեամբ եւ վերատեսուչ Դերենիկ եպիսկոպոս Փոլատեանի շնորհաբաշխութեամբ չորս տարիներու յաջորդականութեամբ ձեռնադրութիւն ստացան Վաչէ Յովսէփեան, Արտակ Մանուկեան, Գարեգին Սարգիսեան, Արտաւազդ Թրթռեան, Սահակ Այվազեան, Մեսրոպ Գրիգորեան, Գէորգ Կարապետեան, Ներսէս Բապուճեան եւ Զաւէն Արզումանեան արեղանները:

Կաթողիկոսական Ընտրութեան Հարցը

Տեղապահ Խադ Արքեպիսկոպոս Աջապահեանի տարիներուն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի ընտրութիւնը յետագուեցաւ ընտրապայքարի վերածուեցաւ, մնալով անլոյծ կարեւորագոյն խնդիրը: Տեղապահ Սրբազանը քանիցս փորձեց, հրահանգեց, Միաբանական ժողովներ գումարեց, որոնց ինքս ներկայ եղած էմ, եւ յանուն միաբանական ժողովին պատգամաւորներ ընտրել տուաւ Աթոռին ենթակայ չորս թեմերէն, Բերիոյ, Լիբանանի, Դամասկոսի եւ Կիպրոսի, որոնք որոշուած թուականին Անթիլիաս պիտի ժամանէին: Սակայն յետագուեցան ընդունելի չեղան եւ կուսակցական ներքին պայքարներ հարցը աւելի կնճռոտեցին: Երեք տարիներու տատանումներէ ետք Խադ Արքեպիսկոպոս Տեղա-

INNOVATIVE

Designs Manufacturing, Inc.

idmifurnishings.com

ՄԱՅՐՈՒԱՆ 110-ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ ԱՇՈՒՂ ՋԻԻԱՆԻ (1846-1907)

«Ձախորդ օրերը ծնունդն են կուգան ու կ'երթան, Վիատելու չէ, վերջ կ'ունենան, կուգան ու կ'երթան»

ԽԱՉԻԿ ՃԱՆՈՅԵԱՆ

Հայ երգարուեստի եւ խօսքի ամենէն յուզիչ, իմաստալի եւ սրտառուէ երգերէն մին է Աշուղ Ջիւանիի կողմէ գրուած ու մշակուած վերոնշեալ երգը: Այս խորիմաստ երգը, հարիւր տարիէ աւելի կը հնչէ ու կ'երգուի մեր ժողովուրդին կողմէ, եւ ամենաողբերգական օրերուն իսկ՝ յոյս, հաւատք եւ լաւատեսութիւն ներշնչելով մեր աշխարհասփիւռ հայութեան:

Աշուղ Ջիւանի ծնած է Ջաւախք շրջանի Քարծախ գիւղին մէջ՝ 1846-ին: Բուն անունն է Սերոբէ Լեւոնեան: Հայրը կը սիրէր զաւակին կանչել Ջիւանի կ'էր կոչուէ եւ ասկէ եկած է Սերոբէ Լեւոնեանի Ջիւանի անունը:

Փոքր տարիքէն Սերոբէն կը կորսնցնէ իր հայրը: Մայրը կը վերամուսնանայ եւ կը մեկնի ուրիշ գիւղ՝ ապրելու համար ամուսինին հետ: Փոքրիկն Ջիւանի կը մնայ հօրեղբօր մօտ, անոր խնամքով եւ ընտանիքին մէջ ապրելով:

Փոքր տարիքէն փոքրիկն Ջիւանիին մօտ նշմարելի էր երաժշտական ընդունակութիւնները: Խալֆայական դպրոցը աւարտելէ ետք, հօրեղբօր մօտ որպէս հորթառած կ'աշխատի եւ միաժամանակ երգի դաս կ'առնէ գիւղի ծանօթ աշուղ Ղարա Ղազար Սիւսի մօտ:

Ջիւանին այս աշուղէն կը սորվի աշուղական երգի կանոնները, կը սորվի ջութակ եւ քանոն նուագել:

Այս գործիքներուն վրայ նուագելէ զատ, Աշուղ Ջիւանիի գրիչին կը պատկանին մօտ 800 երգ-բանաստեղծութիւններ, ինչպիսին են «Ես մի ծառ եմ ծիրանի», «Մայրիկ», «Ով սիրուն, սիրուն», «Ընկերը», «Ազգ իմ, որքան ալ նկուն մնաս», «Հայրենիքիս ջուրը», «Պաղ աղբիւրի մօտ կանգնած մի աղջիկ», «Վառա, վառա», «Քո փափաքով վառու՞մ եմ», «Սպիտակ մագեր», «Ձայն մը հնչեց», «Խելքի աչեցէք» եւ վերոնշեալ հոգեխառով «Ձախորդ Օրեր»-ու տողերն ու երգերը, որոնք կ'երգուին մեր ժողովուրդին կողմէ մեծագոյն սիրով եւ ջերմութեամբ: Երգեր, որոնք իրենց բարոյական եւ խրատական բովանդակութեամբ իրենց յատուկ տեղը գրաւած են հայ աշուղական երգերու պատուանդանին վրայ:

«Ձախորդ օրերը» երգը կը հանդիսանայ Աշուղ Ջիւանիին ամենէն ժողովրդականացած գլուխգործոցներէն մին: Թէ ի՞նչ պայմաններու մէջ ծնունդ առաւ հուշակաւոր այս երգը, շատ հետաքրքրական եւ միանգամընդմիջտ անսպասելի պահի մը ծնունդ եղաւ այս գոհար երգը:

Օր մը, Նոր Նախիջեանէն Ալեքսանտրապոլ (Կիւմրի) կուգար տաղանդաւոր եւ մեծանուն բանաստեղծ՝ Ռաֆայէլ Պատկանեանը (Գամառ Քաթիպա): Կիւմրիի հայ մտաւորականները եւ քաղաքապետը մեծագոյն սիրով կ'ընդունին բանաստեղծը եւ անոր հետ միասին Անի քաղաքի աւերակները կ'այցելեն: Անոնց մէջն էին նաեւ Աշուղ Ջիւանին եւ անոր որդին՝ Գարեգին Լեւոնեանը, որ այս յուշերու հեղինակն է:

Անի քաղաք հասան ցերեկով: Ամբողջ օրը Անիի աւերակները

շրջելէ ետք, երեկոյեան աւերուած քաղաքի փլատակի մը վրայ նստած, տեսած տխուր պատկերէն վշտացած՝ այս տխուր տեսարանին առջեւ, Պատկանեան դառնալով ըսաւ.

«Վարպետ, բան մը ըսէ այս աւերակներու մասին:

Ջիւանին եւս, որ հոգիով տխուր ու ցնցուած էր, յուզուած պատասխանեց.

«Ով մեծ վարպետ, այնտեղ ուր արեգակը կը թագաւորէ, ի՞նչ գործ ունի համեստ աստղիկ մը: Այնտեղ ուր Ձեր նման մեծ վարպետ մը ներկայ է, Ջիւանին ի՞նչ իրաւունքով կրնայ բան մը ըսել:

Պատկանեան շարունակեց իր խնդրանքը եւ չկարենալ մերժել մեծ վարպետի խնդրանքը, Ջիւանին վեր կը կենայ եւ կ'սկսի յանպատրաստից նուագել ու երգել «Ձախորդ օրերը»:

Պատկանեան եւ խումբի անդամները համակ ուշադրութեամբ եւ յուզումով կը լսեն աշուղին երգը, նկատելով, թէ ինչպիսի յուզումով պատուած էր աշուղը: Երբ Ջիւանին արտասուալից աչքերով

աւարտեց այս սքանչելի երգը, բանաստեղծ Պատկանեան ոգեւորուած իր տեղէն կ'ելլէ եւ ջերմութեամբ կը սեղմէ Ջիւանիի ձեռքը, խորին շնորհակալութիւն յայտնելով կը գրկախառնուի անոր հետ: Ապա, Պատկանեան թուղթ ու մատիտ կուտայ աշուղին, որ գրէ այս երգի բառերը եւ իրեն տայ:

Անիի աւերակներու գիշերուայ լուսնի լոյսին տակ Ջիւանին կ'երգէ այս երգը, իր խորիմաստ բառերով, ապա անոր տողերը կը գրէ եւ Ռաֆայէլ Պատկանեանին

կուտայ: Բանաստեղծը թիֆլիս դառնալով, այս երգի բառերը հրատարակել կուտայ թիֆլիսի «Մշակ» թերթին մէջ, որ մեծ հետաքրքրութիւն գտաւ ընթերցողներուն եւ ժողովուրդին մօտ:

1907-ին Աշուղ Ջիւանին կը մահանայ խոր սուգի մատնելով ողջ Ջաւախքահայութիւնը եւ աշխարհատարած հայութիւնը: Յուղարկաւորութեան եւ թաղման ծախ-

Շար.ը էջ 19

Syrian Armenian Relief Fund ("SARF")
With the participation of the Religious Leadership of the Armenian Apostolic, Catholic and Evangelical Churches

Սուրիահայութեան Օժանդակութեան Գործադիր Մարմին ՍԱՐՖԻ կազմակերպութեամբ Զովանաւորութեամբ

Cordially invite you to a

Հայ Առաքելական, Կաթողիկէ եւ Աւետարանական Համայնքներու Հոգևոր Առաջնորդներու Կը հրաւիրենք ձեզ մաս կազմելու

SPECIAL PUBLIC GATHERING

with H.E. Archbishop Shahan Sarkissian
Prelate of Aleppo & President of the Central Committee of "SHDAB"
"Syrian-Armenian Emergency Relief and Reconstruction Organization"
Սուրիահայութեան Շտապ Օգնութեան եւ Վերականգնումի Մարմին

Presenting The Recovery and Rebuilding Efforts of the Syrian-Armenian Community

Friday, December 15, 2017

Reception at 7 pm
Program at 8 pm

At Armenian Society of Los Angeles Center (IRANAHAY MIYOUTYUN)
117 S. Louise Street, Glendale, CA 91205

Ժողովրդային յատուկ հանրահաւաքի

վը գլխաւոր ներկայութեամբ Սուրիոյ Բերիոյ Թեմի Հալէպի Առաջնորդ Տէր Շահան Սրբազան Արքեպիսկոպոսի Նախագահ՝ Սուրիոյ Հալէպ Շտապ Մարմինի Ներկայացնելու

Սուրիոյ Մայր Գաղութի

Վերականգնումի եւ Վերակառուցման ծրագիրները

Տեղի պիտի ունենայ Իրանահայ միութեան կեդրոն 117 S. Louise Street, Glendale, CA 91205

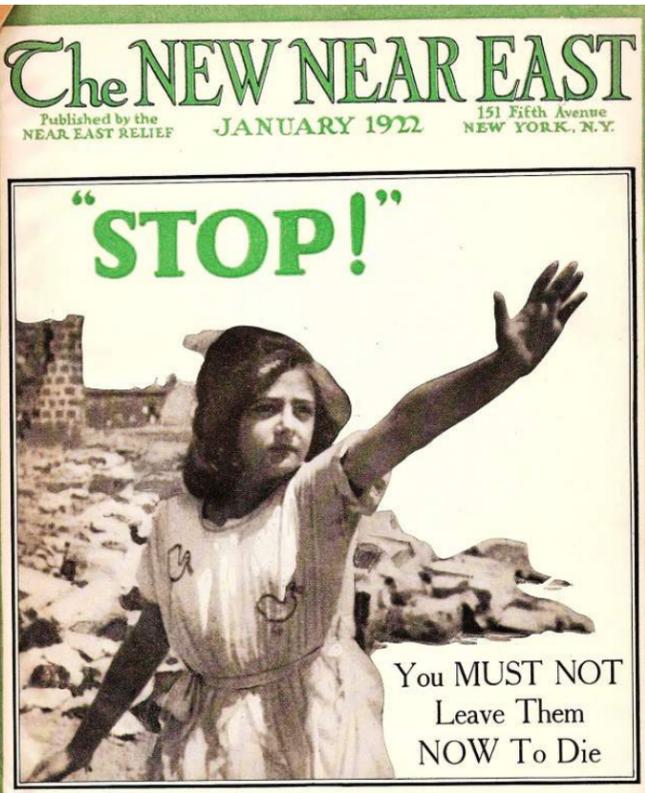
Ուրբաթ Դեկտեմբեր 15, 2017

Երեկոյեան ժամը 7 ին

Մուտքը ազատ - հիւրասիրութիւն

ԱՄՆ ԿԻՆՈՅՈՒՆՆԵՐՆ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒՄ ԷԻՆ՝ ՊՐԵՄԻԵՐԱՎ «ԱԼԻՍԱՆ ՍՈՎՅԱԼՆԵՐԻ ԱՇԽԱՐՀՈՒՄ». ԻՆՉ ԷՐ ՊԱՏՄՈՒՄ ԶԱՄՐ ՖԻԼՄԸ

1915 թ. Օսմանեան կայսրութիւնում ԱՄՆ դեսպան չինի Մորգենթաուի յորդորով Մերձաւոր Արեւելքում միլիոնաւոր կարիքաւորներին օգնելու համար մի խումբ ակաւաւոր ամերիկացիներ հիմնադրեցին Մերձաւոր Արեւելքի Ամերիկեան Նպաստամատոյց կոմիտեն, որի նպատակն էր «Մերձաւոր Արեւելքի եւ շարակից շրջաններին տուժածներին եւ կարիքաւորներին համար մարդասիրական օգնութիւն ապահովել եւ աջակցել նրանց հայրենադարձութեանը, վերաբնակեցմանը եւ վերահաստատմանը, ինչպէս նաեւ ապահովել որբերի եւ աչքիներին խնամքը...» (1):

«Ալիսան Սովյալների աշխարհում» ֆիլմի գլխավոր դերակատար Էսթերը The New Near East պարբերականի շապիկին: The New Near East, January 1922

Հանգանակութիւններ եւ դրամահաւաք կազմակերպելու նպատակով Նպաստամատոյց կոմիտէի աշխատակիցները լայնածաւալ քարոզչական գործունէութիւն սկսեցին: Առաջին աշխարհամարտի աւարտը պայմաններ ստեղծեց առաւել արդիւնաւէտ դրամահաւաքի համար: Այն հնարաւորութիւն ընձեռեց հասարակութեան լայն շերտերին լուսանկարներին եւ շարժական պատկերների միջոցով առաւել յատկ ընկալելու Մերձաւոր Արեւելքի որբերգութեան ծաւալները: Օգտագործելով պատկերի զգալի անբերկրութիւնը եւ գիտակցելով հայ գաղթականների ու որբերի ծանր վիճակը ներկայացնող լուսանկարների ազդեցութիւնը հասարակութեան վրայ՝ կազմակերպուեցին վաւերագրական եւ գեղարուեստական ֆիլմերի ցուցադրութիւններ:

Նմանատիպ ֆիլմաշարեր ստեղծելու նպատակով Մերձաւոր Արեւելք էին ուղարկուած կոմիտէի աշխատակիցներ, լուսանկարիչներ, ֆիլմարտադրողներ եւ նկարահանող խմբեր: 1921 թ. Մերձաւոր Արեւելքի Նպաստամատոյց կոմիտէի կազմում՝ որպէս նկարահանող խմբի անդամ կոստանդնուպոլիս ժամանեց տիկին Ֆլորենս Սփենսեր Դիւրիէյը, ով կոմիտէի ստեղծման առաջին իսկ տարիներից կազմակերպութեան կողքին էր եւ մեծապէս հետաքրքրուած էր հայ գաղթականների ու որբերի հարցերով: Լինելով Մերձաւոր Արեւելքի Նպաստամատոյցի Կանանց կազմակերպութիւնների գլխաւոր քարտուղար՝ նա յաճախ է բարձրաձայնել հայ եւ յուն գաղթականների ու որբերի ճակատագրի մասին New

York Times եւ Woman Citizen թերթերում: Նկարահանող խմբի նպատակն էր ստեղծել Մերձաւոր Արեւելքի Նպաստամատոյցի գործունէութեան մասին պատմող համը ֆիլմ: Լուիզ Կարոլի «Ալիսան հրաշքների աշխարհում» գրքի նմանութեան պէտք է նկարահանուէր երեխաների համար ուսուցողական «Ալիսան սովեալների աշխարհում» վերնագրով ֆիլմ (2), որի բոլոր կերպարներին մարմնաւորելու էին Մերձաւոր Արեւելքի որբերը: Մէկ երեխայի դրամատիկ պատմութիւնը կարող էր շատ աւելի ազդեցիկ լինել քան սովեալների մի ամբողջ բազմութեան պատմութիւնը: Կոմիտէի որբանոցներ կատարած աչքերի ժամանակ տիկին Դիւրիէյի ուշադրութիւնը գրաւում է Օրթաքի որբանոցի սաներից ութամեայ Էսթեր անունով մի աղջնակ: Հենց նա էլ ընտրուած է ֆիլմում գլխաւոր դերակատարելու համար: Էսթեր Ռեյզոնը ծնուել էր 1912 թ. կոստանդնուպոլսում հրէական ընտանիքում: Էսթերի ծնողները մահացել էին Առաջին աշխարհամարտի տարիներին, իսկ հինգ քույրերը մահացել էին հիւանդութիւններից ու թերսնուցումից: Էսթերն ապաստան էր գտել կոստանդնուպոլիսի Հրէական ազգային մանկատանը (3):

Ֆիլմում Էսթերը մարմնաւորելու էր ութ տարեկան ամերիկացի աղջնակի, ում հայրը Մերձաւոր Արեւելքի Նպաստամատոյցի աշխատակից էր եւ գտնուում էր Մերձաւոր Արեւելքում: Ամերիկայից Մերձաւոր Արեւելքի որբերի համար սնունդ եւ հագուստ տեղափոխող նաւով Ալիսան գնում է իր հօր հետեւից եւ գտնում նրան կոստանդնուպոլսում, որտեղից նրանք

միասին ճամբորդում են Սեւ ծովով դէպի Պաթում, Թբիլիսի, Ալեքսանդրապոլ (Գիւմրի) եւ Երեւան: Այդ ընթացքում Ալիսան այցելում է Մերձաւոր Արեւելքի Նպաստամատոյցի որբանոցներ, որտեղ հայ որբերը սովորեցնում են նրան հայկական ազգային երգեր ու պարեր, տեսնում է նաեւ որբանոց մտնելու համար իրենց հերթին սպասող եւ անմխիթար վիճակում գտնուող որբերի, որոնցից իւրաքանչիւրին բաժանում է հացի պատառներ (4): Ֆիլմում ընդգրկուած էին իրական կադրեր՝ արուած Մերձաւոր Արեւելքի Նպաստամատոյցի որբանոցներում եւ դրանց պատերից դուրս՝ ամերիկեան հասարակութեանն աւելի պատկերաւոր ներկայացնելու ամերիկացի ժողովրդի հանգանակութիւնների անհոթեղտութիւնը: Հակադրելով «անօթեւան, փողոցներում սոված մահ լինող, յաճախ շներին կողքին գիշերող երեխաների» վիճակը կոմիտէի «որբանոցներում առողջ, կոկիկ, գուարթ երեխաների» (5) վիճակին ֆիլմի միջոցով ներկայացնում էր կոմիտէի կատարած աշխատանքի հսկայական ծաւալները: Միաժամանակ ֆիլմի միջոցով կոմիտէին կոչ էր անում աւելի ակտիւ մասնակցել դրամահաւաքներին ու հանգանակութիւններին:

Երեք ժապաւէնից կազմուած ֆիլմի պրեմիերան տեղի ունեցաւ 1921 թ. Նոյեմբերի 29-ին Նիւ Եորքում՝ Յեյլի ակումբում: Ֆիլմը մեծ յաջողութիւններ գրանցեց յատկապէս երեխաների շրջանում: ԱՄՆ որոշ քաղաքներում երեխաները մոտքի տոմսի փոխարէն խտացրած կաթ էին յանձնում կոմիտէի գրասենեակներ: Միայն 1922 թ. Յունուար ամսին Նիւ Եորքի Ուայթ Փլէյնս քաղաքում սկսուտների նախաձեռնութեան ֆիլմը դիտել ցանկացող երեխաների կողմից աւելի քան 5000 տուփ խտացրած կաթեր հաւաքուել Մերձաւոր Արեւելք ուղարկելու համար (6): Որոշ քաղաքներում էլ Նպաստամատոյց կոմիտէի գրասենեակները դպրոցական երեխաներին անվճար տոմսեր էին բաժանում՝ այդ կերպ փորձելով բարձրացնել երեխաների շրջանում տեղեկացուածութեան մակարդակը, որն էլ կը յանգեցնէր

աւելի մեծ ծաւալի հանգանակութիւնների (7):

Ֆիլմի նկարահանումներից յետոյ տիկին Դիւրիէյը որդեգրուած է Էսթերին եւ իր հետ տանում Նիւ Եորք: կոստանդնուպոլիսի Հրէական ազգային մանկատունը եւ Մերձաւոր Արեւելքի Նպաստամատոյց կոմիտէի հոգաբարձուների խորհուրդը (8) հետեւողական եղան, որպէսզի Էսթերը, այժմ արդէն Ալիսա Դիւրիէյը, մեծանայ հրէական աւանդութիւններով եւ դաստիարակուի հրէական ոգով: Էսթերի մասնակցութեան ֆիլմի եւ Էսթերի ճակատագրի մասին յօդուածներ լույս տեսան The New Near East պարբերականում եւ The New York Times թերթի համարներում (10): Էսթերի հետ ԱՄՆ տեղափոխուելուց յետոյ տիկին Դիւրիէյը շարունակեց իր հայանպաստ գործունէութիւնը: Նրանք միասին ճամբորդում էին ԱՄՆ Արեւելեան ափին տարբեր քաղաքներում ֆիլմի պրեմիերաներին մասնակցելու համար եւ հանդիսատեսի հետ հանդիպելու եւ Մերձաւոր արեւելքի որբերի վիճակը ներկայացնելու համար (11): Նրանք կազմակերպում էին արեւելեան տունավաճառներ, որտեղ վաճառուած էին կոմիտէի որբանոցների սաների եւ գաղթականների ձեռքի աշխատանքներ: Միայն 1931 թ. գաղթականների ձեռքի աշխատանքների վաճառքից նրանք հաւաքեցին 100,000 ԱՄՆ տոլար (12):

Էսթերի մասնակցութեան «Ալիսան սովեալների աշխարհում» ֆիլմի ցուցադրութիւնից ստացուած ողջ հասույթն ուղղուեց աւելի քան 130000 կենսապահովման գործին: Յաւոք, ֆիլմից որեւէ հատուած դեռեւս չի յայտնաբերուել: Մոտ մէկ դար անց՝ 2010 թ. Near East Foundation կազմակերպութիւնը ֆիլմում Ալիսայի կերպարը մարմնաւորած Էսթեր Ռեյզոնին պարգեւատրեց Պատուոյ մետալով՝ Մերձաւոր Արեւելքի որբերի համար կատարած աշխատանքի համար (13):

Էսթեր Ռեյզոնը մահացել է 2015 թ. Նոյեմբերի 15-ին ԱՄՆ Բիւթ քաղաքում, 103 տարեկան հասակում (14):

ԼՈՒՍԻՆԷ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ
ՀՅԹԻ գիտաշխատող

SEROP'S CAFE
GREEK & LEBANESE FOOD
SERVING BATON ROUGE SINCE 1979

VA Print Media
Book Printing • Hard Covers • Year Books
Restoration of Old Books & Bibles

Նոր Գիրքերու Տպագրութեան եւ Հին Գիրքերու Նորոգութեան Համար Հեռաձայնել՝ ՎԱՀԷ ԱՋԱՊԱՀԵԱՆԻՆ

Vahe Atchabahian
1743 E. Elizabeth St. • Pasadena, CA 91104
Tel: 626-793-6220 • Cell: 626-354-5924
vamedia@yahoo.com • www.vaprintmedia.com

ՈՒՐԱԽ ԶՈՅԳԵՐՈՒ 10 ՍՈՎՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1.Նոյն ժամանակ քննալ: Բոլոր գոյգերը իրենց յարաբերութեան սկիզբի հանգրուաններուն կը փափաքին նոյն ժամանակ քննալ, նոյնիսկ երբ անոնց աշխատանքային ժամերը տարբեր ըլլան: Ըստ հոգեբաններուն, այս սովորութիւնը պէտք է պահպանուի մինչեւ վերջ, որովհետեւ ան կը ստեղծէ թէ՛ ֆիզիքական եւ թէ՛ հոգեբանական մտերմութիւն:

2.Նոյնանման հետաքրքրութիւններ մշակել: Իւրաքանչիւր անձ տարբեր է միւսին եւ այս տարբերութիւնն է, որ կը ստեղծէ անհատի մը «ես»ը: Սակայն չափազանց տարբերութիւնները կրնան ժխտական ազդեցութիւն ունենալ յարաբերութեան վրայ: Յարատեւ ջանքերով եւ փոխ գիշումներով կարելի է ստեղծել նոյնանման հետաքրքրութիւններ, որպէսզի իւրաքանչիւր անձ չկորսուի իր անձնական աշխարհին մէջ՝ մոռնալով իր կողակիցը:

3.Զեռքերը բռնած կամ կողք կողքի քալել: Թէեւ նման երեւոյթ մը աւելի սովորական է նորակազմ զոյգերու մօտ, ձեռք բռնելու կամ կողք կողքի քալելու սովորութիւնը չի վնասեր մնացեալ զոյգերուն: Ուրախ զոյգերը կ'անդրադառնան այս սովորութեան կարեւորութեան:

4.Վստահիլ եւ ներել: Անհամաձայնութիւնները անխուսափելի են յարաբերութեան մէջ, սակայն հարցերը լուծելու ամէնէն արդիւնաւէտ միջոցներէն է վստահութեամբ եւ ներելով զայն աւարտելը:

5.Կեդրոնանալ դրական կէտերուն վրայ: Զոյգերու մօտ երբեմն կը յառաջանայ կողակիցին սխալներուն անդրադառնալու եւ անոնց վրայ կեդրոնանալու սովորութիւնը: Ուրախ զոյգերը նաեւ կը կեդրոնանան իրենց կողակիցի դրական

արարքներուն եւ վարմունքին վրայ: 6.Ֆիզիքական մտերմութիւնը պահպանել: Գիտական հետազոտութիւնները պարզած են թէ ֆիզիքական հաղորդակցութիւնը կը բարձրացնէ հաճոյք պատճառող եւ ընկճուածութեան դէմ պայքարող հորմոններու քանակը:

7.Իւրաքանչիւր առաւօտ լաւ խօսքերով դիմաւորել զիրար: Անօրեայ կեանքի ճնշուածութիւնը եւ տաղտուկները, ինչպէս նաեւ անպարանօք վիճակը կրնան պատճառ դառնալ, որ յատկապէս առաւօտեան ուշադրութիւն չդարձնել մեր կողակիցին: Սակայն, ուրախ գոյգերը չեն մոռնար դրական խօսքեր ուղղել իրենց կողակիցին՝ նախքան աշխատանքի մեկնելը:

8.Ամէն գիշեր նախքան քննալը գիշեր բարի ըսել: Ըստ հոգեբաններու, «Գիշեր բարի» ըսելու սովորութիւնը կարեւոր բաղադրութիւն է ուրախութեան եւ մտերմութեան պահպանման: Որքան ժամանակ անցնի յարաբերութեան մէջ այնքան աւելի կարեւոր կը դառնայ նման մանրամասնութիւններու գոյութիւնը:

9.Օրուան ընթացքին ստուգել «կացութիւնը»: Կարեւոր է, շարունակական կապի մէջ մնալ կողակիցին հետ ստուգելու համար անոր հոգեկան վիճակը: Երկար ժամանակ կապի բացակայութիւնը կրնայ անակնկալներու առջեւ դնել մեզ հանդիպման ժամանակ:

10.Հպարտ ըլլալ կողակիցով: Որքան կարեւոր է յարաբերութեան յաջողութիւնը այնքան կարեւոր է կողակիցներու անհատական ուրախութիւնն ու հանգստութիւնը: Մեր կողակիցը պէտք է ըլլայ մեր հպարտութեան աղբիւրներէն մէկը: Հպարտութիւնը կը վերանորոգէ սիրոյ, մտերմութեան եւ երջանկութեան զգացումները:

ՅԱԶՈՂՈՒԹԵԱՆ, ՍԻՐՈՅ ԵՒ ԵՐԶԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ԲԱՆԱԶԵՐ

Ինչէ՞ն կազմուած է յաջողութեան, սիրոյ եւ երջանկութեան բանաձեւը:

* Դրական մտքերէ- Յաջողութիւնը նախ եւ առաջ կազմուած է դրական մտքերէն: Եթէ դու տրամադրուած էք անյաջողութեան կամ ամէն ինչ կ'ընէք պարտուելու համար, ի հարկէ, կը պարտուիք: Հաւատացէ՛ք յաջողութեան, մտածեցէ՛ք յաջողութեան մասին եւ դուք պիտի ունենաք զայն: * Ժիշդ գործողութիւններէ ու մտադրութիւններէ- Եթէ դուք բացասական կը մտածէք, ուստի ձեր մտադրութիւններն ու գործողութիւններն ալ բացասական պիտի ըլլան: Պէտք է հասկնալ, որ մենք կը կերտենք

մեր ներկան ու ապագան: * Յոյգերէ- Սիրոյ «կարգաւորումը» բաղկացած է յոյգերէ: Ստիպեցէ՛ք ձեր ուղեղին աւելի յաճախ մտածել սիրոյ, երջանկութեան եւ ուրախութեան մասին, եւ պիտի տեսնէք գործնականի մէջ ուղեղին հնարաւորութիւնները: Զէ՞ որ եթէ դուք ձեզ չօգնէք, ոչ ոք կ'օգնէ ձեզ: * Ցանկութենէ, նպատակներէ եւ երազանքէ- Երազանքներով ապրող մարդիկ հնարաւոր ամէն բան կ'ընեն զայն իրականացնելու եւ ցանկալին ձեռք բերելու համար: Նախ պէտք է սորվիլ գնահատել այն ինչ ունիք, իսկ յետոյ ձգտիք նոր նպատակներու եւ ցանկութիւններու իրականացման:

ՄՐՏԻ ԿԱԹՈՒԱԾԻ 6 ՆԱԽԱՆՇԱՆՆԵՐ ՈՐՈՆՔ Ի ՅԱՅՏ ԿՈՒ ԳԱՆ ՄԻԱՅՆ ԿԻՆԵՐՈՒ ՄՕՏ

Սրտի կաթուածը վաղաժամ մահուան հիմնական պատճառներէն է: Աւաղ, անիկա կու գայ շատ աննկատ: Սակայն, մինչ այդ, մարմինը մեզի կ'ուղարկէ նախանշաններ, զորս կարելի է արհամարհել: Ընդհանուր նախանշաններ, որոնք կը յուշեն զալիք սրտի կաթուածին մասին: - Յաւ մէջքի, պարանոցի, ծնօտի եւ ձեռքերու շրջանին: Այս նախանշանները լայն տարածուած են կիներուն մօտ: Անոնք յաճախ շփոթմունքի մէջ կը դնեն կիները, որովհետեւ սրտի կաթուածը առաջին հերթին կը նոյնացուի կրծքավանդակի կամ ձախ ձեռքի ցաւերուն հետ: Յաւը կրնայ ըլլալ սաստկացող, նուազող կամ սուր, յանկարծակի: Այդ իսկ պատճառով, ամէն անսովոր նախանշանի պարագային պէտք է պարտադիր ստուգած անցընել:

- Ծակոց ստամոքսի մէջ, սրտխառնոց: Գալիք սրտի կաթուածին նախանշանը կարելի է խառնել սովորական թունաւորման, կուփի կամ այրոցի նախանշաններու հետ: Երբեմն կիները ճնշում կը զգան որովայնի հատուածին մէջ: - Պաղ քրտինք: Պաղ քրտինքը շատ տարածուած նախանշան է կիներուն մօտ: Հիւսնդներուն կը թուի, որ անիկա կապուած է ճնշախտի կամ ապրումներու հետ: Սակայն, եթէ ձեր մօտ առաջ չէին եղած այդպիսի նշաններ, դուք պէտք է դիմէք մասնագէտի: - Ճնշում եւ ցաւ կրծքավանդակի հատուածին: Յաւ

կրծքավանդակին շուրջ, անյարմարութեան նշաններ, այրոց, ծանրութեան զգացողութիւն, բոլոր այս նշանները ի յայտ կու գան անկախ անհատի սեռէն: Սակայն, որոշ կանայք կ'ունենան ցաւային զգացողութիւն ոչ թէ ձեռքի ձախ կողմէն, այլ ամբողջ մակերեսով: Եթէ ցաւը կամ ճնշումը չ'անցնիր քանի մը վայրկեանի ընթացքին, պէտք է պարտադիր հեռաձայնել բժիշկի: - Դժուարացած շնչառութիւն, գլխապտոյտ: Շնչառութեան հետ խնդիրները առանց պատճառի՝ սրտի կաթուածի նախանշան են, առաւել եւս այն պարագային, երբ կը նկատուին այլ նախանշաններու հետ: - Յոգնածութեան բարձր աստիճան: Եթէ նոյնիսկ երկարատեւ հանգիստէ ետք դուք յոգնածութիւն կը զգաք եւ չէք կրնար ընել սովորական գործողութիւններ, ուրեմն ատիկա անհանգստացնող նշան է: - Դիմացկունութեան տկարացումը նոյնպէս կրնայ անհանգրստացնող նշան ըլլալ: Եթէ, օրինակ, դուք արդէն դժուարութեամբ կը բարձրանաք մէկ յարկ, մինչ առաջ դիւրութեամբ կը յաղթահարէիք նոյնիսկ 5 յարկը, ուստի ատիկա առիթ է ան հանգստանալու սիրտանօթային համակարգի առողջութեան մասին: - Այս նշանները չեն երաշխաւորեր պարտադիր սրտի կաթուած: Սակայն, անոնց հանրազումարը, ինչպէս նաեւ նոյն նշաններու յաճախակի կրկնութիւնը արդէն լուրջ առիթ է մասնագէտին դիմելու:

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՀԱՄԵՂ ՈՒՏԵԼԻՔԻ ԲԱՂԱԴՐԻՉ

Միացեալ Թագաւորութեան մէջ գտնուող Օքսֆորտի համալսարանի հետազոտները իրենց հետեւողական ուսումնասիրութիւններուն շնորհիւ կը ջանան յայտնաբերել կապը՝ երաժշտութեան եւ ուտելիքի համի ըմբռնումին միջեւ: Հետքարքրական է, որ երաժշտութեան տարբեր յատկանիշերը կրնան տարբեր ազդեցութիւն ունենալ համի ըմբռնումին վրայ: Ուսումնասիրութեան արդիւնքներուն համաձայն՝ բարձր ձայնաստիճան ունեցող երաժշտութիւնները, որոնց մէջ օրինակի համար կ'իշխէ սրինգը, կը շեշտեն ուտելիքի քաղցրութիւնը եւ թթուութիւնը: Իսկ ցած ձայնաստիճանի պատկանող երաժշտութիւնները կը շեշտեն լեղի համը:

Այս ուսումնասիրութեան գլխաւոր հեղինակն է հետազոտ՝ Չարլզ Սթէնս, որ կը բացատրէ թէ իր այս ուսումնասիրութեամբ ան կը փորձէ ցոյց տալ թէ ըմբռնումի եւ յատկապէս համերու ըմբռնումի ժամանակ մէկէ աւելի զգայարաններ կը գործեն միեւնոյն ժամանակ: Հետեւաբար, ըմբռնումը պարզապէս մտային աշխատանք մը համ զգացում մը չէ, այլ՝ փորձառութիւն է: Սթէնս իր ուսումնասիրութեան որպէս առարկայ ընտրած է համերու ըմբռնումը, որովհետեւ ան կ'ենթադրէ թէ յատկապէս համերու ըմբռնման ժամանակ է, որ զանազան զգայարաններ կ'օգտագործուին:

Ուտելիքի համի փորձառութեան մէջ ձայներու եւ երաժշտութեան կողքին մեծ դեր ունի նաեւ

ուտելիքին կազմուածքը: Երբեմն մարդիկ կը մերժեն ուտելիքը պարզապէս որովհետեւ անոր կազմուածքը հաճելի չի թուի իրենց: Այս ուտելիքներու ամէնէն լաւ օրինակներէն է խակ արմաւը կամ խիտուշը: Իսկ այլ ուտելիքներու պարագային, անոնց կազմուածքն է, որ հաճելի կը դարձնէ համը: Օրինակ ճէլոն, չիփսը, զովացուցիչ խմիքները մաս կը կազմեն այս ուտելիքներու կամ ըմպելիներու շարքին:

Յաւելեալ բացատրութիւններ տալով իր կատարած հետազոտութեան մասին, Սթէնս դիտել կու տայ թէ ծովափին վրայ ձուկ ուտելու աւելի հաճելի է քան տան խոհանոցին մէջ ուտելը, որովհետեւ ձուկերու եւ ծովային պտուղներու հետ կապուած ծովուն ձայները կը շեշտեն ուտելիքին համը: Իր կատարած ուսումնասիրութիւններու ընթացքին, Սթէնս յաճախ խնդրած է մասնակիցներէն, որ ուտելիքի համեր կապեն տարբեր ձայնաստիճան ունեցող երաժշտութիւններու հետ:

Ուսումնասիրութեան արդիւնքներէն մէկնեղով, Սթէնս եւ իր հետազոտական խումբը կ'ըսեն թէ երաժշտութեան միջոցով կրնան 5-էն 10 համեմատութեամբ ազդել համի ըմբռնումին վրայ: Հետեւաբար, տօնական օրերուն կարելի է ի մտի ունենալ Սթէնսի կատարած այս հետազոտութիւնը եւ ընթրիքի ժամանակ անպայման միացնել ձայնասփիւռը կամ հիւրերու նախափրած երաժշտութիւնը:

ՆԱՅԻՐԻ ՇՈՐՃԵԱՆ

OFFICE SPACE FOR RENT IN PASADENA
ՎԱՐՁՈՒ ԳՐԱՍԵՆՆԵԱԿՆԵՐ
1060 North Allen Ave
Pasadena, CA 91104
Գրասենեակները վերանորոգուած եւ յարմար վարձքերով
Հետաքրքրուողներէն հեռաձայնել՝
(626) 398-0506

Ցինիզմը Հայաստանի Գաղափարական Իրականությունն է

Շարունակում էք 2-էն

Միգրացիայի իշխանություններն են ձախողում ու յանցաւոր, հնարաւոր է եւ ընդդիմադիրներն են անյաջողակ, իսկ քաղաքացիականներն էլ՝ ինքնասիրահարուած ու անգրագետ:

Ամէն ինչ հնարաւոր է, բայց փաստը մնում է փաստ, որ Հայաստանում ապրող մարդկանց հասկացող չկայ: Բոլորը շատախօսում են, խորը վերլուծութիւններ անում, վերամբարձ կոչեր հնչեցնում, բայց ոչ քո ժողովրդին չի հասկանում: Այսպիսի մի կեղծ միջավայր են ստեղծել, իբրեւ թէ սիրում են գիւղը, գիւղական կեանքը, գնում, հասնում են Հայաստանի սահմանամերձ բնակավայրեր, սրտածմլիկ լուսանկարներ հրապարակում եւ այսպէս շարունակ: Այս ամէնի մէջ մի մեծ կեղծիք կայ: Այդ սրտածմլիկ լուսանկարները ոչ թէ քաղաքացիական համարաշխութեան խորհրանիշներ են, այլ՝ քաղքենի հայեացք «մեզ պոլիտիկ դեպի պրովինցիա»:

Գիտէ՞ք ցինիզմը որտեղ է թաքնուած, երբ «կարագ ու սմետան» ուտող եւ ժողովրդին ծախուած ու անգրագետ համարող ինչ-որ խմբեր լուրջ դէմքի արտայայտութեամբ պահանջում են խորով Յարութեանի եւ Յակոբ Յակոբեանի հրաժարականները: Ինչի՞ համար, ի՞նչ են արել այդ մարդիկ,

ընդամէնը համատարած ցինիզմի միջավայրում մի փոքր էլ իրենք են գուարճացել: Ի՞նչ է, բոլորին կարելի է, իսկ նրանց՝ ո՞չ: Հա՛, երեւի նրանց հեռացնելուց յետոյ ամէն ինչ իր տեղը կ'ընկնի, որովհետեւ ամբողջ իշխանական համակարգում հենց նրանք էին այն անմեղատունակները, որոնք պատահաբար ասեցին ճշմարտութիւնը: Այն ճշմարտութիւնը, որի կրողն են բոլորը՝ նախագահից մինչեւ շարքային ՀՀԿ-ական: Բայց չէ՛, աշխուժակները պէտք է պայքարեն հենց այդ երկուսի դէմ:

Ցինիզմը Հայաստանի գաղափարական իրականութիւնն է: Իսկ ցինիզմը հակահամակարգ է, այսինքն նշանակում է, որ արժէքային համակարգ գոյութիւն չունի: Իրավիճակը նախաչեղափոխական է: Կապ չունի, թէ երբ ու որտեղ, բայց արձանագրուելու է մի մեծ պայթիւն: Ծոյլ, անգրագետ, ծախուած ու քաղցած գիւղացիները ոտքի են կանգնելու, ոչնչացնելու ու հողին են հաւասարեցնելու ամէն ինչ, նոյնիսկ այն ամէնն, ինչ որ իրենից արժէք է ներկայացնում: Քաղցածները ուտելու են հարուստներին, իսկ եռամիասնութեան դաշինքի մէջ գտնուող միաւորները՝ իշխանութիւնները, ընդդիմադիրներն ու քաղաքացիականները ապուշ կտրած նայելու են իրար դէմքին:

«ՀՐԱՊԱՐԱԿ»

«ՀԱՅՈՑ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ՆՈՅՆՊԵՍ ՑԱԻ Է ՈՒ ՏԱԳՆԱՊ»

Շարունակում էք 7-էն

նկատի առնելով Հայոց Յեղասպանութեան մասին արաբերէն գրական գործերու չգոյութեան կամ խիստ համեատ գոյութեան, քաջալերեց ինծի, որ գործակցիմ Վիզէնի հետ, այս գիրքին թարգմանութեան գծով, որ կը կապէ անցեալի Յեղասպանութիւնը՝ հայութեան ներկայի իրավիճակին, ինչպէս նաեւ Հայկական Հարցի զարգացման մասին, հասնելով մինչեւ մեր օրերը, Հրանդ Տինքի սպանութիւնը եւ շրջանի ու Սուրիոյ իրադարձութիւնները. մէկ խօսքով ամբողջ հարցերու ընդելուզումը իրար հետ եւ յատկապէս քրտական հարցին հետ: Այսինքն՝ Հայոց Յեղասպանութիւնը ինչպէս դարձաւ մնացուցիկ ներկայութիւն մը թրքական քաղաքականութեան մէջ, արգելք հանդիսանալով թուրքիոյ՝ դիմագրաւելու շարք մը հարցեր, առանց առերեսուելու իր պատմութեան մեծ ոճիրին հետ եւ այս պատճառով ալ անկարող է լուծել նաեւ քրտական հարցը, առանց հարթելու նախ հայկական հարցը: Կը կարծեմ որ այս է գիրքին մէջ տեղ գտած գլխաւոր հանգույցը եւ եզակիօրէն բարդ դրութիւնը, որ լոյս կը սփռէ շարք մը իրարու կապուած հարցերու վրայ, Լիճանանի, Սուրիոյ, քրտական հարցին եւ թուրքիոյ ներքին հարցերուն մասին:

«ԱՐԱՐԱՏ». Իսկ դուք, որպէս գիրքերու հեղինակ եւ յօդուածագիր, ի՞նչ է ձեր անհատական կարծիքը Հայկական հարցին նկատմամբ:

Հ.Ի. Հայկական հարցը այժմ կը դիմագրաւէ մեծ տագնապ մը արաբներուն հետ: Եկէք հարցերը իրենց անունով ըսենք: Արաբական գարնան պոռթկումէն ի վեր, երբ յատկապէս սուրիական յեղափոխութեան հարցով հակասական պատկեր մը ստեղծուեցաւ, երբ երկրին մէջ պոռթկում կար ամէն մակարդակի վրայ, երբ թուրքիա աջակցեցաւ ընդդիմութեան եւ դէմ կանգնեցաւ Սուրիոյ իշխանութեան, հայեր ինքնաբերաբար կանգնեցան պետութեան

եւ իշխանութեան կողքին, պարզապէս հակասելու համար թուրքիոյ որոշումին: Ասիկա մեծ պատնէշ մը բարձրացուց հայերու հետ արաբական աշխարհի հետ մօտեցումին, զայն զետեղելով բունատիրական վարչակարգերու կողքին:

«ԱՐԱՐԱՏ». Կը կարծե՞ք, որ համայնքայնութիւնը մեծ դեր կը խաղայ հայկական հարցի կամ Հայոց Յեղասպանութեան ճանաչման եւ անոր մասին տեղեկացման գծով, յատկապէս սուրիոյ համայնքին կողմէ:

Հ.Ի. Կը կարծեմ հարցը բարդ է: Վստահ եմ, որ այս համայնքին մօտ եւս մեծ դեր կը խաղայ գետնի վրայ իշխող կամ ազդեցութիւն ունեցող ուժի իրողութիւնը, յատկապէս թուրքիոյ դերի եւ ազդեցութեան մեծացումով շրջանին մէջ, որպէս իշխող ուժ: Ճիշդ է, որ վերջին շրջանին անակնկալ հետաքրքրութեան արժանացան Օսմանեան սուլթաններու եւ նոր շրջանի պատմութիւնն ու նուաճումները, եւ նկատի առնելով զայն որպէս շրջանի մէջ իր դերն ու խօսքը ունեցող երկիր, ինքնաբերաբար ոգեւորեց սուրիոյ համայնքը, ինչ որ իր կարգին մղեց զայն, որ դէմ արտայայտուի Հայկական Հարցին նկատմամբ: Կը կարծեմ որ ասիկա միամտութիւն է, եւ անհատական պատասխանատու մտածելակերպի չգոյութիւն, որովհետեւ Հայկական հարցը իրաւացի հարց է: Ճիշդ է, որ կարգ մը հայկական կուսակցութիւններ, մեկնելով իր շահերէն եւ մտավախութիւն ունենալով ծայրաչեղականութենէն եւ կրօնամոլութենէ կողմնակից էին սուրիական բունատիրական վարչակարգին, սակայն ասիկա չի նշանակեր, որ հայկական հարցը կը դադրի արդար ըլլալէ: Պէտք է մէկ բան յստակ ըլլայ. արդար դատին կողքին պէտք է կանգնիլ ամէն գնով, առանց նկատի առնելու շրջանային եւ օրակարգային քաղաքականութիւնները:

Հարցազրոյցը վարեց՝ ՆԱԶԵԼԻ ԷՊԷՆԱՆ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆ

Հետաքրքրուած եմք իրենց փոխարժեքով ստանալ՝

- Հայկական երգարաններ
- Կիլիկիոյ պատմական գիրքեր
- Յեղասպանութեան հետ առընչուած գիրքեր

Եթէ ունիք նման գիրքեր եւ կը փափաքիք զանոնք վաճառել, կը խնդրենք մեզի հետ կապ հաստատել հեռաձայնելով կամ e-mailով՝ ՎԱՀԷ ԱԶԱՊԱՀԵԱՆԻՆ:

Vahe Atchabahian

1743 E. Elizabeth St. • Pasadena, CA 91104

Tel: 626-354-5924

vamedia@yahoo.com

Ձեր Ծանուցումները Վստահեցէք «Մասիս» Շաբաթաթերթին

T: (626) 797-7680 massis2@earthlink.net

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՏՐՕՆ

Yes, I wish to subscribe to Massis Weekly

Enclosed a check for (one year)

* \$50,00 * \$100,00 (first class) for USA

\$ 125,00 (Air Mail) for Canada.

\$ 250,00 (Air Mail) Overseas.

Name: -----

Address: -----

City: ----- State:----- Zip Code:-----

Country: -----

Tel:----- Email:-----

ՄԱՐԱԶԴ

ՏՈՔԹ. ՍԱՐԳՅԻՍ ԳԱՐԱՅԵԱՆ
Ծննդի օրը՝ 28, 1928 ին, Հալեպ, Սուրիա

Սրտի դառն կսկիծով կը գուժենք մեր սիրեցեալ ամուսինին, հօր, մեծ հօր, եղբոր, մորեղբոր, հօրեղբոր, քեռայրին, մահը որ պատահեցաւ Շաբաթ, Դեկտեմբեր 9, 2017ին:

Յուրաքանչեւ թեան արարողութիւնը տեղի պիտի ունենայ Դեկտեմբեր 14, 2017, կէսօրէ ետք ժամը 3:00 ին, Hollywood Hills Forest Lawn գերեզմանատան Church of Hills (White Church) մատրան մէջ, ապա թաղումը՝ նոյն գերեզմանատան մէջ:

- Սգակիրներ՝
- Տիկինը՝ Սիրվա Գարայեան
- Դուստրը՝ Տոքթ. Ե. Տիկ. Խաչիկ եւ Զելա Գարակէօզեան
- Քոյրերը՝ Տիկին Սիրվադէ Վարդապետեան եւ Ընտանիք (Ուաշինգտոն)
- Տիկին Էլիզաբէթ Վայնսթեյն եւ Ընտանիք (Պէյքրուսթ)
- Տէր եւ Տիկին Զաւէն եւ Մարիա Ղարիպեան եւ Ընտանիք (Պէյքրուսթ)
- Քրոջ դուստրերը՝ Զարմինէ եւ Մայտա Աթաշեան (Սիտնի)
- Տէր եւ Տիկին Ատրինէ եւ Գօգօ Պէյլեան եւ Ընտանիք (Սիտնի)
- Տէր եւ Տիկին Ժէրար եւ Մարիէթ Օհանեան եւ Ընտանիք (Սիտնի)
- Եղբորը դուստրը՝ Տէր եւ Տիկին Գլարա եւ Նէժի Մոքաշէն եւ Ընտանիք (Պէյքրուսթ)
- Անքրձագերը՝ Տէր եւ Տիկ. Ներսէս եւ Հերմին Պապայեան եւ Ընտանիք (Նիու Ճըրզի)
- Տէր եւ Տիկ. Արա եւ Սոնիա Պապայեան եւ Ընտանիք
- Թոռները՝ Թամար եւ Փաթիլ Գարակէօզեան
- Եւ համայն վարդապետեան, վայնսթեյն, Ղարիպեան, Աթաշեան, Պէյլեան, Օհանեան, Մոքաշէն, Պապայեան, Գարայեան, Գարամանուկեան, Պասմաճեան, Սիրունեան, Գապազեան, Մակարեան, Նահապետեան, Գարակէօզեան եւ համայն հարազատներն ու բարեկամները:

Թաղման արարողութեան հետք հոգեճաշ պիտի մատուցուի Phoenicia ճաշարանին մէջ 343 N Central Ave, Glendale CA 91203
Հանգուցեալի յիշատակին, փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուութիւնները կը խնդրուի կատարել Armenian Film Foundation ին:

ՅԱՒԱԿՑԱԿԱՆ

ՏՈՔԹ. ՍԱՐԳՅԻՍ ԳԱՐԱՅԵԱՆԻ մահուան տիւրը առիթով «Մասիս» շաբաթաթերթի խմբագրութիւնն ու անձնակազմը, իրենց խորագրաց վշտակցութիւնները կը յայտնեն մեր օրկանի երբեմնի աշխատակիցի համայն պարագաներուն, մասնաւորաբար Գարայեան, Պապայեան եւ Գարակէօզեան ընտանիքներուն ու մերձաւորներուն:
«Մասիս»

ՇՆՈՐՀԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Տիկին Լուսին Գալուստեան եւ զաւակները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որ անձամբ կամ հեռաձայնով բարի ապաքինում մաղթեցին Գէորգ Գալուստեանին որ մեծ արկածէ մը ազատած է:
Առ այդ 100 տոլար կը նուիրեն «Մասիս»ին:

ԽԱԴ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱԶԱՊԱՅԵԱՆ

Շարունակուած էջ 14-էն

պահի իր պաշտօնէն հրաժարեցաւ աւելի լաւ արդիւնք մը ակնկալելով: 1955 թուի Հոկտեմբերին Միաբանական Ժողովը Տեղապահ ընտրեց Լիբանանի թեմին Առաջնորդ Խորէն Եպիսկոպոս Բարոյանը:

Խադ Արքեպիսկոպոսի Արժանիքը

Խադ Արքեպոս ձեռնհասօրէն գործակցած էր Հինգ Կաթողիկոսներու՝ Տ.Տ. Սահակ Բ. Խապայեան, Բաբգէն Ա. Կիւլէսէրեան Աթոռակից, Պետրոս Ա. Մարաճեան եւ Գարեգին Ա. Յովսէփեանց Հայրապետներուն, որոնք միշտ յարգելէն Մայր Աթոռի գերագահութիւնը: Որպէս պարտաճանաչ եւ աւանդապահ հոգեւորական ան միշտ ուղեց մնալ նոյն ուղիին վրայ, իր յաճախակի այցելութիւններով Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին, ուր զնաց երրորդ եւ չորրորդ անգամներ Տ.Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի հրաւերով:

1958 թուի իր այցելութեան, երբ տողերս գրողը Զաւէն աբեղայ Արզումանեան եւս հրաւիրուած էր Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդին կողմէ որպէս հոգեւոր հովիւ Եթովպահայ համայնքին, մեր մեծաւորը Խադ Արքեպիսկոպոս, Վազգէն Հայրապետի արտօնութեամբ, վարդապետական մասնաւոր չորս աստիճանները շնորհեց իրեն ենթակայ երեք միաբաններուն՝ Գէորգ Կարպիսեան, Զաւէն Արզումանեան եւ Գիւտ Նազազեան աբեղաներուն, որոնց եւս Ամենայն Հայոց Կաթո-

ղիկոսը շնորհեց Հայրապետական Կոնդակ եւ Վարդապետական ակադեմիա լանջախաչ կրելու իրաւունք:

Աջապահեան Սրբազան վերջին անգամ Մայր Աթոռ հրաւիրուեցաւ որպէս նախադամ՝ մասնակցելու համար 1962 թուի Ազգային-եկեղեցական Ժողովին, ներկայացնելով Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը, քանի որ Անթիլիաս ընթացք չէր տուած իրենց ուղղուած հրաւերին: Մայր Աթոռի Գահակալ Տ.Տ. Վազգէն Ա. Հայրապետ իր հանդիպումներու ընթացքին յատուկ յարգանք կ'ընծայէր Խադ Արքեպիսկոպոսին, զինք նկատելով «Չերմ պաշտպանը Մայր Աթոռի Հայրապետութեան հեղինակութեան, Հայ Եկեղեցու միութեան եւ անբաժանելիութեան սկզբունքին»: Նոյն տարուոյ Մարտ 22 թուակիր նամակով վեհափառ Կաթողիկոսը համակրանք եւ յարգանք կը յայտնէր նախկին Տեղապահ Խադ Արքեպիսկոպոսին երբ կը գրէր՝ «Կը գնահատենք Ձեր ուղիղ կեցուածքը եւ գործունէութիւնը, եւ Դուք պիտի յիշուիք որպէս պայծառ օրինակ բարձրաստիճան հոգեւորականի, որ գիտցաք բարձր պահել պատիւը Կիլիկեան Աթոռին, հաւատարիմ մնալով այդ Աթոռի լաւագոյն աւանդութիւններուն»:

Երուսաղէմի Ամենայն Հայոց եւ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսներու 1963 թուի ողջագուրումէն ետք, նոյն թուականի Դեկտեմբերին Խադ Արքեպիսկոպոս Աջապահեան Անթիլիաս «Իր տունը» վերադարձաւ ուր եւ խաղաղութեամբ վախճանեցաւ Հինգ տարիներ ետք 1968 Յուլիս 17-ին:

ՄԱՅՈՒԱՆ 110-ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

Շարունակուած էջ 15-էն

սերը ժողովուրդը հոգած «Մշակ» թերթին կազմակերպած դրամահաւաքով:

Հոծ բազմութիւն մը Հայաստանէն, Վրաստանէն, պետական եւ ժողովրդային բազմաթիւ երկրագրւոներու ներկայութեամբ մեծանուն Աշուղ Զիւլանին թաղուեցաւ Խոճիվանքի գերեզմանատան մէջ:

Ամէն տարի, Յունիսի վերջին Կիրակին, աշուղի ծննդավայրը՝ Քարծախ գիւղի մէջ տեղի կ'ունենայ հայ երգի փառատօն մը, Աշուղ Զիւլանի յիշատակին նուիրած, առաւելաբար անոր երգերը հնչեցնելով: 1996-ին, աշուղ Զիւլանիին ծննդեան 150 ամեակին առիթով, հայրենի իշխանութիւնը, առ ի նշան սիրոյ եւ յարգանքի, այս մեծ աշուղին, իր ծննդավայր՝ Քարծախ գիւղին մէջ կանգնեցուցած է մեծն Զիւլանիին յուշարձանը, ինչպէս նաեւ յատուկ դրոշմաթուղթ մը ելած էր աշուղ Զիւլանիի նկա-

րով:
Նոր Տարուան եւ Սուրբ Ծննդեան մօտալուտ տօներուն առիթով, սրտանց կը շնորհաւորենք վերջնականապէս անկախացած, ապահով ու անկաշկանդ, իր փայլուն ճակատագիրին ճամբուն վրայ գտնուող հայրենաբնակ, արցախաբնակ, ինչպէս նաեւ Սփիւռքահայութիւնը, մաղթելով բոլորին նորանոր նուաճումներ եւ յաջողութիւններ եւ թող աշուղ Զիւլանիին վերոնշեալ տողերը միշտ մեր մտքին եւ մտածումներուն մէջ ըլլան, որպէս կեանքի կողմնացոյց, որպէսզի դժուարութիւններու եւ մարտահրաւէրներու ատեն, միշտ յիշենք, որ

«Սխտորդ օրերը ծնունդն Գման կուգան ու կ'երթան,
Վիտտելու չէ, վերջ կ'ունենան,
կուգան ու կ'երթան,
Դառն ցաւերը մարդու վրայ չեն մնայ երկար,
Որպէս յաճախորդ, շարուն շարան, կուգան ու կ'երթան»:

ՎԱՐՁՈՒ ՄՐԱՅ

ՓԱՍՍԻՆԱՅԻ ՄԷՋ (200 ՅՈԳԻ ՅԱՄԱՐ)
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԻԹՆԵՐՈՒ ՅԱՄԱՐ

1060 N. ALLEN AVE. PASADENA CA 91104

ՄԱՆՐԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝

ՅԵՌԱԶԱՅՆԵԼ (626) 797-7680

NATIONAL NOTARY ASSOCIATION
NOTARY PUBLIC

MEMBER

Garine Depoyan

626-755-4773
554 N. Chester Ave Pasadena, Ca. 91106
ghdepoyan@gmail.com

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

«Մանչեսթեր Սիթին» Ընդհատեց «Մանչեսթեր Եունայթեդի» Անպարտելի Շարքը Տնային Խաղերում

Տնային խաղերում «Մանչեսթեր Եունայթեդի» 40-խաղեայն անպարտելի շարքն ավարտուեց: Ֆուտբոլի Անգլիայի առաջնութեան 16-րդ տուրում «Մանչեսթեր Սիթին» հիւրընկալուեց «Մանչեսթեր Եունայթեդին» եւ առաւելութեան հասաւ 2:1 հաշուով: Հայաստանի հաւաքականի 28-ամեայ կիսապաշտպան Հենրիխ Մխիթարեանը դարձաւ չէր յայտարարուել «Մանչեսթեր Եունայթեդի» կազմում:

«Մանչեսթեր Սիթին» շարունակում է անպարտելի մնալ Անգլիայի ընթացիկ առաջնութիւնում եւ արդէն 11 միաւոր է գերազանցում երկրորդ տեղում գտնուող «Մանչեսթեր Եունայթեդին»: Երրորդ տեղում ընթացող Լոնդոնի «Չելսին» ժողէ Մոուրիսիոյի թիմից հետ է 3 միաւոր: Յիշեցնենք, որ «Մանչեսթեր Եունայթեդը» բոլոր մրցաշարերում չէր պարտուել նախորդ 40 տնային խաղերում՝ կրկնելով ակումբային ռեկորդը: Նախորդ անգամ «Մանչեսթեր Եունայթեդը» տնային պարտութիւն կրել էր 2016 թուականի Սեպտեմբերի 10-ին, երբ Պրեմիեր լիգայում դարձեալ պարտուել էր «Մանչեսթեր Սիթիին» (1:2):

Յնդրիխ Մխիթարեանը Ցանկանում է Ժողէ Մոուրիսիոյի Յետ Քննարկել Իր Ապագայի Հարցը

Հայաստանի հաւաքականի կիսապաշտպան Հենրիխ Մխիթարեանը ցանկանում է հանդիպել «Մանչեսթեր Եունայթեդի» գլխաւոր մարզիչ ժողէ Մոուրիսիոյի հետ եւ քննարկել իր ապագայի հարցը, գրում է Daily Star-ը:

Մխիթարեանը եւ նրա խորհրդատուները ցանկանում են պորտուգալացի մասնագէտից պարզել, թէ ինչպէս է նա պատկերացնում 28-ամեայ ֆուտպոլիստի ապագան անգլիական ակումբում:

Աւելի վաղ Մոուրիսիոն յայտարարել էր, որ Մխիթարեանը յաջող էր սկսել մրցաշրջանը, սակայն դժգոհ է նրա ելույթներից վերջին խաղերում:

Գերմանական ու բրիտանական մամուլում լուրեր են շրջանառուում, որ հայ ֆուտպոլիստին ցանկանում է վերադարձնել Դորտմունդի «Բորուսիան», որի կազմում նա խաղացել է 2013-2016-ը:

Զիդան. Ռոնալդուն Լաւագոյն Ֆուտպոլիստն է Պատմութեան Մէջ

Մադրիդի «Ռեալի» ֆրանսիացի գլխաւոր մարզիչ Զինեդին Զիդանի համար պատմութեան լաւագոյն ֆուտպոլիստը Արքայական թիմի պորտուգալացի յարձակուող Կրիշտիանու Ռոնալդուն է:

«Դժուար է բառեր ընտրել Ռոնալդուին նկարագրելու համար: Նրա գործողութիւնները խաղադաշտում ֆենոմենալ են: Ֆուտպոլիստը կարող է գալ «Ռեալ», մնալ այստեղ 10-20 տարի, բայց չի հասնի այն արդիւնքին, որը յաջողուել է Ռոնալդուին: Այո, նա լաւագոյնն է պատմութեան մէջ: Կան շատ ֆուտպոլիստներ, որոնք գրել են «Ռեալի» պատմութիւնը, բայց այն, ինչ արել է Ռոնալդուն, ոչ մէկին չի յաջողուել», - Զիդանի խօսքը մէջբերում է Marca-ն:

Յիշեցնենք, որ Ռոնալդուն 5-րդ անգամ արժանացել է «Ոսկէ գնդակին»՝ հաւասարուելով «Բարսելոնայի» արգենտինացի յարձակուող Լիոնել Մեսիին:

Աշխարհի ու Եւրոպայի ախոյեան Զինեդին Զիդանը «Ռեալում» հանդէս է եկել 2001-2006 թուականներին՝ դառնալով Սպանիայի

MLS-ն Ունեցաւ Նոր Ախոյեան

Կանադական «Տորոնտոն» պատմութեան մէջ առաջին անգամ նիւաճեց MLS-ի ախոյեանի տիտղոսը:

Քանատայում կայացած եզրափակիչ խաղում տանտէրերը 2:0 հաշուով առաւելութեան հասն MLS-ի գործող ախոյեան ամերիկեան «Սիեթլի» նկատմամբ:

«Տորոնտոյից» երկրորդ խաղակէսում աչքի ընկաւ ամերիկացի յարձակուող ժողի Ալտիդորն (67-րդ րոպէին) ու սպանացի կիսապաշտպան Վիկտոր Վասկեսը (90-րդ րոպէին):

Լաւագոյն Տասնեակի Թեկնածուների Թուում Ընդգրկուել Են Նաեւ Հայաստանի Հանրահռչակմանը Նպաստ Բերած Մարզիկներ

Այս տարի լաւագոյն 10 մարզիկներն ընտրուելու են ոչ միայն իրենց արդիւնքների, այլ նաեւ Հայաստանին ճանաչում բերելու շնորհիւ, ինչպէս օրինակ՝ Հենրիխ Մխիթարեանը: Լաւագոյն տասնյակը կ'ընտրեն 23 մարզական լրագրողներ ու հանրութիւն:

Այս մասին NEWS.am Sport-ի թղթակցի հետ գրոցցում ասաց Հայաստանի սպորտի եւ երիտասարդութեան հարցերով փոխնախարար Արսեն Քարամեանը:

Այս տարի առաջին անգամ քուէարկութեանը մասնակցելու է նաեւ հասարակութիւնը՝ sms քուէարկութեան միջոցով:

Որպէսզի հանրութիւնն էլ իր մասնակցութիւնն ու ձայնն ունենայ լաւագոյն տասնեակի ընտրութեան հարցում, այս տարի առաջին անգամ քուէարկութիւն կ'անցկացնենք նաեւ sms-ների միջոցով: Ձայների բաշխումը լինելու է 50-50:

Մարզական լրագրողների քուէարկութիւնը կայանալու է Դեկտեմբերի 25-ին՝ ժամը 16:00-ից 18:00: Հենց այն նոյն ժամին, երբ ավարտուելու է sms քուէարկութիւնը: Անմիջապէս քուէարկութիւնից յետոյ մէկ ժամուայ ընթացքում կը յայտարարուեն արդիւնքները:

Սպորտի նախարարութիւնը ներկայացրել է 2017թ. լաւագոյն մարզիկների տասնեակի թեկնածուներին:

Արթուր Ալեքսանեան (յունահռոմէական ըմբշամարտ), Ռուբէն Ալեքսանեան (ծանրամարտ), Լեւոն Արոնեան (շախմատ), Յովհաննէս Բաշկով (բուքսամարտ), Լեւան Բերիանիձէ (ազատ ոճի ըմբշամարտ), Անաստասիա Գալուստեան (գեղասահք), Գրիգոր Գրիգորեան (ազատ ոճի ըմբշամարտ), Արթուր Թովմասեան (մարմնամարզութիւն), Անդրանիկ Կարապետեան (ծանրամարտ), Գէորգի Կետուե (ազատ ոճի ըմբշամարտ), Տիգրան Կիրակոսեան (սամբո), Մաքսիմ Մանուկեան (սամբո), Մաքսիմ Մանուկեան (յունահռոմէական ըմբշամարտ), Սիմոն Մարտիրոսեան (ծանրամարտ), Յարութիւն Մերդինեան (մարմնամարզութիւն), Գոռ Մինասեան (ծանրամարտ), Սերգէ Միքայէլեան (դահուկային սպորտ), Հենրիխ Մխիթարեան (ֆուտպոլ), Գրիգոր Մխիթարեան (սամբո), Լիլիթ Մկրտչեան (հրաձգութիւն), Սարգիս Սարգսեան (ուշու), Էդգար Ստեփանեան (հեծանաւային սպորտ), Սերգէ Վարդապարեան (թանգրանդօ), Վաչիկ Վարդանեան (սամբո) Վալդիրա Ֆրանզուլեան (ազատ ոճի ըմբշամարտ):

Դորամունդի «Բորուսիան» Փոխեց Գլխաւոր Մարզիչին

Դորամունդի «Բորուսիայի» գլխաւոր մարզիչի պաշտօնում տեղի է ունեցել փոփոխութիւն, յայտնում է ակումբի կայքը:

Հոլանդացի մասնագէտ Պետեր Բոշին փոխարինել է գերմանացի Պետեր Շտեգերը, որն օրեր առաջ հեռացուել էր Բունդեսլիգայի հետնապահ «Քյոլնի» գլխաւոր մարզիչի պաշտօնից:

Պետեր Բոշն այս մրցաշրջանից առաջ էր գլխաւորել գերմանական ակումբը: «Բորուսիան» Բունդեսլիգայում չի յաղթել նախորդ 8 խաղերում՝ կրելով 5 պարտութիւն:

Պետեր Շտեգերի պայմանագիրը «Բորուսիայի» հետ նախատեսուած է մինչեւ 2018-ի Յունիսի 30-ը: Նա 2013-ից գլխաւորում էր «Քյոլնը»:

ախոյեան, սուպերգաւաթակիր, Ախոյեանների լիգայի գաւաթակիր, Եւրոպայի սուպերգաւաթակիր, Միջմայրցամաքային գաւաթի տիրակալ: 2004 թուականին Ֆրանսայի հաւաքականի նախկին ֆուտպոլիստը ճանաչուել է ՈւեՖԱ-ի նախորդ 50 տարիների լաւագոյն ֆուտպոլիստ: Զիդանը երեք անգամ աշխարհի լաւագոյն ֆուտպոլիստ է ճանաչուել ՖԻՖԱ-ի վարկածով (1998, 2000, 2003): 1998-ին արժանացել է «Ոսկէ գնդակին»: